TÜRKİYE İÇİN

DEVRİM

"İDAREİ MASLAHATÇILAR ESASLI DEVRİM YAPAMAZ,, GAZİ MUSTAFA KEMAL

Haftalık Gazete
Sayı: 19 - 24 Şubat 1970 - 150 Kr.

Sahibi: Cemal Reşit Eyüboğlu — Genel Yayın Müdürü: Doğan Avcıoğlu — Yazı İşleri Müdürü: Uluç Gürkan.

İdare Yeri: Adakale Sok. 28/4 Yenişehir — Ankara Telefon : 12 72 00

Abone : Yıllık 70 TL. Altı aylık 35 TL. Üç aylık 17,5 TL. dır. (Yurt dışı ve uçak için ayrıca posta ücreti alınır.) İlân: Santimi 40 TL.

Ankara'da Murat Matbaasında dizilip tertip edilmiş, Hürriyet Matbaasında basılmıştır.

Hükümet bunalımı süreceğe benziyor

S. Demirel'in transfer çabası fiyasko ile bitti!

Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu ekonomik güçlükleri, öteki politikacılardan çok daha iyi bilen Demirel-Ali ve Şevket kardeşlerinin başına çıkardığı qaile olmasaydı, şapkasını alıp kenara çekilmeyi herhalde en akıllıca yol bulurdu.

Ne var ki, Demirel'in bildiği başka bir gerçek, «düşenin pek az dostu bulunduğu» idi. Düşene ilk tekmeyi, yakınla rı indirmekteydi.

(Sonu S. 3'de)

Tüccarlar övünüyor:

« Sunay'a Gider Vergisi Kanununu veto ettirdik »

CUMHURBAŞKANI GİDER VERGİLERİ KANUNUNU VETO ETTİ

Odamız, Kanunun yürürlüğe konulmamasını Cumhurbaşkanına arzetmiş ve böyle bir kanunun doğuracağı sakıncaları Başbakan ve Maliye Bakanına bildirmişti

Ticaret Odası gazetesi, haberi böyle verdi

Eski hükümetin uygulama ya niyetlendiği istikrar politikasının belli başlı araçlarından olan Gider Vergileri Kanununun Başkan Sunay tarafından veto edilmesi, Demirel Hükümetine indirilmiş ağır bir darbe idi. Parlamenter sistemde, bir Cumhurbaşkanının, Hükümeti uyguladığı ekonomi politikasının araçlarından yoksun bırakması, pek görülmüş bir şey değildir. Bu nedenle Sunay'ın vetosu, Maliye ve Planlama uzmanları arasında büyük bir şaşkınlık yarattı. Sunay neden antienflasyonist istikrar politikasını sabote eden bir karar almıştı? Kararın, Türkiye'ye Yardım Konsorsiyumu, Para Fonu ve OECD gibi teşekküller tarafından çok kötü karşılanacağı, yardımları geciktirebileceği muhakkaktı. Sunay, masıl böyle bir sorumluluğu yüklenebiliyordu?

Zihinleri kurcalayan bu sorunun cevabını, bir bayram müjdesi olarak, başında Webbi Koç'un adamlarından Koç Burroughs Şirketi müşaviri Behçet Osmanağaoğlu'nun bulunduğu İstanbul Ticaret Odasının yayın organı verdi. Gazete, Ticaret Odasının Sunay'a ricacı gittiğini bir muştura sunduğunu ve kanunu veto etmesini istediğini yazmaktaydı. Sunay bu görüşe uymuştu. Gazete, **«Kanunun Cumhurbaşkanı Sunay tarafından veto edilişi, tüccar ve sanayici çevrelerde ve camia mızda son derece olumlu karşılandı»** diye Ticaret Odası nın başarısını kamuoyuna duyuruyordu.

İşin dikkat çekici bir yanı, Ticaret Odasının Sunay'a sunduğu muhtıranda ileri sü

(Sonu S. 7'de)

YAĞMA EDİLEN MİLYONLAR!

Planlama Teşkilâtı 400 milyon "ulûfe,, dağıtıyor

CIA Şefinin şirketi ulûfelerden önemli pay aldı

Bütçeden beş yıl içinde 400 milyon lira, çeşitli araştırmalar için harcanıyor. Bu araştırma fonlarından 6,7 milyon lira Allen Dulles'tan sonra CIA Şefi John A. McCone'un Bechtel şirketine verildi. McCone, Nixon'un bellibaşlı politik destekçilerindendir. San Fransisco'da yerleşmiş tersanelerde, gemilelrde, ağır inşaat şirketlerinde hisseleri vardır. Ayrıca Standard Oil'ın 1 milyon dolların üstünde hisselerine sahiptir.

Bu CIA Şefinin Bechtel Şirketine **Çukurova Bölgesel Kalkınma Planı** ve Irak'tan Türkiye'ye Tabii Gaz Nakli gibi istihbarat faaliyetlerine çok elverisli iki proje, 6,7 milyon lira bedel ödeyerek verilmiştir. Planlama Teşkilâtının yıllar harcayarak Çukurova'da geniş bir bölgesel araştırma yapmış olmasına rağmen, Bechtel Şirketine yeniden aynı nitelikte bir proje verilmesi dikkat çekici dir!.

Öte yandan Mete Demirel'in Alacam Şirketi, Metaş ve Ayyıldız gibi yerli firmalara cömertçe araştırma projeleri verilmektedir. Bu şirketler üzerinde ilerde duracağız. Simdilik bu yeni «Demirel tipi» hovardalığın bir listesini vermekle yetiniyoruz.

İkinci Beş Yıllık Plan'la Kalkınma Fonu adı verilen 400 milyon liralık bir fon kurulmuştur. Plandaki deyimle, amaç, «İmalât sanayiindeki gelişmeyi hızlandıracak nitelikte teknolojik ve işletmecilik araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin geniş ölçüde artılması» idi. Devlet, bu amaçla 400 milyon lira kadar bir fedakârlığı göze almaktaydı. 400 milyon, gerek özel kesimin, gerek kamu kesiminin yararlanabileceği araştırmalar yapmakta kullanılacaktı.

Araştırma ihtiyacı, ilk plan hazırlıkları sırasında duyulmuş ve 340 sayılı kanun çıkarılmıştı. Bu kanun, yerli ve yabancılara 2490 sayılı kanunun hükümlerine bağlı olmaksızın araştırmalar yaptırma olanağını getiriyordu. Planlı

(Sonu S. 7'de)

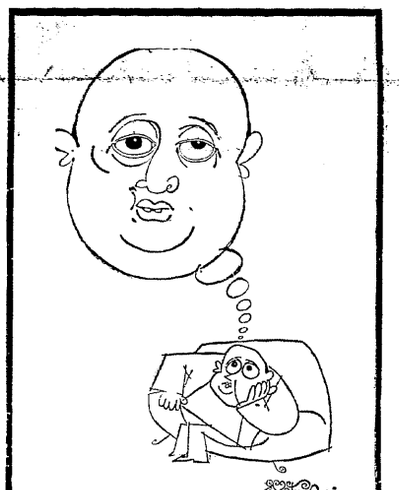

Demirel kardeşler, Milleti bayramda bol bol güldürdü

Adalet Partisini tutan çevrelerde dahi, Şevket ve Hacı Demirel kardeşlerin ortaklaşa düzenledikleri basın toplantısı, Kurban Bayramının baş eğlencesi oldu. Politikayla ilgisiz hanımlar dahi, «26 milyon değil, 19 milyon almış» diyerek başıyorlardı kahkahayı... Hayli kurnaz bilinen Süleyman Beyin kardeşlerinin büyük bir gaf teşkil eden basın toplantısına müsaade etmesi, onun da soğukkanlı düşünme yeteneğini kaybettiğini göstermekteydi. Anadolu Ajansının gayretkeş müdürü Atilla Onuk'un telkinleri Süleyman bey'i de yanıltmıştı.

Basın toplantısının baş organizatörü Atila Onuk'tu. Onuk, dosyalarını taşıyarak iki kardeşi basın toplantısına getirmişti. A.A. Müdürü, «Demirellerle dostluk rabıtam var.

(Sonu S. 7'de)

Günaydın'da çıkan resim: Şevket ve bakanları. .

bakış

UTANÇ TABLOSU

doğan avcıoğlu

Hükümetin Bütçe oylamasında azınlıkta kalarak istifasını vermesi, CHP Bütçe Sözcüsü Kemal Satır'ın dile getirdiği önemli bir gerçeğin gözden kaçmasına yol açtı. Kemal Satır, yüzde 7 oranında bir kalkınma hızının gerçekleştirildiği iddiasını çürüterek, 1969 yılında kalkınma hızının yüzde 3'ün altında kaldığını ileri sürdü: Tarımda yıllardır bir üretim artışı yok tu. Sanayi kesiminde yüzde 12'lik kalkınma iddiası asılsızdı. Endeksler, gerçek artışın yüzde 4'ü aşmadığını göstermekteydi. Tarım ve sanayide millî gelir rakamları şişirilmekteydi. Fakat yüzde 7'lik hıza asıl, tarım ve sanayiin dışında, hizmetler kesiminde büyük artışlar sağlandığı ileri sürülerek ulaşılmaktaydı. Bunun anlamı şuydu: Türkiye buğday, pamuk, kömür, demir vb. gibi Tarım ve sanayi üretiminde bir artış elde edemediği halde, bu ürünlerin ticaretini yaparak ya da hizmet satarak millî gelirde yüzde 7'ye yakın bir artış gerçekleştirmekteydi. Hizmetçi, aşçı, garson sayısı, diyelim, 100 bin çoğalınca, millî gelir milyar liraya yakın artmaktaydı! Gece kulüpleri, sosyete meyhaneleri, güzellik enstitüleri, banka şubeleri, benzin satış istasyonları vb. mantar gibi yerden bittikçe, lüks mesken'er boy attıkça, ulaştırma ve ticaret faaliyetleri hızlandıkça, millî gelir yükselmekteydi! Con Ahmet'in devridaim makinası gibi. Hükümetler, maddi üretimde bir artış sağlamadan Planın öngördüğü yüzde 7 kalkınma hızına varmanın yolunu bul-

(Sonu S. 7'de)

Orta Doğu Mütevelli Heyeti yumuşadı!..

Üniversite yönetmeyi sarı sendikayla fabrika yönetmek sanan Demirelci Orta Doğu mütevellileri üniversitenin gerçek sahibi olan öğretmen ve öğrencilerin istemediği bir rektörü seçemiyeceklerini Demirel'in de durumunun zayıflamasından sonra nihayet anlamışa benzemektedirler. Mütevelliler, koskoca bir üniversiteyi daha uzun süre atıl tutamayacaklarını anlamış ve yelkenleri suya indirmiş gibidirler.

Bu değişiklikte üniversite dekanlarının, 6 bin öğrencinin velilerine ve mütevelli profesörlerin fakültelerine yazdıkları şikâyet mektupları da etkili oldu. 6 bin veliye anlatıldı ki, rektör seçilemeyişinin tek sorumlusu, mütevellilerdir. Mütevelli profesörlerin fakültelerine, gönderilen mektuplarda ise şöyle denildi: «Biz öbür iş adamı olan mütevelli heyeti üyelerinden birşey beklemiyoruz. Fakat özerk üniversitede çalışan mütevelli profesörlerin, ODTÜ'nde özerkliğe karşı oluşu üzücüdür.»

(Sonu S. 7'de)

İlerici Mimar ve Mühendisler

Türkiye Mimarlar Odasının bugünc değin ülke sorunlarına ilişkin olarak yaptığı olumlu çalışmalar, ilericiye

(Sonu S. 5'de)

POLİTİKA KULİSİ

MİLLÎ KOALİSYON

Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin yayın organı, Bülent Ecevit'in kayınpederi Namık Zeki Aral'ın kaleme aldığı başyazısında milli koalisyon istiyor. Milli koalisyon şu dramatik sözlerle savunuluyor : «Asırlardır fırtınalı bir havada saatlerce ata ata seyreden gemiler, teknesi bugün artık gösterilerin önünde yer yer delinmiştir... Gemi su almaktadır. Her gün biraz daha suları gömülmektedir. Fakat kaptan başta geminin mürettebatı, ne tek nefer nede açılmış delikleri kapamayı düşünmekte, ne de o eşsiz delikleri genişletmeye bakan baltalamaları önler tedbirleri alabilecek bir kudreti göstermektedirler. Bir evde veya mahallede yangın çıktığı, hele yangın bacaları sardığı zaman hâne veya mahalle halkı başka herşeyi unutur, hemen biraraya gelerek o yangını söndürmek için «hayli can» ile elbirliği, işbirliği yaparlar.»

«Acil tedbirler arasında günün anarşist cereyanına karşı ve bu cereyan defedilince yedek olsun milli bir koalisyon şarttır, mutlaka şarttır.»

Tabii ki, bu «günün anarşist cereyanı» nın içine Kemalist sol milliyetçilik de giriyor. Özel sektörün istediği anlamda bu sözde «milli koalisyon» a, «antikemalist koalisyon» adı da verilebilir.

İKİNCİ ETEM MENDERES

Turhan Selçuk, bu sayımızdaki karikatüründe Demirel'i «Küçük» Menderes'in sularında boğulmamak için çırpınırken çizmiş. Demirel'in kalemşorlarından Tekin Erer ise, «Küçük» Menderes'i «İkinci Etem Menderes» ilân etmekte. Zira Yüksel Menderes, «Babasını asanlarla elbirliği yaparak kendi hükümetini düşürmüştü», zira o «kendisini hakkı elinden alınmış bir Başbakan olarak görmekteydi.» Tekin Erer'e göre, Yüksel, idam kararlarının verileceği günlerde babasıyla hiç ilgili değilmiş, yalnızca çiftliği düşünüyormuş. Babasının avukatlarına şöyle diyormuş :

— Bizim çiftlik ne olacak? Çiftliği nasıl kurtaracağız?..

— Biz babanızı kurtarmak la uğraşıyoruz. Once onunla meşgulüz. Çiftliği sonra düşünürüz.

Avukatların bu cevabına rağmen, Yüksel, «Ille de çiftlik» der dururmuş. AP ikti darı babasını değil de çiftliğini düşünen bu evlâda Çakır

(Sonu S. 5'de)

Chrysler'de Lokavt

Chrysler, Fethi Çelikbaş'ın bakanlığı sırasında, Devlet Planlama teşkilâtının direnmesine rağmen, genel bayileri Ruşensad, Tatko ve Çiftçiler ile birlikte kurulmuş yüzde 60 yabancı sermayeli bir oto montaj tesisidir. İmalât yapacağı iddialarına rağmen, birkaç demode tezgâh getirip kamyonlarda şoför mahalli ve kamyon kasası yapmakla yetinen bir şirkettir. İmalât taahhütlerini, yeni müsaadesi çıkan bazı yabancı sermaye kuruluşlarına ortak olmakta atlatmayı bilmiştir.

Yabancı şirket, Maden — İş sendikasına nazaran daha uysal çıkacağını sandığı AP'li Özdemiroğlu'nun Metal — İş Federasyonuna bağlı Otomobil — İş Sendikasını desteklemiştir Otomobil — İş, montajcı Ferruf Verdi'nin ya

(Sonu S. 7'de)

BAŞKENT

Bir Devin ayak izi vardır,
Soluk izi.
Yıllardır bu bağlar, bu avutur yurt üzre.
Hepimizi.
Hele bir dokun, bir elle,
Düşecek hemen bu kelle.

Susar, dinlemez seni,
Bakanlık denilen koca yapılar.
Kapalıdır açılışımıza, yoksulluğumuza,
Aylıklarını alın terinle ödediğin kapılar.
Hele bir dokun, bir elle,
Düşecek hemen bu kelle.

Başkent deriz,
Yaşar orda satılmışın biri, alçağın biri.
Bekle, Kızılırmak eritecektir,
Bileklerindeki demiri.
Hele bir dokun, bir elle,
Düşecek hemen bu kelle.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Yüksel Menderes «Red» diye bağırınca kırkbir kırmızı oy çıktı !

ELLE TUTULUR GERÇEK

ilhan selçuk

1969'un Ekim ayında seçimler yapıldı. Sandıktan kimlerin nasıl çıkacağı yüzde doksan hesabıyla biliniyordu. Biliniyordu ki üç aşağı beş yukarı seçimlerde Adalet Partisi kazanacaktır. Parlamentoya komprador — mütegallibe çoğunluğu hâkim olacaktır. Türkiye'ye çağdaş toplum kişiliği kazandıracak reformların hiçbiri seçimlerle gelecek iktidar eliyle yürürlüğe konamıyacaktır.

Nitekim tahminler tuttu.

Süleyman bey sandıktan çıktı.

Çeyrek yüzyıldan beri tutucu güçler koalisyonu kazanıyor du seçimleri. Yeni birşey yoktu 1969 Ekim'inde. Oysa memlekette yeni birşeyler vardı. Sandık demokrasisinin ne demek olduğunu ortaya koyan eleştirmeler yoğunlaşıyordu. Sandık demokrasisine bağlı güçlerle, devrimci çevreler arasında sıkı bir tartışma başladı.

Kâğıt üzerindeydi bu tartışma gerçi. Ama ne öğrenci eylemleri duruyordu, ne toplumdaki patlamaların sonu geliyordu. Köylüler ağa topraklarını işgal ediyordu yer yer.. Memurlar ra hatsızlık içindeydi. Öğretmen grevi memleketi baştanbaşa sil kelemişti. Gerici ayaklanmaları ve Derviş Mehmet azgınlıkları siyasi iktidar eliyle himaye ediliyordu. Ordu için için kaynıyordu. Genç subaylar bildiri yayınlıyorlardı.

Ana muhalefet partisi rejim tehlikeye düşer korkusuyla iktidar partisinin yanında yer almıştı.

Buna rağmen dinmedi ve bitmedi kaynamalar ve kaynaşma lar..

İktidar partisi içinde çatışmalar başladı.

Adalet Partisinin Yemînlileri ile Takunyalıları birbirlerine düştüler. Süleyman Demirel kaygılı idi. 1969 — 1973 devresi nin çetin zorluklarla dolu olduğunu biliyordu. 1965'ten bu ya na ifâs birikimi dağ gibi yığılmıştı. İktisadî çark, kalkınma i çin değil, soygun için dönüyordu. Koltuk kavgası, yağma Hasa nın böreği hırsındaki gözleri döndürmüştü. Cumhuriyet tarihi nin hiçbir devirde rastanmıyan bir soygunlar zinciri basında teşhir ediliyordu. Adalet Parrtisi seçimden zaferle çıkmıştı, ama ne zaferle. Memleketi batıran partiye verilen oylar siya si bir çıkmaz hazırlamıştı.

Halk Partisi iktidarın yanında yer alırken, iktidarın içinden kaynamaya başladı muhalefet..

Ve iktidar partisinin muhalefeti muhalefetin muhalefetini ikinci plânda bırakarak ortaya çıkıverdi.

Dosyalı muhalefet idi bu.

Demirel ailesinin nüfuz ticareti ortaya getirilmişti. Madem ki paylaşılmıyordu Bakanlık koltukları; yolsuzluklar bir—bir ortaya dökülecekti. Demirel kardeşlerin yapmadıkları yoktu Devlet Bankalarından 26 milyonluk kredi almışlardı .Avrupa Yatırım Bankasından 10 milyon. Devlet Demiryollarının metre ka resi 1500—2000 lira eden 2000 metre karelik arsasını, 700 bin liraya taksitle kapatmışlardı. Toplam sermayesi 188 mil yon lira tutan altı şirkete ortak idiler. Servetleri 87 milyon lira tutuyordu. Beş yıl içinde Koç'tan sonra Türkiye'nin en zen gin ailesi olmuşlardı.

Bütün bunları ortaya döken muhalefet değildi.

İktidar partisi içindeki muhalif grupdu.

Ve seçimleri zaferle bitiren, sandıktan şan ve şerafle çı kan bir partide oluyordu bunlar.

Bir kere daha anlaşılmıştı ki Türkiye'de seçimler memle tin çıkarlarına uygun sonuçlar verecek yerde, tutucu güçler koalisyonunu yansıtmaktan başka işe yaramaz. Milli İradeyi temsil etmekle övünen parti içinde milli irade ikiye ayrılmış: birbirinin kirli çıkarlarını ortaya döken çift irade haline gelmişti. Milli İradenin bir ayrı parçası olan muhalefet ise sessiz ve çaresiz oturuyor, cici demokrasinin bu garip cilvesi kar şısında ne diyeceğini şaşırıyordu.

Toplum olaylarının dalgaları siyasi partilerin üstünden aşa rak sosyal kanunların geçerli olduklarını ispatlıyorlardı. Bir şekilden ibaret kalan siyasi partilerin, dalgaya tutulmuş gemi ler gibi su yüzünde çalkalanması, Türkiye'nin büyük değişim ihtiyacının seçim sandığı ötesinde belirtileri idi.

Ve memleket ekonomisi felce uğramış gibiydi.

1970'in ilk ayları Süleyman Demirel iktidarının fiyaskosunu takvim yapraklarına yazdı.

Türkiye'nin kalkınma yoluna ancak bir devrimle girebilece ği artık çoğu kişinin kafasına çakılmış gibidir. Kompradorlu mütegallibeli sözde demokrasinin sandık oyunlarıyla bir çey rek yüzyıl sonra şu noktaya geldik. Bu öyle bir noktadır ki 1965 — 1970 arasında Başbakanlık koltuğunda oturan adamın ailesini Türkiyenin ikinci zenginî yapmıştır.

27 Mayıs devrimi Menderes'in cımbızının Bayar'ın köpeğ nin hesabını sormaya kalkmıştı.

Karşı — devrim teslim edelim kî müthiş olmuştur.

PARLAMENTOCULUK TARTIŞMALARI

Devrimci Kalkınma Rejimi

Bir süre önce, Berlin Üniversitesi Otto — Suhr Enstitü sünde demokrasi üstünde bir seminer düzenlenmiştir. Dartmouth Kolejinde Hukuk ve Siyasal Bilimler profesörü olan Henry W. Ehrmann seminerde yapılan konuşmaları «Democracy in a Changing Society» adlı bir kitapta toplamıştır. Aşağıdaki yazı, Richard Lowenthal'in, «Government in the Developing Countries: Its Functions and Its Form» konusundaki konuşmasından özetlenmiştir.

Gelişmekte olan ülkelerde veya daha gerçekçi bir deyiş le az gelişmiş ülkelerde, yöne tim biçimleri batının ileri ka pitalist ülkelerindeki anlamın da demokratik değildir. Az ge lişmiş ülkelerde politik ku rumlarının etkenliğinin ölçü sü, bu ülkelere özge sorunla rın çözümünde bulunmakta dır.

Burada, az gelişmiş ülkele rin tanımlanması önem ka zanmaktadır. Az gelişmiş bir ülkeyi, kişi başına düşen ge lirin, belirli mallarda tüket min, şehirleşme ve okuma yazma oranlarının düşüklü ğüyle tanımlamak mümkün dür. Asya, Afrika ve Latin A merika'da; Hindistan ve tari hi İslâm merkezleri gibi eski uygarlık beşikleri, kargaşa ve kabile çatışmalarından kur tulmaya çalışan Kongo ve Avrupai görünüşleriyle özel sorunlarını gizlemeye, çalı şan Latin Amerika ülkeleri, hep bu ölçülere uygun düş mektedir. Geçmişte olduğu gibi, bu gün de, bu ülkelerde emperyalizmin baskı ve sö mürüsü önemli görünmekte dir.

MİLLİCİ AYDINLAR.

Bu durumda, az gelişmiş ülke aydınları için tek bir tu tum söz konusudur. Aydın lar ,ülkenin refah seviyesini, askeri ve politik gücünün art tırılmasını ;dış etkilere karşı bağımsızlığın ve kültürel ay rıcalıkların korunmasını iste mektedirler. Gelişmiş Batı ile kendi ülkeleri arasındaki çelişkiyi ve bunun kalkınma çabalarına engel olduğunu görmektedirler. Arzularının gerçekleştirilmesinin de tek bir yolu vardır; politik eylem yolu. Millici aydınlar yeni bir «politik üstyapı» yaratmanın gereğini kavramışlardır. Baş ka bir deyişle, politik eylem ve politik iktidarı, bu faktör lerin Batı'nın gelişmesinde oy nadıkları rollerden farklı ola rak, yaratıcı ve devrimci bir anlayışla değerlendirmekte dirler.

YENİ TİP DEVLET GÜCÜ.

Kuşkusuz, Batının gelişme sinde devletin hiçbir rolü ol madığı söylenemez .Ne var ki gelişmenin gerçek yaratıcısı özel teşebbüs olmuştur. Hal buki, az gelişmiş ülkelerde, kalkınmanın başarı veya ba şarısızlığı yeni bir tip devlet gücünün yaratılmasına bağlı dır.

Bu durum, ancak politik yollarla gerçekleştirilebilecek olan görevler gözlendiğinde açıklığa kavuşmaktadır. Az gelişmiş ülkelerde, orta sınıf ların Batıdaki ekonomik inis yetifi devlet girişimiyle doldu rulmalıdır. Batıda d i n i hareketlerin etkisiyle gerçek leşmiş bulunan eğiti.m fonksi yonu, az gelişmiş ülkelerde çözüm bekleyen politik bir sorun olarak durmaktadır. Modern bir toplumun iskele ti — endüstrisi, askeri gücü, ulaşım ve haberleşme sistemi gibi — ancak devlet tarafın dan kurulabilir. Yatırımlar, ayrıntılı bir plâna uygun ola rak, devlet eliyle gerçekleşme lidir. Gerçekten de, az geliş miş ülkelerin Batının göster gelişme yolunu izleyerek kal kınmaları mümkün değildir.

Öte yandan, eğitim sorunu nun çözümü de devlete kal maktadır. Bütün bu sayılan lar bizi, az gelişmiş ülkelerin ana sorununa götürmektedir. Bu dev görevleri yerine geti recek, kalkınmanın itici gücü olacak devletin ve politik ha reketin kendisi yaratılma du rumundadır. Sömürge yönetimi altındaki ülkelerde so run, ulusal bağımsızlığın ka zanılması, yeni, ve egemen bir devletin kurulmasıdır. Gö rünüşte bağımsız, fakat uzun zamandan beri yabancı kapitalist çıkarlara ve koruyucu güçlerine ekonomik plânda bağlı bulunan az gelişmiş ül kelerde de, istikrarlı bir kal kınma politikasını uygulamak arzusiyle, **bu bağımlılığa son vermeye kararlı bir grubun iktidara gelmesi zorunludur.**

DEVRİMCİ KALKINMA REJİMİ

Böylece, modern toplumla rın, teknik, ekonomik ve kül türel gelişme seviyesine ulaş mak için mücadele devrim yoluyla yeni bir rejimin ku rulmasından sonra başlamış olmaktadır. Bu, sadece gele neksel düzenin güç kullana rak yıkılması nedeniyle de ğil, aynı zamanda, eski yöneti ci elitin tasfiyesi, bunların e gemenliklerini perçinleyen ka nunlara son verilmesi ve yö netim felsefesinin değiştiril mesi nedenleriyle de, dev rimci bir adım sayılmaktadır. Gerçekleşen, otoriter nitelik teki bir «Kalkınma Rejimi nin» zaferidir.

PARLAMENTOCULUK

Günümüzde, gittikçe azal makla beraber, Suudi Arabistan, ve Habeşistan gibi otori ter rejimler de vardır. Bun lar eski düzeni korumak iste mekte, kalkınmaya karşı di renmektedirler. **Demokratik yasalara dayanan parlamen ter; monarşiler veya cumhu riyetler de, çoğunlukla, top rak sahipleri oligarşisinin halk yığınları üzerindeki ege menliğini perçinleyen ve kal kınmayı engelleyen bir yöne tim biçimidir.** Ondokuzuncu yüzyıldan beri Latin Ameri ka ülkelerinde, Birinci Dün ya Savaşından sonra Ortado ğu'da, İkinci Dünya Savaşın dan sonra da Asyanın eski sömürgelerinde görülen ge lişme budur.

İLERİCİ ASKERİ REJİMLER

Latin Amerika'da, asker ler, oligarşinin bürüdüğü parlamentarizm örtüsünü, geçmişte sık sık yırtmışlar dır. Bunların egemen oligarşi nin içindeki yönetici kliği de ğiştirmekten öteye bir etkisi olmamıştır. Son yıllarda ise, İslâm ülkelerinde ve bazı La tin Amerika ülkelerinde, dev rimci bir mücadele yürüten millici aydınların kalkınma programını uygulayacak ikti darların, birbiri ardından, as keri diktatörlükler yoluyla kurulduğu görülmektedir. Sı nırlı bir muhalefetin bulun duğu **millici yeni devrimci tek parti hakimiyeti,** veya hiçbir politik alternatife izin veril meyen milliyetçi devrimci tek parti diktatörlüğü veya komünist tipte totaliter bir parti diktatörlüğü biçiminde kurulan bu iktidarların ortak yanı, gerçek bir «Kalkınma Rejimi» olmalarıdır. Stalin'in yönetiminde dev bir kalkın ma makinesi olarak görülen Sovyet Modeli, kuşkusuz, az gelişmiş ülkelerin milliyetçi devrimci aydınlarını büyük ölçüde etkilemiştir.

KALKINMA DİKTATÖRLÜĞÜ

Demokratik kurumlara a ğırlık verildiğinde, mutlu bir azınlığın çıkarlarının kontrol süz bırakıldığı, oligarşinin e gemenliğinin perçinlendiği ve kalkınma çabalarının etkisiz kaldığı az gelişmiş ülkelerde, parlamenter özgürlüklerle kal kınma arasında bir tercih so runu vardır. Tercih, mutlak enlamında dikta ile mutlak demokrasi arasında bir ter cih değil, derecesinin kalkınma yo lunda yavaşlamaya yol açtığı, her hızlanışın da özgürlükle ri kısıtlamaya uğrattığı alternatifler çizgisi içinde kalan sü rekli bir tercihtir.

Bu durumda, millici aydın lar kalkınma sorununun çö zümü için merkezi bir yöne tim gücünün gerekliliğine i nanmaktadırlar. **Nitekim kal kınma yolundaki pek çok ül kede, milli bir devrim hareke ti sonunda ve millici aydınla rın desteğiyle, kalkınma so runumu ön plânda tutan tek parti yönetimi kurulmuştur. Bunlar ideolojik diktatörlük ler olarak değil, «Kalkınma Diktatörlükleri» olarak nite lendirileb.irler.**

İLK ÖRNEK: KEMALİZM

Bu anlamdaki tek parti yö netimine ilk örnek, Türkiye'de ki Kemalist rejim olmuştur. Kemalist tek parti, Bolşevik devriminden esinlenmiş, sos yalist ideolojiyi benimseme mekle birlikte dikkatli bir se çim yaparak örgütlenme ve kalkınma yolunda sosyalist yöntemlerden yararlanmıştır. Dr. Sun Yat Sen'in, Sovyet asmışmanlarının yardımı ile Kuomintang'ı yeniden örgütle mesi de buna benzemektedir.

Sömürge yönetimi altın da bulunmayan ülkelerde ve ya sömürge yönetimine rağ men milli, niteliklere bir askeri elitin yaratılabildiği ülkeler de, askerler milliyetçi aydın ların önemli bir kesimini meydana getirmektedirler. Bu, askeri kariyerin gelenek sel yönetici sınıfların tekelin de olmadığı Türkiye gibi Or tadoğu ülkelerinin çoğu için özellikle doğru görünmekte dir. Bu ülkelerde millici ay dınlar iktidara askeri darbe yoluyla gelmektedirler. Neti cede, Nasır tipi tek partili bir rejim kurulmakta devle tin gücü kalkınma sorunun da yoğunlaştırılmakta ve u lusçu ve toplumcu düşüncele rin kaynaştığı bir kalkınma programı yürütülüğe koyul maktadır. Nihayet bütün güç lüklerine rağmen, askeri re fimler, işçisi köylüsüyle halkı kalkınma yolunda seferber e decek bir partinin kurulması na da büyük bir önem ver mektedirler.

Ben Milletvekili iken...

İLK BAŞARININ KULİSİ

Bir yandan TİP'e girmeme, bir yandan Mec lis'te büyük kavgaların çıkmasına sebep olan ilk konuşmam Demirel'in kürsüye fırlayıp ce vaplandırmaya çalışmasıyla birleşim sona er di. Muhalefet kanadında «süksem binbeşyüz» görünüyordu. Tiyatrodan bilirim; başarılı prôm yerlerin sonunda oyunu en çok beğenenler da hi gelirler:

— Keşke şunu da koysaydın, keşke şunu da şöyle yapsaydın, derler.»

Meclis'te ise ilk konuşma üzerinde böyle bir «Keşke» ye rastlamış olmak hoşuma git mişti.

CHP.den Ferda Güley:

— Pek usta bir binicinin azgın bir ata bin mesi gibi bindin kürsüye, sen birkaç defa daha çıkarsan oraya parlamentonun yıldızları arası na girersin, diyordu.

Yazarlık hayatında yergiler kadar övgülere de alışıktım. Beğenilmiş olma, fazla birşey pompalamayordu içimde. Ama kazara çuvallamış olsaydım gerçekten kahrolurdum.

Bunca miting, konferans, açık oturumdan sadece bir tanesinde sonradan anladığım bir tu zağa düşürülmüştüm. Bir sohbet toplantısına diş söker gibi israr üstüne israrla çağırmışlar ve sonra da davet sahipleri konu dışı sorular sor maya başlamışlardı .En başta gelen soru:

— Sen kaç para kazanıyorsun Çetin Bey? idi.

Davette ısrar eden ve dost görünen kişi nin sözde şaka yollu bir masumiyetle cevap is tediği soru, konuyu bırakıp kendimden sözet meye itiyordu beni. Dinleyiciler ise milyon luk büyük kazançları değil, sâdece kendi ka zançlarına yakın kazançları «Az veya çok» diye yargılayacak bir şartlanma içindeydiler. O ta rihde 4250 lira kazanıyordum ve bu, 2000 lira kazanan bir memura çok büyük görünebiliyor du. Konuşmayı ve cevapları ayarlamak ve hep sini bir tek kompozisyon içine sokmak için zorlanıyordum. İnsanlar sermayenin sağladığı kazançları değil,, az çok birbirine yakın olan kazançları kıyaslamaya dönüktürler. Sistemler den hiçbir şey anlamıyorlardı. Ve kabakça so rular devam ediyordu:

— Peki niye sosyalistsin, peki ne kadar sosyalistsin?,

Bir provokasyon olduğunu sezliyordum. Ni tekim beni oraya çağıran kişinin aslında ka ranlık bir kişi olduğunu ve bizi de toplantıda zor duruma sokmak için görevlendirildiğini e pey sonra öğrendim. Üstelik herkes içki içi yordu, benim de önüme boyuna konyak koyu yorlardı. Sınırlenmekle sınırlenmemek arasın daki çizgide zor tutuyordum Kendimi. Orada bir de patronun kazancını açıklasam, bu sefer de gazeteyle başım derde girecekti.

O konuşmayı içimi rahatlacak bir vurucu lukta bitiremedim. Kaç gün de üzüntüsünü çek tim onun. Ondan sonra da böyle ucuz tuzakla ra karşı gözüm çabuk açıldı. Dost görünen ki şilerin kimlerin hizmetinde olabilecekle rini öğ renir oldum.

Yâni diyeceğim, konuşma yazıdan daha netameldir. Yazıda istediğin formu o gün tut turamazsan, ertesi günü tutturabilirsin. Ama konuşmada form tutturamadın mı, günler boyu canın sıkılır. Başarının kıvancı ise ayrı oran da uzun sürmez.

Bizim Meclis konuşması da onca gürültü ye patırdıya rağmen «cuk» oturmuştu. O konuş mayı radyolardan dinlemiş onların hâlâ daha beni görünce bazı cümleleri hatırlamaları, o gün kendimden duyduğum hoşnutluğun bir kat dini aldatma şişkinliği olmadığını sonradan ortaya koydu.

Birleşimden sonra derhal grup toplantısı yaptık. Parti Genel Başkanı:

— Arkadaşlar grupumuz bugün başarılı bir mücadele vermiştir. dedi.

Herkes sevinçten dört köşeydi.

Ve Genel Başkan sözlerine devam etti:

— Şimdi yarın tekrar ben de konuşaca ğım.

Bu istek, parti içinde kişisel yarışlar uyan dığı havasını yaratırsa sonu çok kötü olacak tı. Kaldı ki, daha başlangıçta atakları da pör sütmeden tadında tutmak gerekiyordu. Bana i se birşey söylemek düşmezdi, Genel Başka nın arzusunun pek yerinde olmadığını arkadaş lar ima ettiler. Genel Başkan:

— Hasmı köseye dayayınca üstüne gi mek gerekir. Köşeye dayadık, hemen üstüne gi delim, diye ısrar ediyordu.

Neyse bu arzu gerçekleşmedi. Zaten hükû met programı üzerinde partiler görüşlerini iki tur yaparak belirtmişlerdi. Bir üçüncü tur da ha yapılması ve bizim partiye de yeniden söz verilmesi pek mümkün değildi.

Genel Başkanın ner alanda ille de kendini önde göstermek gibi vazgeçilmez bir tutkusu olduğunu ve işlerin yürümesi için bu tutkuyu idare etmek gerektiğini daha başlangıçta gör düm. Genel Başkana karşı övgülerin dozunu arttırmak, onu sık sık rahatlatmak gerekecek ti. Ancak bu davranışın sonunda resıtl bir fren sizlik getirebileceğini o sırada tam hesaplıya mamıştım. Hoş hesaplasam da bu sefer sür tüşme riskleri çok erken başgösterecek ti. Zaten politikanın en zor yönü bu yöndür. Gizli kalmış kişisel ihtirasları olumlu sonuçla ra yöneltebilmek yönü.. Ancak bu imkânları açmaya başlayınca da, ne oldum delisi olma duygusu pek birden kabarıyor bazan. Herkes kerameti kendisinde bulmaya başlıyor. Kerame tin kolektif bir anlaşma ve dayanışmadan doğa bileceği anlayışı henüz Türkiye ortamının çok dışında olan bir olgunluk noktası. Görek kapita list, gerek sosyalist kamplarda bu olgunluk nok tasına erişmiş siyasetçiler gerçekten çok azdır. Kapitalist kamptaki çıkar beraberliği yine de bir üstün körü dayanışma yaratıyor. Sosyalist kampta ise toparlayıcı olma unsurunun eksik liği, kişisel hırçınlıklar, politik tecrübe ve yö netim yeteneği noksanı herüz bir durulmaya giremedi. Bir de buna kapitalist kampın usul lerinden, geleneklerinden yansıyan gölgeler var. Sosyalist akım kendi kadrolarını artta ara ta elbet mevcut çapaçullukları da bir yerde dü zeltecektir.

Bizim Meclis'teki konuşmadan ve Başbaka nın cevap vermesinden sonra ilk yan ateş Ali can'dan geldi. Alican a'cevap vermek için Mec lis'te imkân yoktu. Biz de bu yan ateşe gazete den bir «mitralyöz taraması» yaptık. O da beşer toplantılarıyla karşı koymaya uğraştı. Ama so nunda bizim bataryalar ağır bastı..

Ancak bu yan çatışmaların halk ne kadar farkındaydı? Çekinmeden bir tek sözcükle ce vap verilebilir buna. Hiç.

Parlamenterler başka bir dünyada, halk ise çok daha başka bir dünyada idi...

çetin altan

GENÇLİK

Gençlik ve Devrimci Askeri Rejimler

Uluç Gürkan

Zimbabwe Afrika Halkları Birliğinin resmî organı «Zimbabwe Review» de gençliğin devrimci görevleri üzerine bir yazıda, «Sâdece devrimci heyecan ve inanç yeterli değil dir. Devrimci gençlik eylemi, ü l k e d e k i devrimci ha reketin dışına düşmemeli dir» denilmektedir. Nitekim, ilerici askerlerin iktidarda bulunduğu ülkelerde gençler, ilerici adımları desteklemek te, daha ileri hedefler için de ülkedeki gelişmelere ters düş mekszin mücadele etmekte dirler.

PERU'DA GENÇLİK EYLEMLERİ

Once Colombia'da «Demok ratik Özgürlükler, Siyasî Mah kûmların Serbest Bırakılma sı ve Latin Amerika Gençliği nin Antiemperyalist Mücade lesinin Bütünlüğü» için top lanan Latin Amerikalı devrim ci gençler, iki gün sonra Li ma'da «Peru gençliğini ve hal kını mücadelelerinde destek lemek» üzere bir araya gelmiş lerdir. Toplantıda, gençler, şu kararları almışlardır :

— Peru'nun ve Latin Ame rika halklarının millî kaynak larına dönüş mücadelelerine katılmak.

— Peru gençliğini ve halkı nı, toprak reformunun uygu lanmasında seferber etmek.

— Latin Amerika'da, üniver site reformu konusunda elde edilen kazançları daha ileri yürütmek.

— Vietnam halkına karşı, Amerikan emperyalizminin si lâhlı saldırısını kınamak, Kü ba halkının ablukasını kına mak ve ulusal kurtuluş müca delesi veren halklarla daya nışma içinde bulunmak.

Toplantıdan sonra, Univer site Öğrencileri Federasyonla rı Koordinasyon Komitesi, Huacho şehrinde, başında Ge neral Alvarado Velasco'nun bulunduğu Peru Hükûmeti tarafından atılan millici adım lara, gençliğin katkısının ta şıdığı başarılı bir seminer düzenlemiştir.

BOLVİYA'DA «CHE» GÜNU

Bolivya'da, Bolivya Univer sitesi Konfederasyonu ve Böl ge Universitesi Federasyonu «Che» Guevara ve «Inti» Pe redo'nun anısına bir toplantı düzenlemişlerdir. Universite nin giriş kısmına «Che» ve «Inti» nin büyük boy resim leri asılmıştır. Hoparlörlerde devrimci sloganlar atılmış, «Che» için ağıtlar söylenmiş tir. Gençler, Amerikan şirketi «Bolivian Gulf Oil Co. »nin milileştirilmesini sevinçle kar şıladıkların, fakat tazminat ödenmesine karşı olduklarını açıklayan bir bildiri dağıt mışlardır. Toplantıda genç ler, askerî rejimden Boliv'ya daki Amerikan çıkarlarının bütün olarak milileştirilme sini istemeyi kararlaştırmış lardır. Daha sonra yürüyüşe geçen gençler, Amerikalılara ait binaları taşlamışlardır. Polis ve askerî birlikler genç lere müdahele etmemiş, taş lanan binaların önünde ted bir almakla yetinmiştir.

LİBYA'DAKİ GOSTERİ

Filistin hakkındaki Balfour deklarasyonunun 52. yıldönü münde yüzlerce Libya'lı genç Trablus'taki İngiliz Elçiliğine yürümüştür. Yol boyunca, as keri hükûmetin ülkedeki İn giliz üslerine ilişkin kararı nın lehinde gösteri yapan gençler, elçilik tabelasını sök tükten sonra, iki elçilik araba sını yakmış ve üç başka ara bayı da tahrip etmişlerdir.

Olayla ilgili olarak özür di lemesi istenen Libya Hükû meti, İngiliz Hükûmetinin bu isteğini reddetmiştir.

SUDAN DEVRİMİ

Sudan Devriminin 5. yıldö nümünü Dünya Demokratik Gençlik Teşkilâtı ve Ulusla rarası Öğrenci Birliği «Sudan Halkı ve Gençliği ile Dayanış ma Günü» olarak ilân etmiş tir. Bu konuda yayınlanan mesajda, özetle şöyle denil mektedir :

«21 Ekim Devrimi ile Su dan, bağımsızlığını kazanmış Afrika ve Arap dünyası ülke leri arasındaki yerini almış tır. Devrim, Sudan halkına ve ulusal kurtuluş mücadele sine yeni kazançlar getirmiş tir. Ne var ki, başta Ameri kan emperyalizmi, dünya em peryalist sistemi Sudan Dev rimine karşı bölgesel bir dire niş yaratmış ve karşı — dev rimci güçlerin iktidarı yeni den ele geçirmesine yardım cı olmuştur. Bundan sonra tutucu iktidarlar, dört yıl bo yunca demokratik kurumları, yığın örgütlerini ve ilerici partileri baskı altında tut muştur. Sudan halkı, bu gidi şe karşı kahramanca diren miş ve Mayıs 1969 devrimi ile zaferini perçinlemiştir.»

Halkının sorunlarına çö züm arayan, gerçekten de mokratik ve antiemperyalist Sudan'ın yaratıcılarına se lâm»...

GERİCİ BAŞINDA NE VAR NE YOK?

Hasan Kaya Cemal

41'ler - Demirel kavgası

Demirel'in bütçesinin reddi ile birlikte egemen sınıf lar ve onların sandıktan çıkma politikacılarının Türkiye'yi yönetmedeki iktidarsızlıkları hemen hemen bütünüyle açığa çıktı.

Ülkemizdeki egemen sınıfların borazanı durumunda bulunan tüm gazeteler gibi şeriatçı ve mukaddesatçı basın da bu buhranın, ekonomik ve toplumsal nedenlerine doğal olarak inmeyip, onu bir takım zümre ve kişilerin tutum ve davranışlarıyla açıklama yolunda çabalamaktaydı. Sanki, AP. içi bir koalisyon kurulsa, yeni kabine de «takunyacı» takımına da yer verilse veya Demirel değil de bir başka zıtı muhterem Başbakan olsa işler yoluna girecekti.

Şeriatçı «teorisyen» Eygi'nin sahibi bulunduğu iki gazetesinden biri olan Sabah, AP'nin «tam on yaşındayken» «gırtlağına kadar» gömülüdüğü bunalımı «hayra yormak» mümkün değildir, diyor. Buhranın sorumlusunun kimler olduğunu araştırmanın zamansız olduğuna işaret edecek kadar tarafsız bir tutum içinde bulunan «şeriatçı» Sabah, parti içi bir koalisyona gidilmesine taraftarmış.

Sabah'ın bir yazarı da aynı kanıyı paylaşarak, «sayın Demirel, etrafındaki dün kader birliği yaptığı dost ve ar kadaşlarının haysiyet, şeref ve itibarlarına lâyık olduğu kıymeti vererek yeni uzlaşma ortamı arasa, mutlaka buhran kendiliğinden ortadan kalkacaktır» demişl.

«Demirel'in vatanseverliğinden zerre kadar şüphe» etmeyen aynı yazar, «iktidarın başka ellere devrini değil... daha makul ve hâdise çıkarmayacak uyguniukta bir kadro ile devamı» arzusundaymışl... Şeriatçı yazarımız, Demirel'in işi herhalde Allah'a kalmış olacak ki, yazısını «sayın Demirel ve etrafındakilere ilhamını esirgememesini büyük Allah'tan niyaz ediyoruz.» diyerek bitirmiş.

Şeflefyanın Tercüman'ı da parti içi koalisyon görüşünü savunuyor.

Eygi'nin diğer gazetesi Bugün ise, Sabah'ın aksine Demirel ve yeminli hizbine karşı hayli sert olduğu görülü yor. Ahmet Güner, «yeminli taifesi»nin ihanet içinde olduğunu söyleyerek, «yeminli» hizbini «üç - beş yanaşma ve Bizans entrikacısı» olarak nitelemiş: «Mesele elbette halledilecek ama, üç - beş yanaşmanın düzenine göre değil.»

AP.'NİN ÖZ ÇOCUKLARI

«Bütçeye kırmızı oy verenler AP.'nin öz çocuklarıdır.» diyen aynı yazar şöyle devam etmiş: **«Bir Genel başkan çok iyi bilmelidir ki, parti yalnız içerden değil, partili olmadıkları halde, partiliğ dost ve arkadaşlarının forsuyla büyük işler çevirip milyonlar vuranlar tarafından da ihanete uğrar.»**

Bu şeriatçı yazara göre, «köksüz» yeminlilerin, «merhum» Menderes'e «küfür» etmelerinden dolayı, bütçeye kırmızı oy verilmişl...

Diğer bir yazar da Bugün'de, AP. içindeki çatışmanın temel nedeni olarak, partinin «din düşmanı yeminlilerin hâkimiyetine» girmesini gösteriyor. «Türkiye'yi tehlikeli virajlı sokan yeminliler ve Demirel'dir» diyen yazar, çıkar yolun parti içi koalisyonda yattığı kanısında: «O halde yol, bir leştirme, çekilme ve tekrar kabine kurma yoludur.»

«Demirel soldan imdat istiyor» biçiminde oldukça «hızlı» bir başlık atan «takunyacı» «Bizim Anadolu» ise, AP.'nin «masonlar, ortacılar, Aydın Yalçın tipindeki din ve mânevi yat düşmenları» ndan kurtarılıp, «sahibi asillerine» terkedilmesinin bunalımı çözümleyebileceği inancındadır.

«Bizim Anadolu»nun «Bilgiçe)» yazarı Necdet Sevinç, «yeminli» hizbini «modern İttihat Terakki sultası» olarak tanımlayarak, «Başbakana Parlâmentonun çoğunluğu burun kıvırdı» demiş.

İNÖNÜ'NÜN OYUNU

Bu yazar, AP içindeki çatışmanın giderek keskinleşmesini, İsmet İnönü'nün oyununa gelerek, «İnönü ve takımına tav olan» ve uyarılara karşı tam bir «berduş hüviyeti» takınan «türedi» yeminlilerin tutumuna bağlıyor: «CHP lideri AP.'ye karşı açık cephe mücadelesi yapmanın manâsızlığını anlamış ve AP. içinde kendine yakın bir takım türedi politikacılar bularak, bunları gerçek AP. temsilcilerine karşı çıkartmıştır... İnönü, AP. yöneticilerini tam manâsı ile manyeto sahasına aldıktan sonra... bu acemi politikacılar yapıcı uyarmalar karşısında tam bir berduş hüviyeti takınmış ve... partinin bir CHP şubesi haline gelmesini istemeyenleri ihraç etmeye başlamışlar» dır.

Şeriatçı basın, özellikle CHP. ile bir koalisyondan fena halde ürkmektedir.

DOĞAN AVCIOĞLU

TÜRK ORDUSU VE AMERİKA 1947–1969

Amerikayı kurtarıcı gibi karşıladık!..

SALİH OMURTAK'IN SÖZLERİ

Amerika bugün artık, Türk subayının gözünde kendi çıkarları pe şinde koşan büyük bir devlettir. Na to ve ABD ile olan ilişkilerin, ulu sal çıkarlarla nasıl bağdaştırılacağı, Genelkurmayın düştünen beyinleri ni yıllardır uğraştıran bir konudur.

Fakat ABD ile yakın ilişkilerin baş ladığı günlerde, durum tamamen farklıydı. Amerika, Türkiye'de bir kurtarıcı gibi karşılanmıştı. Onurlu ve vatansever bir komutan olan o günlerin Genelkurmay Başkanı Salih Omurtak dahi, 10 Ağustos 1947' de New York Times'e verdiği bir beyanatta, Amerikalıları şöyle değerlendiriyordu: **«Biz, Amerikalıla rı, beşeriyetin saadetini temin için rol almış ve bu rolü ifa için hiçbir fedakârlıktan çekinmemiş yüksek bir millet olarak tanıyoruz. Dünya da barış ve emniyeti korumaktan başka bir emel peşinde koşmadığı na tamamen inandığımız bu büyük milletin Türkiye'ye karşı beslediği dostluk ve yakınlık bütün Türk mil leti üzerinde, en derin hisler yarat mış bulunuyor. Türk — Amerikan dostluğunun her gün, daha ziyade artarak ebedileşeceğine inanıyo rum.»**

Cumhurbaşkanı İnönü de fark lı bir dil kullanmıyordu. 1945 yı lında Cumhuriyet Bayramı dolayı siyle Columbia Radyosunda yayın lanan mesajında İnönü, Amerikan dostluğunu, mutad diplomatik ne zaketin ötesinde övüyordu: «Dünya sulhünün baş dayanağı ve koruyu cusu olan Birleşik Amerika Devlet lerini, Türk bağımsızlığına ve top rak bütünlüğüne hakiki değerini ve rir, kendisi ile beraber ve kendisine yardım eder görmekle ve onunla ga ye ve ideal birliği yapmakla Türk milleti huzur ve bahtiyarlık duyu yor.»

AMERİKALI GENERALLERİN ÖVGÜLERİ

Ülkemize gelen Amerikan gene ralleri de, Türk komutanlarının söz leri gibi içten gelmese bile, aynı ha raretli dili kullanıyorlardı. Türkiye' nin askeri ihtiyacını tespit etmek üzere gelen General Oliver, 18 Hazi ran 1947 tarihli basın toplantısında şu sözleri söylüyordu: **«Modern si lâhlarla mücehhez bir Türk tüme nine komuta etmekten büyük bir zevk tasavvur edemem.»** Bir gün sonra Amiral Herman, daha da ile ri gidiyordu: **«Burada hava o ka dar Washington'daki havaya benzi yor ki, kendimi âdeta vatanımda hissediyorum.»** General Oliver, bir ay kadar sonra, 19 Temmuzda Tür kiye'den ayrılırken, **«Temeli atılmış olan Türk — Amerikan dostluğu gün geçtikçe gelişecek ve ebediyen devam edecektir.»** diyordu. Hava Heyeti Başkanı Tümgeneral Hall, 10 Haziran tarihli basın toplantısın da, «Başında General Zeki Doğan, General Göksen, General Uçaner gi bi komutanlar bulunan herhangi bir teşkilâtın, ancak bu kadar sağ lam ve güvenli olması beklenir» bu yuruyordu.

General Oliver ve arkadaşları yurt içinde de dolaşıyor, Erzurum ve Sivas'da kurtuluş Savaşının temellerinin atıldığı illerde nu tuklar çekiyorlardı. 30 Haziran Si vas nutkunda Oliver'in sözleri şöy leydi: «Türk halkı her suretle geliş miş ve Amerikan halkı gibi bağım sız, her türlü tesirden uzak yaşa mayı prensip ittihaz etmiş bir mil lettir.» Bir gün önce Erzurum nut kunda da Oliver, diplomatik bir dil le «Türkiye'yi kalkındıracağız» di yordu: «Sizin halkınızın da, bizim halkımız gibi şerefli, bağımsız ve her türlü tesirden uzak yaşama az minde olduğunu ve hiçbir tesir al tında kalmaksızın yaşadığını gör-düğünüzü biliyorum. Seyahat ettiğimiz yollar, sizin de bildiğiniz gibi, müsait değildir. Köylülerinizin eskinlerini elleriyle, oraklarıyla biçtiğini gördük. Keza köylü çocuklarının toplandıkları yerleri, yaşadıkları hayatı, okudukları mekteplerı gördük.»

«Amerika dünya barışı için ken di üzerine düşen vazifeyi yapacak tır.. Amerikan milleti, Türkiye'yi varmak istediği hedefe kavuşturma ya her surete yardım edecektir.»

PAŞALARIN VİLLALARI

Bugün bize riyakârca ve komik gelen bu sözlerin içtenliğinden o günlerde kimse şüphe etmek istemi yordu. Amerikalı generaller, savun dukları hikmetlere belki de içlerin den kahkahalarla gülüyorlardı. Bu sahte sözlerden çok hoşlandığımızı düşünerek, muhtemelen bizi pek saf buluyorlardı. Ama o günlerde Amerikayı gerçekten büyük bir dost görmekteydik. Karşılık bekle meden yardımımıza koştuğuna i nanmaktaydık. Gerçi arada, pek sı ta diplomat olmayan Amerikalı ge neraller, kulağa hoş gelmeyen, şüp he uyandırıcı lâflar etmekteydiler. Oliver, 2 Haziran 1947 günü şöyle konuşuyordu: «Sunu söyeyim ki, asla **ordunuzu kontrol etmek** ve herhangi bir şekilde idaresine karış mak niyetinde değiliz.» 18 Mayıs 1948 tarihli Cumhuriyet gazetesi, bir Amerikan radyo yorumunda «Türk ordularının bir harp hâlinde Ame rikalı komutanlar tarafından idare edilmesi kat'iyen bahis mevzuu de ğildir» denildiğini yazıyordu. Ame rikan basınında ise, tepeden bakan sömürgeci bir zihniyetle, Türkiye ve hakaret eden çirkin yazılar çıkı yordu. Ünlü Colliers dergisi, 7 A ğustos 1948'de askeri yardımlar hakkında şunları yazabiliyordu: «Gü lünç.. Taksim gazinosunda büyük ziyafetler verilecek, asil müttefiki miz ve mükemmel bir demokrasi olan Türkiye şerefine kadehler kal dırılacak. Bundan sonra da paşa lar, yüz milyon papeli alıp Marina ra apartmanda yeni yeni villalar yap tıracaklar. Türk ordusu aslında tec hizata değil, maarife muhtaçtır. An cak bundan sonra gelecek nesil ra dar cihazlarını veya yeni tepkili u çakları kullanmayı öğrenebilir.»

Amerikalı büyük kumandanlar da bize yardımla ve bizi korumakla değil, kendi çıkarları için Türkiye' yi nasıl kullanacaklarını planlamak la meşguldüler. Ordu Bakanı Ken neth Royal bunu 12 Nisan 1948'de açıkça söylüyordu: **«Amerika, ulu sal savunması bakımından hiçbir milletin Amerika topraklarında ve ya ona yakın yerlerde üs kurması na müsaade edemez.»**

«Amerikanın savunması geniş bir araziyi kapsamaktadır ve bunun için, düşman topraklarını bombar-dıman etmek üzere, gerçiğinde bel ki de Onasya topraklarında üslere ihtiyaç olabilecektir.»

Amerikalı, kendi çıkarlarını dü şünüyordu. Ama biz, Amerikayı karşılık beklemeden yardımımıza gelen büyük bir kurtarıcı sayıyor duk. Türk ordusu ile ABD arasında ki ilişkiler bu hava içinde başladı

Hüseyin'in tahtını korumaya Türk askeri mi yollanacak?

El Fetih gerilla örgütünde bulundu diye Türk gençleri tutuklanırken, Jeune Afrique dergisine inanmak gerekirse, Urdün Kralı Hüseyin'in tahtı nı korumak için «gayri res mi biçimde de olsa Türk as keri yollanacak! 23 Şubat 1970 tarihli Jeune Afrique der gisinde, Berthe Schwartz im zalı yazıda şunlar yazılıyor: «Üç bin kişilik bir Pakistan birliği Urdün e gelmiştir. Bu birlik resmen İsrail'e karşı gi rişilen harekâtta rol alacak tır. Fedailer diyorlar ki, Pa kistan askerleri gerçekte, Kral Hüseyin'in sarayını ko rumakla görevli muhafız kıt' asının yerini alacaklardır. Kral Hüseyin'in tam güvenine sahip muhafız kıt'ası ise, Fi listinlilere karşı mücadelede kullanılacaktır. Fedailere gö re, Şubat sonundan önce, Am man'a yeni Pakistan birlikler gelecektir ve Türk birlikleri ise gelmek üzeredir. Fedailer, bu birliklerin gelişini, çatış maya politik bir çözüm bul ma yolundaki Urdün eyle mine bir «Amerikan katkısı» olarak değerlendirmektedir ler.»

Pakistan ne yapar, bileme yiz ama, Türk Hükümetinin, Kral Hüseyin İsrail'le anlaş sın diye Urdün'e Türk birlik leri yollamayı düşünebileceği ne dahi ihtimal veremiyoruz. Bu nedenle Tunus Hükümeti nin desteği ile çıkan ve çok okunan Jeune Afrique dergisi nin haberinin yalanlanması gerektiği inancındayız.

Yalanlamacıbaşılara cevap

Yalanlamacıbaşı Hayrettin Nakipoğlu, yazdıklarımızı doğrulayan yalanlamalar göndermekte devam ediyor. Na kipoğlu, ithal zorlukları dolayısiyle Rabak'ın taahhüdünü yerine getirmediğinden ihalenin feshedildiğini ve bir yıl sonra Simel'in 9,40 liralık 400 ton çelik alımlınıyumu 10,78 liradan aldığını, aradan bir yıl geçtiği için fiyat yükselmesinin normal sayılması gerektiğini ileri sürüyor. Oysa, iş ithalata dayanmıyorsa, İller Bankası, depo teslim maliyet i 9 lira 88 kuruştan 750 ton çelik alımlınyum ithal etmiş tir. Fiyat yükselmesinin normal sayılıp sayılmadığını Na kipoğlu, 9,88 rakamı ile 10,78'i karşılaştırarak kendisi bul sun.

Nakipoğlu, Genel Müdür Yardımcısı Mazhar Hazne dar, Teftiş ve Kontrol Kurulu Başkanı Kemal Gönenç ve Muhasebe Müdürü Kundoğlu gibi İller Bankasının ileri ge len kişileri Simel yöneticisi olursa, bankanın reddettiği Simel'in yüksek fiyatla almasına benzer pekçok olay ola bileceği hususundeki görüşümüze nedense hiç dokunmu yor. İmar ve İskân Bakanı, yalanlamacıbaşılıkla uğraşaca ğına, bu anormal ilişkileri düzeltmeye vaktini ayırsa, çok daha faydalı bir iş yapmış olacaktır.

İkinci yalanlamacıbaşı, Diyanet İşleri Başkanı Lütfi Doğan'dır. Biz kişisini de koyarak, Aramco basiemesi, Ra bitat-ül Alem-ül İslâmi Derneğinin yayın organında, Lüt fi Doğan'ın, bu derneğin Genel Sekreteri Seyh Muhammed Sürur ile temas ettiğini yazmıştık. Lütfi Doğan, «Şeyh Muhammed Sürur ile konuşmadım» diyemiyor, ama yalan lama gönderiyor! Bütün diyebildiği, «yazıyı asımda mev cut olmayan bir mana ile tekdim etmenizden üzüldüm» lâflarıdır. Sayın Lütfi Doğan'a hatırlatalım ki, Türk Diya net İşleri Başkanı, yabancı petrol şirketlerinin/paralarıy la beslenen emperyalizmin hizmetindeki dernek yöneticile riyle temas edorse, bundan çok mana çıkar. Diyanet İşle ri Başkanı, böyle temaslardan kesinlikle kaçınmalıdır.

Lütfi Doğan, şeriatçı Suudi Arabistan'ın «Koyu iman görüntüşlerini» övdüğünü de yalanlamıyor' Lâik Türkiye' nin Diyanet İşleri Başkanı, şeriat devleti Başkanı Faysal ile konuşurken, Lâik Türkiye'nin din işleri görevlisi olduğunu hatırlamak ve ona göre konuşmak durumundadır. Bu nedenledir ki, bir yalanlıma gerekiyorsa, Lütfi Doğan, Rabitat-ül Alem-ül İslâm'ın yayın organı «İslâm Ha berlerinde çıkan yazıyı aktarmakla yetinen Devrim'i değil, Suudi Arabistan'da çıkan «İşlam Haberleri» ni yalan lamalıdır. Devrim'e, yazdıklarımızı doğrulamak için ya lanlama gönderen Lütfi Doğan, acaba Rabitat-ül Alem-ül İslâm'ın yayın organını yalanlamaya cesaret edebilecek midir?

Hükümet bunalımı süreceğe benziyor

(Bası S. 1'de)

«ÇEK BESMELEYİ MEHMET BEY!»

Nitekim daha şimdiden, bi ri Merkez Yönetim Kurulu üyesi olan iki CHP milletvekili, Demirel ailesinin kısa sürede başdöndürücü zenginleşmesi nin hesabının sorulması için, Süleyman Bey'in Yüce Divan' a sevkini istemişti. Bu şart larda Demirel, ayakta kalmak zorundaydı. Ayakta kalabı menin ilk yolu, bağımsızlar ve öteki partilerden transfer yaparak, 41'lerin açtığı gedi ğin doldurulmasıydı.

İlk transferler, bağımsızlar arasından yapıldığı. AP Genel Merkezinde bayram öncesi ya pılan bir törende, Demirel, **«Haydi çek besmeley. baka lım Mehmet Bey...»** diyerek, kalemi AP'ye giriş beyanna mesini imzalaması için Meh met Bilgin'e uzattı. Bilgin gi bi, AP Genel Merkezi tarafın dan seçimlerden önce, «sahte senet tanzimi», «kürtçülük», «imza sahtekârlığı» gibi iddia larla veto edilen başka bir bağımsız milletvekili ve daha başkaları törenle partiye alın dı. Öteki partilere çengel atıl dı. Bir GP ileri geleni «çengel atma» konusunda THA muha birine şu öfkeli sözleri söyle di : **«GP'den üç kişiyi denedi ler, hakaret gördüler. Can havliyle ne yaptıklarını şaşırı yorlar. Bu, rejime ihanettir, bunu yapanlar memleket de satarlar.»** Bülükbaşı daha az öfkeli değildi: **«Haysiyetleri satın alarak işbaşına gelente r.n, ne haysiyeti olur?».** CHP' ye dahi çengel atılmış, biri Urfalı iki milletvekili denen mişti. Ulusoy ailesinin trans feri için büyük baskı yapıl mıştı. Fakat bayram süresin ce, partilerden ancak YTP'li Selahattin Oran, transfer edile bildi Oran, daha birkaç gün önce Bütçeye kırmızı oy ver mişti Şimdi Demirel Hükû meti «Doğu kalkınmasına ön celik tanıdığı için» AP'ye gi riyor ve Demirel, öpücükler le Oran'ı bağrına basıyordu

MIGIRDIÇ SAHNEDE!

Öte yandan 41'lerin «az na in» olanlarının yumuşatılma sına çalışılıyordu. Yeni hükû mette bir koltuk kapma ümi diyle Orhan Alp ve benzerler., «tarafsız hakem» pozunda ara buluculuk yapmaya çalışıyor lardı. 72'lik muhtıra imzacıları nın Onal Şakar tipi beyaz oy kanadı da uzlaşma çabalarını sürdürüyordu. Arabuluculuk için Sunay'a dahi başvurul muştu. Bilgiççi Bizim Anado lu gazetesinin yazdığına göre, «Parti dışı koalisyon yerine, p..ti içi koalisyon» formülü nü benimseyen Mıgırdıç Şel lefyan, Kurban Bayramını 41'lerle anlaşma zemini ara makla geçirmişti. Bilgiççi ga zetenin haberi şöyleydi: **«De mirel bağımsızların transfe rinde bizzat gayrette bulundu ğu halde, 41'lerle görüşeme mektedir. Demirel bu iş için yakın adamı ve mahremi sır rı olarak bilinen Mıgırdıç Şel lefyan ve etrafındakileri görev lendirmiştir. Mıgırdıç Şellef yan bütün bayramı, 41'lerle konuşmak için kapı kapı do laşmakla geçirmiştir. Buna rağmen Şellefyan'ın 41'lerden yüz bulmadığı anlaşılmakta dır.»** 41'ler Bayar üzerinde nüfuzlu Şellefyan ve benzer lerinin baskılarına rağmen Demirel'in kelleshi istemekte hâlâ kararlı gözükmekteydi ler.

Nitekim Demirel'in acele Balıkesir'den arabuluculuk için çağırttığı söylenen Sıtkı Yırcalı'nın 41'lerle teması o lumsuz sonuç vermiştir. THA' ya göre, 41'ler, Yırcalı'ya **«Tür kiye'de bir menfaat şebekesi nın çeşitli oyunlar çevirdiği, artık herkesin kafasında yer etmiştir. Demirel'in Başba kanlıktan uzaklaşmasından başka çıkar yol yoktur»** ceva bını vermişlerdir. Yırcalı bu cevabı Demirel'e iletmiştir. Ama Yırcalı, 41'lerden ve ba ğımsızlardan **«toptan bir ge lişle»** anlaşmazlığın çözülebi leceği ümidini taşıdığını be lirtmiştir. Demirel ise, 180 ki şilik Temsilciler Meclisi ko nuşmasında **«Demirel gider, meşele biter»** diyen 41'leri «Parlamentonun zenbereğini kırmak istiyorlar» diye suçla mıştır. Demirel «Telifçi poli tikaya evet» demiş ama, ko nuşmasında bir telifçi çaba göstermemiştir. Yırcalı'nın ü mit ettiği uzlaşma çok zor olacağa benzemektedir.

MİLLETVEKİLİ PAZARI!

Bütün bu uzlaşma ve trans fer çabaları, futbolcu alım satımına benzeyen bir ortam içinde yapılmaktaydı. Gazete ler, ortada büyük paraların döndüğünü yazmaktaydılar:

— Meclis koridorlarında, Banka Genel Müdürleri ku.. se katıldılar!

— İstanbul'dan gelen bü yük sermaye şirketlerinin temsilcileri, Ankara'nın lüks otellerini doldurdu. Bunlar, Süleyman Demirel'in yeni hü kûmetinin kurulmasında ken dilerine düşen görevi almaya hazır beklemektedir.

— Demirel'in tekrar iktida ra gelebilmesi için, zenginler 3 milyon lira para t plad lar Bu paraylа milletvekili trans fer edilecek!

— AP'ye girmesi için birçok «bağımsız» milletvekiline bü yük paralar teklif edildi...

İşte bu tip dedikodular ve kokuşmuş bir ortam içinde Süleyman Bey, kaybettiği AP çoğunluğunu yeniden kazan maya çalışmaktaydı. Aritme tik olarak 226 rakamını aşma sı imkânsız değildi. Fakat ku racağı hükümet, her an dağıl maya hazır, çok zayıf bir hü kümet olacaktı. Feyzioğlu ile koalisyona gitse dahi, Demi rel Hükümeti yıpranmış ve otoritesini yitirmiş bir hükû met niteliğinden kolay kolay kurtulamıyacaktı. Demirel'in organı Son Havadis'in yazdı ğına göre, Talat Asal, Çanka ya'ya giderek Sunay'a 41'ler adına «Devlet idaresinin şa beya tahammülü yoktur» de miş ve Demirel'in artık Baş bakanlık yapamıyacağını be lirtmişti.

41'ler ve muhalefet ileri ge lenleri, «Demirel çekilsin. Baş ka biri, yeni AP hükûmetini kursun» demektedirler. Demi rel, şimdilik bu teklife yanaş mak istememektedir. Yakın çevresi ve «Yeminliler» gru bunun ileri gelenleri Demi rel'i direnmeye zorlamakta dırlar. Fakat isimleri ortaya atılan Bozbeyli ve Çağlayan gil gibi başka biri hükûmeti kursa bile, bunlar da darma dağınık hâle gelmiş bir AP Meclis Grubunu toparlamak ta büyük güçlük çekecekler dir. Bu, 41'lerin bir zaferi di ye yorumlanacak, azgın «ve minliler» yeni duruma taham mül edemiyeceklerdir. Mev cut şartlarda «parti dışı» koa lisyon, «parti içi» koalisyon dan daha kolay gözükmekte dir.

POLİTİKACININ UNUTTUĞU...

Bütün bunlar parlamento aritmetiğine dayanan hesap lardır. Parlamento aritmeti ğinden daha önemlisi, iktisa dî gerçeklerdir: **Kurulacak hükümet, 2 milyar liranın çok üstünde vergiyi acele Parla mentodan geçirmek zorunda dır. Devalüasyon zorunluluğu na daha uzun süre göz kapa maya imkân yoktur. Dış yar dımlar ancak bu şartlarda sağlanabilecektir.** Buna kredi genişlemesinin sınırlandırıması, iktisadî devlet teşebbüs leri mal ve hizmet fiyatları nın yükseltilmesi ve Bütçe harcamalarının daraltılması gibi tedbirler de eklenince, yeni hükümet, Palamentoda ve ülkede büyük bir hoşnut suzluk dalgasını göğüslemek durumunda kalacaktır. En başta feryat, «Satışlar azaldı, kredi daraldı, iflâs ediyoruz» diye AP'nin dayandığı büyük iş çevrelerinden gelecektir. Nitekim bir kısım büyük işa damları daha işin başında, Gider Vergisi Kanununu Su nay'a veto ettirerek, istikrar politikasını baltalamışlardır. Ancak kuvvetli bir hükümet, uygulanması zorunlu istikrar programının gerektirdiği sert tedbirleri almaya cesaret e debilecektir.

Demirel'li ya da Demirel' siz bir AP iktidarı kurulsa da hi, bu sert tedbirleri almaya gücü yetmiyecektir AP için den gelecek ve bir kısım bü yük iş çevrelerince körüklene cek olan muhalefet karşısın da yenik düşecektir. 14 koltu ğa sahip Güven Partisi ile koalisyon, durumu değiştir meye yetmiyecektir. Zayıf hü kümetler, iskambilden kule gibi dökülebilecektir.

«MEMLEKETİ HUKUMETSİZ BIRAKAMAYIZ!»

Bu şartlarda, egemen sınıf lar açısından, tek çıkar yol, dış çevrelerin bir yıldır, yük sek kumandanların ise bir kaç aydır arzuladıkları CHP-AP koalisyonudur. Hükümet bunalım, enfinde sonunda bir AP — CHP «büyük koalis yon» uyla sonuçlanacağa ben zemektedir.

Taraflar şimdilik böyle bir koalisyona hazır değillerdir. Psikolojik ortam hazırlanma dan büyük koalisyon, gerek AP, gerek CHP içinde önemli sarsıntılara yol açabilecektir. Bu nedenle, İnönü, şimdilik sessiz beklemektedir. Demi rel'li, Demirel'siz AP hükû metleri kurmak, Güven Parti si ile koalisyona gitmek gibi çeşitli formüller, ekonomik durumun hızla kötüye gitme si pahasına, görünüşe göre denenecektir. Bu formüllerin işlemediği görülünce, rejimi kurtarma gerekçesiyle, «bü yük koalisyon» a rıza gösteri lebi'ecektir.

Bu, CHP'nin yıpranması, hatta bazı çevrelere göre inti harı demektir. İsmet Paşa da durumun az çok farkında dır. Paşa'nın «1961 — 1962'de AP ile koalisyon yaptık. AP, hükûmetteki ortağı CHP'yi yıkmaya uğraştı durdu. Bu gün de bir koalisyon kurulur sa, hükûmet, yaptığı herşe yin faturasını CHP'ye ödet meye kalkışacaktır» dediği ileri sürülmektedir. Fakat «cisi demokrasi» uğruna Pa şa'nın katlanmıyacağı feda kârlık yoktur. Şimdiden bazı CHP çevreleri, bakanlık kol tuklarının hayaliyle, çok sı kıştırılınca, «Memleketi elbet te hükûmetsiz bırakamayız» demeye başlamışlardır.

BİR GÜN MUTLAKA

Atalı Behramoğlu'nun Şiirleri

De Yayınevi

Çağaloğlu/İSTANBUL

BELGELERLE TÜRK TARİHİ DERGİSİ

DÜN BUGÜN YARIN

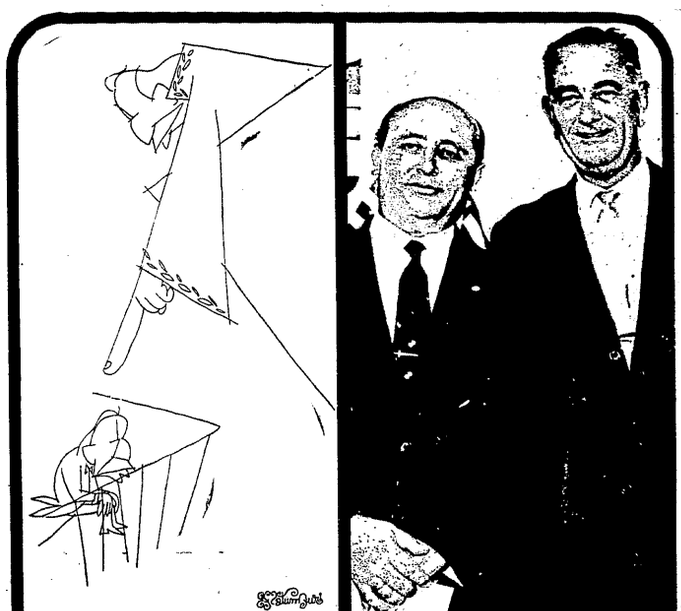

İKİLİ ANLAŞMALAR

ŞUBAT 1970 - SAYI : 29

Tarih Oyunları ve Simavnalı Bedrettin

Tarih yazımı ve tiyatronun doğu-şunda ilginç bir kader birliği var: İ. Ö. 472 yılında sahneye konan **Persler** tragedyası Eski Yunan'dan günümüze kalmış ilk oyunlardan biri olduğu gibi ilk tarih kitabı da sayılabilir. Konusu İ. Ö. Yunanlılarla Persler arasında geçen ünlü Salamis deniz savaşıdır. Tragedya'nın yaratıcısı sayılan **Aiskhylos** bu oyununda İ. Ö. 490 yılındaki Darius'un batı seferini ve Marathon savaşına da değinerek tarihi olayların belgesel bir serimini verir. **Herodotos** tarihinin hala okunması ise 446.yılına rastlar. Ancak buna bakıp, batıda ilk tarih yazarının Aiskhylos olduğunu söylemek yanlış olur. Aslında **Persler** tragedyası ne denli tiyatro ise o denli tarihtir. Şu anlamda ki, İki yönden de ilkeldir demek istiyorum. Bir rastlantı da olsa tiyatro ve tarih yazımının böyle çakışması bizi ilgilendiriyor çünkü o gün-**den bugüne tiyatro tarihe el atmadan** edememiştir. Bazan da bunun tersi olmuştur. İlginç bir örneğini Thukyalides'in Peleponez Savaşların'da görüyoruz. İ. Ö. 5. yüzyılın son çeyreğini kapsıyan tarihinin bir bölümünde (1) tarihçi Thukydides işi tiyatro yazarlığına dö ker. Atina imparatorluğunun elçileriy le Melos'lu yurttaşlar arasındaki «barışmazlık» tartışması bütünüyle sahne diyaloğu biçiminde yazılmış olup, ger çekten de etkileyici bir tragedya sah nesi gibidir. Yani doğan tragedya sana tının yani gelişen tarih yazımı üzerin deki etkisi burada açıkça görülüyor. Ben daha ileri gidip bunun sırf bir etki olmadığını söyliyeceğim. Thukydides **çekildi** bu olaydan bir sahne oyunu çı karmak istemiş olabilir.

Tarihle tiyatro arasındaki bu ilk ya kınlaşmaları gördükten sonra günümüzde tarih oyunlarının getirdiği sorun lara geçelim ;

1) Tarihsel bir konuyu işliyen tiyatro yazarı o konu çerçevesinde bir tür tarih yazarı mıdır?.

2) Tiyatro yazarı tarihe ne ölçüde **bağlı** kalabilir. «Tarih gerçeğini» kişiler i ne ölçüde çarpıtabilir?

Görünüşte tarihsel olayları ve tarih kişilerini ele alıp tabunları belli bir a-maçla alabildiğine çarpıtan, zamanla dilediği gibi oynıyan fantastik yapıtları ayrı bir tür olarak konu dışı bırakıyorum, Max Frisch'in Çin Duvarı böy le bir oyundur.

Kişileri tarihten alınıp da bireysel, psikolojik bir dramda yoğunlaşan oyun ları da şimdilik konu dışı bırakıyorum. Turan Oflazoğlu'nun Deli İbrahim'i. Pirandello'nun IV. Henry'si böyle oyun lardır.

Geriye ,tarihsel bir olayı ele alarak, dolaylı da olsa, toplumsal bir bildiriye varmak istiyen oyunlar kalıyor. Yani politik tiyatro. Orhan Asena'nın «Simavnalı **Şeyh Bedrettin'i**, Büchner'in «Dantonun Ölümü.» böyle oyunlardır. Ancak şunu da hemen ekliyeyim ki iş lenen konu nice toplumsal olursa olsun tiyatro bunu kişisel dramlar biçi minde verecektir: Baş özelliği budur tiyatronun. Başka bir yolu da yoktur. «Kişisel »deyince de işin içine ister istemez psikoloji girecektir. Burada sa nırım tarih bilgini ile tiyatro yazarı a-rasındaki en önemli ayrıma geliyoruz. Paradoks gibi görünse de tiyatro yaza rının çabası bireysel — toplumsal di yebileceğimiz bir çabadır .Kişisel tut kuları, bunalımları içinde birşeyi ver meden toplumsal olguları veremez de ondan.

1) Tarihsel bir olayı «tarih gerçeği'ne bağlı kalarak canlandırmaya çalışan oyun yazarı, işin malze me toplama, bunları yeniden değer lendirme aşamasında kendini bir tarihçi gibi duyabilir. Pek çok tarih yazarının kendini sanatçı gibi duy ması gibi. Bunda bir sakınca yok tur. Ama yazar bu tarihçi olma he vesinde aşırı gidip «oyun gerçeği» unutursa kendi tuzağına düş müş olur. Ne var ki bir tarih oyu nunu görmeğe gelmiş seyircilerin aydın bölümü, yani o tarih dönemi üstüne yazılar okumuş olanlar, he le o dönemi yaşamış olanlar tiyatro yazarını bir tür tarihçi gibi görme eğilimindedirler. En zor seyirci de budur. Gördükleri kendi bilgileriy le başdaşmıyorsa yazarı konuyu yeterince incelememiş olmakla suç larlar. Tabii bu suçlamalar doğru da olabilir. Bazan da tam tersine, yanlış nedenlerle oyunu överler: «Gerçeği yazmışsın, aynen tarihte ki gibi!» derler. Asıl sorun belki bu **GİBİ** sözünde yatar. Çünkü bir so yutlamayla «tarih gerçeği» dediği miz şey de aslında belli bir yorum dan başka birşey değildir. Tek tek olaylar, yer adları, kişiler, gün ve saatler Tarihin dış gerçekleridir. Bir tarih olayına getirilen yorumlar kadar «tarih gerçeği» vardır. Durum Tarih bilimi için böyle olunca tiyatro için haydi haydi ööyledir.

2) Tiyatro yazarı işlediği konu ya kendi yorumunu getirmeye çalışırken tarihin dış gerçeklerini değiştirme zorunda kalabilir. Belli bir çıkış yapıldıktan sonra «aynen ta rihte olduğu gibi» değil de, «bir sa nat yapıtında olması gerektiği gi bi» olmalı herşey. Ereğine varmak için bazı olayları değiştirmekte, kişilerin karakterlerini çarpıtm ta özgürdür oyun yazarı. İlk örneği mizde dönşlm, Aiskhylos **Persler** tragedyasında genç, atılgan ama sağ duyudan yoksun kahramanı Serhas ile estetik bir kontrast sağ lamak için, Serhas'ın babası Dari us'u bile bile tarihte olduğundan başka türlü çizmiştir. Sanki oğlu Serhastan on yıl önce Yunanelİ'ni kasıp kavuran, sonra Marathonda yenilen Darius değilmiş gibi. Tarih gerçeğini bilmez olur mu Aiskhylos? Marathonda kendi de savaş mıştır. Tarih gerçeğinin belli bir etki sağlamak için değiştirilişini iş te bu ilk tarih — oyununda da gö rüyoruz.

Ancak oyun yazarının dış ger çekleri değiştirmede kendine tanıya cağı özgürlük de sınırlıdır. Sınır aşılınca inandırıcı olmamak, ger çekten bütün bütün kopma tehlike siyle karşılaşırız. Çok etkili başlıyan, iyi gelişen bazı tarih oyunları, değiştirme olanağı vermiyen tarih gerçekleri yüzünden etkisiz bir son la bitebilir. Daha kötüsü böyle bir son oyunun tümünü belli bir yo rumdan yoksun kılabilir. O zaman içinde çok etkili sahneler de olsa bu tarih oyunu birtakım karakter portreleri o'maktan öteye geçemez. Tarih gerçeğinin değiştirilmemesi yüzünden bir sanat yapıtı bütünlü ğe kavuşamıyor oyunların belki en acı örneği Kleist'in **Robert Guiskard** tragedyasıdır. Bizans surları önün de, veba salgını içinde sürüp giden bir kuşatmayı konu alan oyunun anlamlı bir bütüne varabilmesi için Bizansın alınmış olması gerekiyordu. Tarihi gerçek böyle olmadığı, yani Robert Guiskard Bizansı alama dan öldüğü ve kuşatma sona erdiği için Kleist da gerçekten çok güçlü bir yapıtı yarım bırakmak zorunda kalmıştı. Çünkü değiştiremiyeceği tarih gerçeği oyun gerçeğine aykırı düşüyordu. Tarihe el atan oyun yaza rı için en cansıkıcı durum herhalde budur.

Tarih — oyunu tarih değildir diye özetliyeceğim bu düşüncelerden hareket edersek tarih — oyunla rı için bir eleştiri yöntemi saptama denemesine girişeceğim.

ORHAN ASENA'NIN «SIMAVNALI ŞEYH BEDREDDİN'İ»

DEVRİM'in 9. sayısında «Orhan Asena'nın Şeyh Bedreddin'i» başlık lı ilginç bir yazı çıktı. Yazar, Nazım Hikmet'in yazdığı destanda Şeyh Bedreddin'in adı ve eylemi çevresin de bir «myth» yaratmış, ona XX. yüzyıl insanının gözüyle bakmasını bilmiş olduğunu söyledikten sonra: «Ne var ki, ozanımızın şiirdeki bu doğru görüşü ve başarısı roman, hikâye ve oyun yazarlarının aynı yo lu izlemeleri demek değildir.» diyor. Destan ozanı öyle yapabilir ama o-yun yazarı öyle yapmamalı diye bir ayrımı yadırgıyoruz. Nazım Hik met'in yaptığı yazara göre doğru ve başarılı ise aynı yolu roman hikâye ve oyun yazarları neden izliyeme sin? Sonucun başarın yada başarı sız olması ayrı iş. «Devrim» deki yazının tiyatro açısından en önemli bölümünü alıyorum: **«Tarihe gerçek devrimci bir gözle baktığımızda ilerici ve itici gücün Bedreddin'in düşün ve eylemi değil, Osmanlının kurduğu düzen olduğunu görürüz... Bedreddin, kendi toplumunun ve-rimlu gerçeği karşısında duygusal ve tarihsel gelişim çizgisiyle ters bir tutumu içinde bulunan bir düşünürümüzdür. Feodalitenin pekiştiği ve küçük beyliğin bir İmparator luğa doğru geliştiği dönemde, ilerici ve gerçekçi olanlar Çelebi Sultan Mehmetler, Evrenos Gaziler, Çandarlılardı. Bu dönemde Bedreddin'in Varidat'ı bir ütopya, hem de Thomas Moore'umkinden dana önce ya zılan güçlü bir siyasal sosyal yapıt tır.»**

Çok güzel işte, ben de bu tarih görüşünü aynen kabul ederek Şeyh Bedreddin adlı tarih kişisinin nasıl iki ayrı yorumla ele alınabileceğini ve sonuç olarak ta iki ayrı oyunun ilerici ve devrimci niteliklerinden hiçbirşey yitirmeyeceklerini söyle mek istiyorum.

1. Yorum Nazım Hikmet'in yap tığıdır. Şeyh Bedreddin'i bugüne getirerek bugünün kavgası içine sal mışsır. Tarihteki Şeyh Bedreddin çağının gelişim çizgisiyle ters bir tutum olabilir ama destandaki Şeyh Bedreddin bugünün kişisidir. Özan tarih gerçeğine aykırı ama sanat gerçeğine hiç te aykırı olmıyan bir çarpıtmaya gitmiştir. Bunu da bilinçli olarak yapıyor :

«Tarihsel, sosyal, ekonomik şartların/zarureti neticesi bu!/demebilirim! /O dediğin nesnenin önünde kafamla eğilirim,/Ama bu yürek/o, bu dilden anlamaz pek.»

Nazım Hikmet'i tarihçinin göre vini yüklenmediği için eleştireme yiz. Aynı yorum özgürlüğü tiyatro yadan alınan bir konuyu nasıl bugünün gerçeklerine göre işliyorsak, için de geçerli olmalıdır. Mitolog tarihten alınan konuyu da «o günler bugünlerdi» varşayımıyla bugünün gerçeklerine göre işliyebiliriz. Oyun yazarının tarih bilgini olması gerek mediği kuralı işte bu tür oyunlarda yürürlüktedir.

2. Yorum. Oyun kişilerin kendi çağlarının gerçeği içinde ve bugüne kontrastla elle alınmıştır. Yani o-yun gerçeği tarih gerçeğine sıkı sı kıya bağlıdır. Şimdi, «DEVRİM'de ki yazarın yukarıda andığımız tarih görüşü ne ölçüde doğruysa Şeyh Bedreddin adındaki ütopist o ölçü de trajik olacaktır. Oyun yazarı için de bundan ilginç durum az bulunur. Utopistler, hele eylem adamları o lursa trajik kişilerdir. Çağından önce doğmuş olmak başlıbaşına bir dramdır ve oyun yazarını ilgilendi rir. Şeyh Bedreddin'in bağrındaki alev başka bir çağın ülküsüdür, o günün gelişim çizgisine ters düşer ve bu ülküyü gerçekleştirmeğe çalı şan Şeyh Bedreddin'le gönüldeşle rini yıkıma götürür. Ne var ki tra jik de olsa bu deneyim bugün eşi ğinde bulunduğumuz toplumsal dev rim için bir birikim sayılabilir. **Varidat'ı** «güçlü bir siyasal sosyal ya pıt» diye niteliyen sayın «DEVRİM» yazarı da bu görüşe katılıyor olma lı. Biz 20. yüzyılın insanları için Şeyh Bedreddin'in ölümü anlamsız boşa gitmiş bir ölüm değildir. Tragedyanın yapıcı yönü de burada dır. İstanbul'daki bazı eleştiricilerin sandığı gibi modern tragedyanın fatalizmle, karamsarlıkla zerre kadar ilgisi yoktur.

Ankara Sanat Tiyatrosu'nda oynanan «Simavnalı Şeyh **Bedreddin**» oyunu bence, yukardaki aynı ölçü de geçerli iki yorumdan birine göre ele alınarak değerlendirilmelidir.

Güngör Dilmen

(1) Thukydides: Peloponez Savaşı. V. Kitap, 84 — 112. geçit.

KİTAPLAR

Kemal Tahir'in En güzel Romanı

Ömer Faruk Toprak

Değil ülkemizin dört bucağında, belki bin bucağında, eşkiya üzerine, çeşitli öyküler anlatılır. Yazılı edebiyatımızdan çok, ağızdan kulağa söylenilen sözlü edebiyatımızdır bunlar. Her biri, efsaneleştirilmiş yiğitler, kahramanlar kılığında, dağlardan fermanlar gönderir. Çok zaman oluğundan büyük gösterilmişler, yenilmez sanılan kişilerdir bunlar. Sözlü edebiyatın bir geleneği bu. Daima gözlerde büyütülen eklemeler yapılmış kişilerin öykülerine gi receksiniz. Aslında bunlardan bazıları, gerçekten yiğit, gerçekten gözünü kırpmadan ölüme bakan adamlardır. Kendi ilkel kurallarına, ilkel gelenseklerine göre, zenginden alıp fakirlere dağıtmak gibi özellikleri olduğu söylenir. Ama bir bölük eşkiya geçmiş tir ki bu dağlardan, onlar öyle değil. Yiğitliği hak üzerine, kahramanlık üzerine oturtmamış. Asmak, kesmek, vurmak, soymak, yalnız kendi paşa gönülleri için var sayılmış. **Rahmet Yolları Kesti**, daha çok bunları ışığa tutuyor. Eşkiya öykülerinin gerisinde, köy ağalarının, dedelerin, kasaba esnafının birbirlerini yıkmak, yere sermek için çevirdikleri oyunlar, insanı ibretle düşündürüyor. Romanda toplumun diyalektiği, bütün keskin yönleri ile yazılmış. O da şöyle : Eşkiyalar kendilerini nasıl gösteriyorlar, gerçekte kendileri nasıllar? Egemenlik savaşından sonra ülkemizin değişimi Çorum ve dolaylarında hangi safarda yürümüş? Bu noktada devrimler açısından bakıldığımı ve yoksulukların yanıbasında, ahlâk kurallarının tuz - buz edilmiş hâlini, ince bir satir gücü ile dile koymuş Kemal Tahir. Evvel ahir Orta Anadolu'da yaşayan halkın dili, destan diline yatar. Romancı işte halkı mızın ölmez dili üzerinden yürümüş. Bana kalırsa romanın en önemli yönü dili derim. Çorum köylükleri, Sungurlu kasabası bir takım insanları ile sayfalara öylesine dökülmüş, öylesine bir dille kaleme verilmiş ki, Kemal Tahir, yaşayan en önemli roman cılarımızdan biridir dedirtiyor kendisi için.

Bizim romanın kısa geçmişinde, gerçek üstüne oturtulmuş roman önemli bir yer tutar. Bu romanlardan bazıları, bir gözlem katına oturup kalmıştır. Gerçekleri görüp, bir sıra serüvenler yaşamak bir romancı için yeter sayılmamalı ilk önce Bir estetik yapı kurarken, romanın çeşitli bağlantılarını gerektiği biçimde bir düzene koymalı, bir sanat yapıtı sunmasını bilmelidir. Bizim (Gözlemcı) romancılar bir tutanak memuru gibi, olayları gelişi güzel tesbit ile yetinir. Bir sanat potası düşünmez, bir sanat bileşimi kurmak için çaba göstermez. Oysa ülkemizin **Devrimci**'ni anlayişindaki gerçekçi ve ulusal romancıları, yeni Türk romanının gereken bütün malzemelerini toplıyarak, bir bileşime varmak için nasıl çalışmak gerekiyorsa, öyle yazıyorlar, romanlarını. İlk iyi örnekler, yirmi yıldır çıkıyor ortaya. **Rahmet Yolları Kesti** bun lardan biri. Böyle duygun bir deyişe az rastlanır. İnsan yetmiş sayfa, yüz sayfa okumadan durak yapamıyor der sem, sürükleyicilliğine tanık olursunuz. İlkin Kemal Tahir, roman kişileri nasıl kurulur, onu biliyor diyeceğim. Umum Dağlar Müfettişi, Uzun Iskender Ağa, Maraz Ali, Kuru Zeynel, çeşitli yönleri ile iyi işlenmiş kişiler. Gerçi Uzun Iskender Ağa sayfalar dolusu serüven dökülyor ortaya. Bunu yaparken romanın ken di potasından uzaklaştığı sanılıyor. Ama değil öyle. Çünkü romanın bütününü kuruyor, kişilerini kuruyor öylece. Söylev çekmiyor romancı. Romanın tümünü, insan yutup içtikten sonra, kalemdeki satır gücünün sertliği dökiliyor karşımıza. Şu efsaneleştirilmiş haydutluğun, yol kesip, dağ tutanların ne menem kimseler olduğu, belir gin hale geliyor. Kemal Tahir açık açık söylemiyor ama, mit'leştirilmiş eşkiyalara kar şı duruyor. Böyle bir efsaneyi tuzla buz ediyor. Romanda bir tez araırsanız bu çıkar karşınıza. **Rahmet Yolları Kesti**'de romanın akışı bir grafiğin zik — zaklı çizgisi gibi alçalıp yükseliyor. Aynı ortamda kalmıyor. Gerçekleri döküp, ışığa çıkarırken, bir sanat bileşimi getirdiğimi anlıyorsunuz. Bir romancı için ilk ilke, sanırım anlatmasını iyi bilmektir. Biliyorum burada, yazar anlatmasını elbette bilecek diyeceksiniz. Ama değil öyle. Bazı romancılar var ki, sımsıkı sarılmıştır gerçi romanına, ama anlatmasını bilmediğinden, okurken sanki insanın boğazını sıkarlar. Eski deyimle bir romanda (üslûp ve tahkiye) çok önemli bence.

Ben romanın iki yönüne ta kılacağım. Kemal Tahir k'tabın 216 ncı sayfasında, Uzun Iskender ve arkadaşlarının, Dedeyi soyduktan sonra köy den kaçışlarını anlatmaya koyulmadan önce, yağmuru şöyle anlatır : «İhtiyarların, Çorum toprağında, seksen senedenberi böyle âfet görülmemiştir, dedikleri yağmur, işte o gecenin yağmuruydu. Ne şimşek, ne de gök gürlemesi.. Bildiğimiz rahmet yağışı durunken dereye dalgaları gibi köpürüp coştu efendi. (Aman!) demeye kalmadan seller yürüdü, neye rastladıysa önüne katarak dağı, dereyi tuttu. Köprülerin yüzde doksanbeşini söküp almasıyla, yolu, izi kitledi güzelce. Toparladığı davarın, mal'ın hesabı yok.. Tarifsiz bir belâ canım, töbe yarabbi. Allah'ın bir hikmeti...» Böyle bir yağmur altında dağ, taş, çamur demeden, yayan yapıldak üzerinden yüz sayfa kadar karşılıklı konuşan üç eşkiyanın yağmura rağmen uzun uzun dertleşmeleri bana mantık kurallarına aykırı gibi geldi. Olayların akımı, romanın tümündeki sürükleyicilik insanı iyice sarıp götürdüğünden ilkin yadırganmıyor belki.

Durduğum ikinci nokta şu. Okuyup bitirdikten sonra bu roman daha devâm etmeliydi dedim. Bu da şundan. Kemal Tahir'in getirdiği kişiler, anlattığı olaylar, ortaya koyduğu sorunlar öylesine geniş, öylesine soluklu ki, kitap bitmemen kısa kalıyor sanki. Ben de kalan tüzenim bu. Yanılabilirim doğal olarak. Zaten birbiri peşisıra yayınlanan romanlarının bir bütünü ya koyacağı şimdiden oluyor.

Amerika'da Lozan Tartışmaları

[18] «İSLÂM KANUNUNA GÖRE, TÜRKLER DİLEDİKLERİ SAYIDA KADINI ESİR EDİP IRZLARINA GEÇEBİLİRLER»

Bu dün yazılmış değildir. Bu mektup, 1909 da Amerikan Hükümeti son Ermeni katliamlarını protesto etti ği zaman yazılmıştır ve Amerikan Dışişleri **Bakanlı**ğı Türk ve Doğulu kafası hakkında hala bilgiden yok sun gibi hareket etmekte dir. Bilmemekte, anlamamakta ve onlara sanki uygar bir Avrupa hükümetiy misler gibi muamele etmek tedir. Onlarda iman bulun duğunu ve Türklerin kâğıt üzerindeki vaadlerini yerine getirmeye arzulu ve hazır olduklarına inanılabileceği ni sanmaktadırlar.

Şayet bu, Dr. Barton'ın de diği gibi geçici bir antlaşma ise acelesi ne üzüm yar? Amerikalılar orada Türk kanunlarına göre ya şamaktadır ve siz onların Türk kanunlarına göre yaşamaya devam etmelerinin kabul edilmesini teklif ediyorsunuz. Bu durumu perçinlemek ve kristalleştirmenin faydası nedir? Amerikalılar zaten oradadır.

Demek istediğim şu : Or **tada yüzyıllardan beri değiş** memiş ve değişemiyecek. Türk karakteri var. İlk Türklerin safkan ahfadına has sade, dürüst ve serinkanlı karakterini ancak köylerde bulabilirsiniz. Oysa, resmi şıfatlı ve idarî makamdaki Türk bir melezdir. O, millet ler arasında bir katırdır. Üzerine koyun postu bürün müş ya da çok üstün kişiler bile aldatan görgü ve efendilik cilâsını sürünmüş bu adamla baş edilemez. St. Paul, «İnsanların ve melek lerin diliyle konuştuğum halde ben prinçten yapılma ses veren bir simbal ve sim bale ses vermesi için vurulan çubuğum,» dediği za man Türkü tarif etmiştir. Onlara inanmayın. Onlara kanmayın.

Türklerin tutumuna gelince. Lozan Antlaşmasının tarihçesi nedir? Lozan müzakerelerinin zaman cetveli nasıldır? Amerikan müzakerecileri bir Ermeni vatanı ya da Başkan Wilson'un Cemiyetin Yüksek Konseyinin hakemi olarak sınırlarını çizdiği Ermenistanın tanınması hususunda ısrar etmediler mi?

Lozan'daki Türk Paşa şöyle cevap vermişti — ve ce vaptaki kibire bakın — Bu bir «post hoc» ve dolayısıyla bir «propter hoc» duru mu değilmiydi ki Amerikan müzakereciler bu söz üzeri ne taleplerini geri almışlar dır. «Şayet Birleşik Devlet ler bu talebi 100 bin kişi ile Iskenderun'da yaparsa onlarla savaşırız. Ama 250 bin kişi ile yaparsa müzakereye girişiriz.»

Hiç bir fatihin sulh şartlarını dikte eden murahhas elçisi bundan daha bilinçli bir küstahlıkla konuşamaz.

İşte böyle adamlarla bu geçici antlaşmayı imzalamayı istiyoruz. Ben buna itiraz ediyorum. (Alkışlar)

Başkan : Bu müzakereye gerektiği anlaşılıyor. Bugün devam edeceksek, fikir ayrılıklarının burada geliştirilmesi çok dikkatle rıayet ettiğiniz zaman cetveli, müzakereleri saat dörtten önce bitirmemiz gerektiriyor. Şimdi sıra sorularına ve tartışmalara geldi. Başkan konuşmacıların ileri sürdükleri ya da söz konusu etmedikleri noktalar hakkın da soruları beklemektedir.

Mr. David Hunter Miller : Müsaadenizle, söz konusu edilen ticaret rakamları hakkında bir soru sormak istiyorum. Profesör Earle, 1919 ilâ 1922 yılları arasında oldukça büyük görünen ticaret rakamlarının Müttefik Kuvvetlerinin, Müttefik Donanmasının ve Müttefik Ordularının Türk topraklarını işgal ve kontrol altında tuttukları döneme ait değil midir? Ticaret Bakanlığının yayınlamış olduğu 1923'e ait rakamlar 1922 rakamlarının üçte birinden az değil mi?

Profesör Earle : Rakamların Müttefiklerin işgal sırasında ait olduğu doğrudur. 1923 hakkındaki sorunuza maalesef cevap veremiyeceğim. 1923 rakamlarını elde etmeğe çalıştım, fakat başarı kazanamadım, 1919 — 1922 rakamlarını Amerikan Ticaret Odasının Yakın Doğu rakamlarından çıkardım. İkinci sorunuza cevap veremediğim için üzgünüm. Herhalde Mr. Miller cevabı biliyor. Bana bildiği ni ima ediyor gibi geldi.

Başkan : Mr. Miller'e bu konuda konuşmak fırsatını vermeden önce, başka sorular varsa onları da işitmek isterim.

Mr. Henry Hardon: Bu görüşmelerin sonuna doğru Türk milletinin melez bir millet olduğu ileri sürüldü. Bir an için inanır gibi oldum, fakat konuşmacıdan önce, Anglo-Saksonlar ve Norman' lardan müteşekkil olan İngiliz milletinin, arkadan kırk beş ilâ altmış veya yüzaltmış milletten müteşekkil Amerikan milletinin melez millet ler için daha iyi birer örnek olup olmadığını sormak isterim.

Mr. Jessup : Buna bir cümle ile cevap verilebilir.

Mr. Hardon : Sayın avukata taşınu hatırlatmak isterim ki, bu soruya «evet» veya «hayır» diye cevap vermesi kâfidir.

Mr. Jessup : Bu bir mahkeme salonu olmadığına göre itiraz reddedilmiştir ve soru tek bir cümle ile cevaplandırılabilir. İngiliz ve Amerikan halkları monogam evliliklerin ve «yuva» nın kudsiyetinin sonuçlarıdır. Oysa, Türk melezdir, çünkü İslâm kanununa göre canı istediği kadar kadını esir edip ırzına geçebilen ve kendilerine zorla kabul ettirilen bir dinin zoru altında yozlaşmış milliyette çocuklar yetiştiren bir adamın ahfadıdır. (Alkışlar)

Mr. Hardon : Benim söyleyecek bir tek sözüm var. Bu yükelçi Gerard'ın da beni doğrulayacağını zannediyorum. Şayet ben bir hâkim olsaydım ve bu cevapla cevap olmadığı gerekçesiyle itiraz edilseydi, itirazı kabul ederdim. (Gülmeler)

Mrs. G.W.B. Cushing : Koleylerde din öğretimi tamamen serbest midir? Geçenlerde bir yerde Hıristiyan Koleylerdeki öğretmenlerin Müslümanlık dersleri vermeğe zorlandıklarını okudum. Hıristiyan koleylerde öğretim tamamen serbest midir?

Dr. Barton : Din, Türkiye'nin hiçbir okulunda ders olarak okutulmamaktadır. Okullarda Müslümanlık da, Hıristiyanlık da öğretilmemekte dir, fakat Hıristiyanlara ibadetleri için kurulmuş yerler de din dersleri verilebilir. Müslümanlara da aynı şekil de ibadet mahallerinde din dersleri verilebilir. Ancak okul eyaletlerde olduğu gibi din değildir.

Mrs. George Wyeth : Soruma belki Dr. Barton herkesden daha kolay cevap verebilir, Yabancı memleketlerin ondokuz yıldır sürdükleri im tiyazlarına Türkler tamamen riayet etmişler midir? Şayet Türk Hükümeti bu imtiyazlara bu kadar uzun bir süre ri ayet ettiyse, bu onların hali hazır anlaşma ile tanıyabilecekleri imtiyazlara da riayet edeceklerine delil teşkil etmez mi?.

Dr. Barton : Türkülerin, yabancıların imtiyazlarının Çin lilerin bugün istedikleri, Japonların bir müddet evvel başvurdukları gibi kaldırılmasını istemelerine rağmen, şikâyet edilecek hiçbir davranışta bulunmamış olduklarını, Türkiye'de 10 ilâ 40 yıl yaşamış mis yonerler adına söyleyebilirim.

Mr. Rezmie : Bugünkü konuşmacıların ikisi Türk mahkemelerinde Kuran Kanununun uygulandığından, iki kadının şehadetinin tek bir erkeğin şehadetine eşit tutulduğundan söz ettiler. Anakara Meclisi'nin 2 Mart tarihinde, Halifeliğin ilgası ile birlikte kabul ettiği kanunlara göre, Kuran Kanununun bir parçası ve Müslüman hukuku kullar Massachusetts ve öteki Amerikan eyaletlerinin haberi olup olmadığını sormak istiyorum.

Şayet şeriat kalktıysa, bundan böyle Türk mahkemlerinde iki kadının şehadetini bir erkeğin şehadetine eşit tutan Kuran Kanunları uygulanmıyacak ve Kuran Kanunları Hıristiyanlara ve Müslümanlara eşit adalet dağıtımını önlemiyecek demektir.

(Sânu var)

Kitaş Yayınları
(KİTAŞ. P. K. 975 SİRKECİ-İSTANBUL)
Büyük Yazar ÇETİN ALTAN'ın son eseri
SUÇLANAN YAZILAR
1960'dan bu yana • Sahte demokrasi Talanın çarkları • Parlamento dışı muhalefet • Marksist açıdan Sanık yazılarım • Parlamento da ne dedik?..
312 Sayfa - Nefis bir kapak - 10 Lira
Bütün kitapçılarda arayınız
genel dağıtım: KEMAL KARATEKİN
Ankara cad. İstanbul

Haberler

DAĞLARCA ALMAN RADYOSUNDA

10 Ocak 1970 günü Alman Stuttgart radyosunda, Türk şairi Fazıl Hüsnü Dağlarca'ya ayrılan 45 dakikalık bir program düzenlenmiştir. Programda Dağlarca'nın Türk ve dünya şiirindeki yeri, sanat çı kişiliği ve şiirinin özellikleri anlatılmış, şiirlerinden Al mancaya çevrilmiş örnekler verilmiştir.

Bu radyoda daha önceleri Türk şairlerinden Nâzım Hikmet, Orhan Veli ve Melih Cevdet de tanıtılmıştı.

ÖZKAN MERT'İN ŞİİR KİTABI TOPLATILDI

Genç şairlerden Özkan Mert'in şiirlerini topladığı «Kuracağız Herşeyi Yeniden» adlı kitabı, Ankara Üçüncü Sulh Ceza Mahkemesi kararıyla toplatılmıştır. Savcılık, Özkan Mert hakkında Türk Ceza Kanununun 142, 155 ve 311. maddelerinden kovuşturma açmıştır.

Tİ — SEN'İN BİLDİRİSİ

TI — SEN (Tiyatro İşçileri Sendikası), bir bildiri yayınlıyarak, «devrimci saflarda yer alma amacına uygun biçimde Milli Tiyatro Haretinin önündeki pratik sorunlara» değinmiştir. Bu arada tiyatro alanındaki işçi — işveren ilişkilerinde doğru tutumu TI — SEN şöyle belirlemektedir :

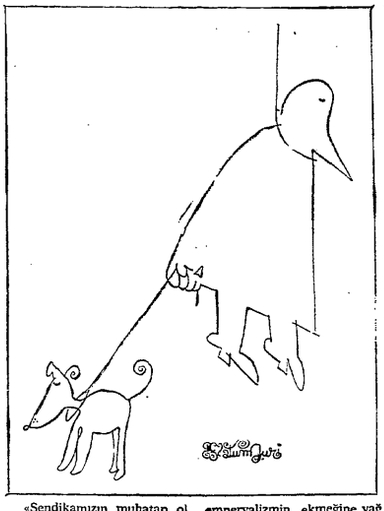

«Sendikamızın muhatap olduğu işveren statüsündeki tiyatro sahipleri, hiçbir zaman karşı — devrimci saflarda mütalâa edilemezler. Şöyle ki, üyelerimizin ekonomik çıkarlarını savunmak üzere karşı karşıya geldiğimiz, söz konusu işverenleri bir Amerikan işveren veya bir Holding işvereni ile birbirine karıştırmak, bir tutmak, aynı saflara da saymak, en açık tanımıyla emperyalizmin ekmeğine yağ sürmek, emperyalizmin oyununa gelmek demektir. Bu durumda, sendikamızın muhatap alacağı işverenleri iş birlikçi burjuvazinin, ağalığın, emperyalizmin safların da, yâni karşı — devrimci saflarda göstererek kendi saflarımızda gerici tahlillerin, sendikalizmin, ekonomizmin yayılmasına yol açacak yan lış görüşlerin mücadelelerle çürütülmesi, her devrimcinin olduğu gibi, her TI — SEN üyesinin de görevi olmak zorundadır.»

1970 : EĞİTİM YILI

Birleşmiş Milletler Örgütü, 1970 yılını Milletlerarası Eğitim Yılı kabul etmiştir. Bu örgüte bağlı olan UNESCO (Eğitim — Bilim — Kültür Örgütü) da dünyadaki eğitim sorunlarının yükseltmek için bütün ülkeleri ciddi tedbirler almaya davet etmiştir ve gelişmekte olan ülkelerdeki eğitim program ve metodlarını, bu ülkelerdeki ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde düzenlenmesinin zorunluğunu belirtmiştir.

Ayrıca Sovyetler Birliği bir hükümeti, UNESCO'nun emrine, okuma — yazma alanında başarılı hizmetler gören milletlerarası Krupskaya Ödülü'ne ayrılan paraları vermiştir.

—o—

İlerici Mimar ve Mühendisler

(Başı S. 1'de)

rin yönetim kurullarında egemen olmasıyla birlikte diğer bazı Mühendis Odalarına da sıçrayacağa benzemektedir.

Mimarlar Odası, Eskişehir'de yapılan 16. Genel kurul toplantısından sonra yayınladığı bildiride, «Temel olarak sanayileşmeye dayanan, koşulları mıza uygun sıhhatli bir kentleşme ve üretim artışı, halkımızdan ve yeni Bağımsız Türkiye'nin kurulmasından yana bir yönetimin gerçekleştirilmesi, tüm ilerici kuruluş ve kişilerin sürdürdüğü çalışmaların temel amaçlarından biridir» denilmetedir. Bu hareket, öteki odalara da yayılmaktadır.

Nitekim, öğrenci — öğretim üyesi dayanışması sonunda ODTU Rektörlüğünden istifa zorunda bırakılan Mustafa Parlar'ın başkan olduğu Elektrik Mühendisleri Odasının 13—14 Şubat'taki 16. Genel kurul toplantısına ilerici bir yönetim kurulu işbaşına gelmiştir.

Parlar'ın tutum ve davranışlarını sert bir biçimde eleştiren ilerici oda mensupları, kendi alanlarında ülke sorunlarına değin çalışmalara etkin menin gerekliliği üzerinde durmuşlardır.

Toplantıda elektrik teçhizatının ülkemizde imal edilmesinin şart olduğu savunulmuştur. Ayrıca, Türkiye'de fert başına yıllık elektrik tüketimi 194 kilovat iken, Bulgaristan'da 1735 kilovat olduğu da açıklanmıştır.

Öte yandan, 27—28 Şubat ve 1 Mart tarihlerinde Ankara'da yapılacak olan İnşaat Mühendisleri Kongresinde «İlerici Mühendisler Grubu»nun ağırlığını duyurması ve yeni yönetim kuruluna ilerici lerin seçilmesi bek'enmekte dir.

Bu grubun yayınladığı bildiride, inşaatla ilgili devlet yatırımlarının tasarlanması, projelendirilmesi ve uygulanmasında dış etkiler nedeniyle, ulusal çıkarlara aykırı hareket edildiğine değinilmiş ve örnek olarak da Keban projesindeki dış teknolojik baskı ile Bogaz Köprüsü verilmiştir. Türkiye'nin kalkınması, Türk Mühendisinin gerçekleştireceği belirtilmiştir.

Mimarlar Odasının bu konular üzerine hassasiyetle eğilmeye işaret eden ilerici inşaat mühendisleri, kendi odalarının eski yöneticilerinin ayrı görevi yerine getirmemekle suçlamışlardır. Bu gelişmeler, ülkemiz açısından ümit verici dir.

AMERİKAN ÜSLERİNE PAYDOS!.

Amerikan baskılarına rağmen, Pakistan, Amerikan Peşaver üssünün süresinin uzatılmasını reddetti ve bu üs, Pakistan'a tes lim edildi. Libya'daki Wheelus üssünü de, devrimci hükümetin isteği üzerine, Amerika boşaltmaya başladı. Wheelus üssünden boşaltılan uçakların İncirlik üssüne getirildiği söylendi. Başbakan Demirel de basın toplantısında bunu dolaylı yoldan doğruladı: «İncirlik üssünde, İncirlik tesislerinde, Nato planlarına göre, ne kadar uçak olması lâzımsa, bu, zaman zaman azalmakta veya artmaktadır. Binaenaleyh Libya'dan buraya uçak geldi mesel esi, doğrudan doğruya İncirlik kadrosunun bizatihi Nato planları içindeki meselesidir.»

Bilindiği gibi, İncirlik, Nato üssü değil, Amerikan üssüdür ve 1938'de ABD, Nato'ya bilgi dahi vermeden, hem de Nato'ya tahsis edilmiş Almanya'daki Amerikan birliklerini İncirlik'e indirmiştir.

Pakistan ve Libya gibi iki kardeş ülke, Amerikan üslerine «hayır» derken, Türkiye'nin Wheelus'tan kovulan uşaklara kucak açması, acıdır.

POLİTİKA KULİSİ

(Başı S. 1'de)

beyli çiftliğini sağlamış. Amanokör Yüksel, Adnan Bey'in çiftlik kâhyası Etem Menderes gibi ihanet etmiş!.

İNÖNÜ VE ECEVİT

Ecevitçilerin grupta bir gerçek görüme önergesiyle Satır cılara bir tartışma ve hesaplaşma açma teşebbüsünü İnönü kürsüye çıkarak önledi.. İnönü'nün müdahelesi üzerine, eller kalkı ve önerge reddedildi. Ama Ecevit, «iyi anlaşılmadı» diye önergeyi yeniden oylattı Ecevit, önerge lehine el kaldırdı, kulağı iyi işitmeyen İsmet Paşa da kürsüde önerge aleyhinde konuştuğu halde, Ecevit gibi önergenin lehinde oy kulandı! İnönü'yü izleyen grup çoğunluğu, bu kez biraz önce reddeylediği önergeyi kabul etti.

Paşa, yanlış oy kullandığını öğrenince kızdı ve «Fizyoloji ilk bir zaaftan istifade edilyor» diye Ecevit'e biraz içerledi...

BİLGİÇ, İNÖNÜ VE DAMAT FERİT!

Şelefyan, gazetesinde «Aman barışın» derken, Akbank'ın 1 numaralı adamı ve Koç Holding muhakıbı eski Ticaret Bakanı Ahmet Dalli, 41'lere ateş püskürüyor. 41'ler Damat Ferit tipi hainlere benzetiyor: «Türk donanmasını Kavalalı'ya teslim eden firari amiral Ahmet Paşa'yı, Rus Çarına dehalet telgrafı çeken Miralay Sadık Bey'i mâhut Damat Ferit'i, Mustafa Kemal Atatürk'ü başkumandanlıktan düşürmek için mezbuhane gayretlerde bulunan bedbahtları saymak mümkündür.»

Komprador kapitalizminin en gözde teknisyenlerinden Dalli'nın bu ihanet iddiaları anlamak çok güç. 41'ler Demirel'e karşı çıkmakla, AP'yi ve Demirel'i kötü ihtimalle İsmet Paşa'yla kucaklaşmaya itecekler. İsmet Paşa ise, ne firari Amiral Ahmet, ne de Damat Ferit.

Eğer rejim çökerse, yerine geleceklerin kimler olduğu belli. Amerikancı kapitalistlerin bu seçkin temsilcisinin, Demirel'e ihaneti, vatana ihanetle eş tutmasının anlamı ne ola?.

ANAYASANIN RUHU

Bayar ve arkadaşlarının affının Anayasaya aykırı olduğu iddiası ile TIP'in yaptığı müracaat, Anayasa Mahkemesinde uzun tartışmalara yol açtı. Yüksek Mahkeme'ye Anayasaca verilen görev, «kanunların Anayasaya uygunluğunun denetlenmesi» idi. Yüksek Mahkeme acaba, bir Anayasa değişikliğini Anayasaya aykırı bulma ya yetkili miydi? Bayar affı sorununun raportörü, bu soruya «hayır» demiş, konunun ancak şekil açısından incelenebileceği sonucuna varmıştır. Ancak çeşitli uyuşmalarla ilgili geniş bir rapor hazırlanmıştır.

Konuyu tartışan Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu ise, Anayasa değişikliklerinin Anayasanın ruhuna uygun olup olmadığını saptama yetkisine sahip bulunduğunu 4'e karşı 11 oyla kararlaştırmıştır. Bu karar üzerine, Bayar affından sonra, orman affı, senato seçimlerini geri bırakma gibi çeşitli Anayasa değişikliklerine hazırlanan politikacılar meydanının boş olmadığını görmüşlerdir.

PARTİLERE 6 MİLYON!

Hükümet devirme ve hükümet kurma kulisi devam ederken, AP, CHP ve GP'ye hazine'den 6 milyon lira yardım yapılmasını öngören kanun yürürlüğe girdi. Seçimlerden çok önce, Anayasa Mahkemesi, ufak partilerin yardımdan yoksun bırakılmasını öngören kanun maddesini Anayasaya aykırı bularak iptal etmişti. Yeni madde üzerinde AP ve CHP arasında pazarlık yapılmıştı. AP'liler «TIP'e yardım yok, aramızda anlaşalım» demiş lerdi. CHP adına İlyas Seçkin bu pazarlığı reddetmişti. Fakat AP'nin asıl amacı, iktidar partisi olarak nasıl olsa para bulacağını bildiğinden, rakiplerini seçimde parasız bırakmaktı. Nitekim muhalefet partileri seçimlere para sıkıntısı içinde girdiler. Şimdi 6 milyon lira, en az yüzde 5 oy alan partiler arasında paylaştırılmaktadır.

TONTON'UN RÜYASI

«Tonton» diye bilinen Orhan Seyfi Orhon, Hükümetin düşüşünü, rejim elden gidiyor» feryatlarıyla karşıladı. Tonton, şöyle bir tablo çizi yor: «Gazetede Başbakan aile

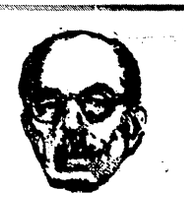

sine sayfalar dolusu aslı olmayan hücumlar yapan kahramanların, matbaa kapısında bir jeep görünce ödleri kopacak...

Bu rejimin arkasından gelecek dalgaların ne kadar süreceğini Allah bilir! Tekrar protokola bağlanmış Meclisler görebiliriz. Açılıp açılmıyacağı şüpheli parlâmentolar görebiliriz. Yerinden kürsüdeki hatibe lâf atıp dipe hapse giren milletvekilleri, genel merkezinin tabelası koparılıp atılmış partiler... Bozguncu profesörler önderliği vesaire vesaire...»

C. YARDIMCI, DEMİREL'İ UYARIYOR

27 Mayıs'ta tepetaklak giden eski DP'li bakanlardan Celâl Yardımcı, «tarihten» edindiği ni söylediği «bilgi ve tecrübe lere» dayanarak, Demirel'i gaflet içinde olmakla suçluyor. Yardımcı'ya göre, DP'nin başına ne geldiyse Meclis'te 480 kişilik çoğunluk varken, 1955 yılında Hürriyet Partisini kuran 19'ların partiden atılmaya kalkışılmasından geliştir. Bu tutum kamuoyunda «Parti içinde muhalefet yapılmıyor, O halde muhalefete oy verelim» kanısını yaratmış ve CHP'nin 30 milletvekili 1957'de 187'ye çıkmıştır. Hikâyenin gerisi malûm..

Yardımcı, «Takunyalılar»ı tasfiyeye kalkışan Demirel'in de aynı akibete doğru ilerlediğini ileri sürmektedir. İhraçlar için Yardımcı, «Akıl ermedi Hangi mantık, hangi kuvvet ve hangi cesaret le yaptı bu işi?» demektedir: Yardımcı'ya göre, 41'lerin ihraca girişilmesi, «Henüz kapamakta olan bir yaranın üstüne daha derinlerini açmakta dır» ve bu «akîlin alacağı işler den değildir.» «Yeni bir operasyonla kovulacak 41 parlamenterin ardından yenileri nin ortaya çıkmıyacağını kim temin edebilir?»

«Aksiyonların reaksiyonlar, reaksiyonların da aksiyonları davet etmesi mukadderdir.»

MUCHA MUSİCA!

«Parlamento.da ne var ne yok?» diyenlere Samî Küçük şu cevabı veriyor :

«Mucha Musica
Pero
Poca opera.»

Bu, «Çok gürültü, az iş...» demekmiş.

EĞLENCELİK: TABAĞINI TERS ÇEVİREN DİPLOMAT

Aradan hayli uzun bir süre geçmesine rağmen geçen yüzyıl protolunu çok iyi bildiği anlaşılan Protokol Genel Müdürü Şefik Fenmen'in bir ziyafette tabağını ters çevirdiğinin THA tarafından yazılması, ufak bir «diplomatik olay» a yol açtı. Protokolcu Fenmen, bir elçilikteki yemekte kendisine masada ayrılan yeri beğenmediği için, Ondokuzuncu Yüzyıl protokoluna uygun bir biçimde tabağını ters çevirip yemek yemeyi reddetmişti Yemek süresince, öteki dâvetlilerin şaşkın bakışları arasında, Protokol Genel Müdürü, kollarını çaprazlayarak oturmuştu. Sonra da, «Masadaki yerimi önceden söyleyin, one göre dâvetini zi kabul edip etmediğimi bil direyim» diyerek elçilikten ayrılmıştı.

Ankara diplomatik çevrelerinde aylardır bu tabak hikâyesi konuşulmaktaydı. THA'nın konuyla ilgilenmesi üzerine, Dışişleri Bakanlığın da yüksek mevki sahibi bir yetkili şu yorumu yaptı : «Bir Türk diplomatı dâvetli olduğu yerde kendisine ayrılan yerin protokol kaideleri ne uygun düşmediğini görür ve bu hareketin kendisini tahkir için tertiplenmiş olduğu na inanırsa, hemen toplantı yerini terkeder. Şâyet hareket kasıtlı değilse, protokol bilgisizliğinden ileri geliyorsa, davranış hoş görülebilir. Şefik Fenmen, şâyet İngiliz Elçiliğinde hakarete uğramışsa, bunun cevabı tabağın masa üzerinde ters çevrilmesi ve yemek yenmemesi değildir.»

Şefik Fenmen ise, «Olay İngiliz Elçiliğinde geçmedi» demektedir. İngiliz Elçiliği yetkilileri de Fenmen'i doğrulamışlardır. Bir Amerikalı diplomat hanımı ise, olayın İngiliz Elçiliğinde geçtiğinde ısrarlıdır.

Bu vesileyle, THA Protokol Genel Müdürü Şefik Fenmen'in General de Gaulle'ün ayakkabılarını bağlarken fotoğrafının çekildiğini ve bu davranışının söylentilere yol açtığını yazmaktadır. Fenmen ayrıca, eski Alman Büyükelçisi ile de takışmıştır.

Olayın THA'da çıkması üzerine, Dışişleri Bakanlığı, ertesi gün haberi yalanladı. Haberi yazan THA Ankara Temsilcisi Mehmet Ali Kışlalı ise, Dışişleri Bakanlığına resmen müracaatta bulunarak, kendisine ispat hakkı tanınarak mahkemeye verilmesini istedi. Kışlalı'nın müracaatı şöyle:

«15 Şubat Pazar günü Bakanlığımızın Protokol Genel Müdürü Şefik Fenmen ile ilgili olarak büromuzca verilen ve daha sonra 16 Şubat Pazartesi günü Enformasyon Dairesince yalanlanan skandal olayın bütün teferruatı elimizde mevcuttur. Haksız ya lanlamayı yapan sorumluların ikaz edilmesini, bu yapılmadığı takdirde muhabirimizin, ispat hakkı tanınarak, mahkemeye verilmesini, bu tip yalanlamaların Bakanlığımızın itibar ile doğrudan ilgili olduğunu bildirmeme müsaade edilmesini rica ede rim.»

CİCİ DEMOKRASİCİLERE SUNULUR

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdleri Enstitüsünce yapılan bir araştırmaya göre, Türkiye köylerinin yüzde 52'sine gazete gitmiyor. THA'nın bildirdiğine göre, her gün gazete giden köylerin oranı Ege Bölgesinde yüzde 29, Akdeniz'de yüzde 16, Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgelerinde ise yüzde 6'dır. Buralara gazete gitmemektedir, ama Nurculara, Süleymancılarına ve onların sosyetik ağababalarının dört ayaklı temsilcilerinin kulak gazeteleri her an gitmekte dir. Sandıkçılığı halkçılık sanan hayalciler, nedense bu bilimsel gerçekleri görmeyi reddetmektedir.

SANCHO VILLA DEMİREL!

Celâl Bayar'ın gazetecisi Turhan Dilligil, yeminli Demirel hizbine karşı «takunyalılar» hizbini destekliyor ve Demirel'i Sancho Villa'ya benzetiyor. Dilligil'in hikâyesi şöyle :

Bir müstebit hükümdara karşı — İnönü olacak — bir idealistler grubu, Sancho Villa liderliğinde dağa çıkmışlar. Uzun ve çetin bir mücadeleden sonra, halkın da gizli desteği ile müstebiti altedip, memleket yönetimini ele el koymuşlardır. Millet bayram içindedir. Fakat kısa süre sonra, idealist bir nen Sancho Villa'nın etrafına eski müstebite fikir ve yön telkin edenler yerleşmiştir. Bu türedilerin telkinî ile Sancho Villa, «ideal mücadele arkadaşlarını» birer birer tasfiye etmiştir. Eski, arkadaşları, «sevdiklerî ve meziyetlerine değer verdikleri» Sancho'yu uyarmışlar, ama lider artık «görme kabiliyetini» kaybetmiştir Uyaranları temizlemiş, eski despotun durumuna düşmüş, bir «halk düşmanı» olmuştur. Bunun üzerine Sancho Villa'yı iktidara getiren arkadaşları, onu devirmeye yönelmişlerdir.

Köylünün Devleti !..

M.Başaran

Duymuşsunuzdur, köy öğretmeni yolunu düşürmüş Koca kenti görmeğe getirmiş öğrencilerini. Olanakları oranında park ları, müzeleri, sarayları gezmişler. Bambaşka bir dünyayla karşılaşmanın ezikliği, şaşkınlığı içindeymiş çocuklar. Vitrinlere, mağazalara, Hele Taksim alanının gece halini görünce içlerinden biri dayanamamış sormuş:

«Öğretmenim, bu ne iş? Ortalık gündüz gibi. Kim yaptırıyor bu yolları, parkları? Kim yakıyor bu ışıkları?..»

«Devlet...»

«Peki öğretmenim demiş, bizim köyün devleti yok mu?..»

Çocuğun içi burkulmuş:

Evet, dile gelse: 16.000 çadır ve mağrada, 200.000 pencere siz konutta 15.000 okulsuz, 25.000 susuz köyde yarı aç yarı tok yaşayanların da soracağı buydu:

«Bizim köyün devleti yok mu?..»

Atatürk'ün sağlığında Alman eğitimcisi Kerschensteiner Türkiyeye çağırılmış, ünlü eğitimci durumu elverişli olmadığı için yerine yardımcısını göndermiş. Bir rapor istemişsiz kendi sinden.

Kestirmeden: Halkınız neyle beslenir? diye sormuş adam.

«Bulgur, tarhana, unlular filan demişiz.

«Karbonhidratlarla yanı?..»

«Eh, öyle...»

«Karbonhidratlarla beslenen bir halka hiçbir eğitimcinin diyebileceği, yapabileceği bir şey yoktur. Önce insanlarınızı protelerle beslemenin yolunu arayın siz ...»

Bugün de halkımızın beslenme durumu aynı. Hatta kıtlık lar yüzünden «karbonhidratları» bulamadıkları yıllar da çok.

Kentte kendini parya gibi hisseden köy çocuğu nasıl sormasın:

«Öğretmenim, bizim köyün devleti yok mu? diye.»

1631 de Koçi Bey:

«Şimdiki halde reaya fikarasına olan zulmü teaddi bir tarihte ve bir iklimde ve bir padişah memleketinde olmamıştır. Mazlumların ahı hanımanlar harabeder, dertlilerin gözyaşları dünyayı suya boğar» derken böyle bir devleti arıyordu.

Mustafa Kemal:

«Yedi asırdan beri cihanın dört köşesine sevkederek kanlarını akıttığımız, kemiklerini yabancı diyarlarda bıraktığımız ve yedi asırdan beri emeklerini ellerinden alıp israf eylediğimiz ve buna karşılık nankörlük, küstahlık ve cebbarlıkla uşak menzilesine indirmek istediğimiz bu asil şahibin huzurunda bugün saygıyla hakiki durumumuzu alalım» derken bu köy devletinin kurulmasını istiyordu..

27 Mayıs'ın lideri Gürsel:

«Köy şehirin sömürgesi değildir» derken Cumhuriyetin, demokrasinin değiştiremediği gerçeğe karşı çıkıyordu. Çıkıyor du ama bugün de köy, iç sömürge, durumundan kurtulmuş değildir. Ne insan haklarından, ne anayasal haklardan nasibini alabilmektedir: İşçinin sendikası, grev hakkı, belli iş saati, si gortası, asgarî ücreti, emekliliği vardır. Ya köylünün?.. Köylü yarıcıdır, ortakçıdır, irgattır, marebadır, karalşçidir. Ne Cumartesi Pazar hilir, ne resmî tatili, ne asgarî ücreti, ne belli saat çalışması vardır. Sömürge halkı gibi sırtından birkaç deri çıkarılır. Yamalı yorganiyle gurbet gezen, büyük şehirlerin sabah pazarlarında pazuları yoklanarak alınıp satılan o'dur. Yabancı diyarlara işçi olarak gidebilmek için bir kurtuluş müjdesi gibi «Alaman Ağanın» haberini bekliyen o'dur..

Bir zamanlar başımızdakilerin en çok korkutan şey köy lünün halinden söz etmekti. Köy Enstitüsü, köy eğitimi, köy kalkınması dendi mi hop oturup hop kalkar: «Köy kent ayrılığı yaratıyorsunuz» derlerdi «Ülkemizde kimseye ayrıcalık tanınmaz, yasalar önünde herkes eşittir, herkes özgürdür. Köylüsü kentlisiyle bir bütündür halkımız.»

Boskent köylerinde kadınların yüzde 73'ü, Hakkâri'de yüzde 99'u Siirt'te yüzde 97'si, Urfa'da yüzde 97'si, Samsun'da yüzde 87'si, Ordu'da yüzde 90'ı hatta Aydın'da yüzde 69'u, okuma yazma bilmemekteydi Milli gelirden bolbolcu bir hesapla köylü birey başına düşen yılda 1489 liraydı. Yukarıdan beri sıralanan gerçekler sürüp gidiyordu ama büyüklerimize göre köyle kent arasında bir ayrılık yoktur. Hele demokraside bu büsbütün böyleydi Okuma yazma bilmeyenler sayısı gittikçe artsa da nutuklarla köyle kent arasındaki büyük uçurum örtüldü Camiilerle, kuran kurslariyle, imam hatip okullariyle, alttan alta teşvik edilen tahrikatçılıkla «iç sömürge» halkının gözü usta ca küllendi Yurt gerçeklerine göre program hazırlama, köye göre öğretmen yetiştirme, eğitimde çağdaşlık, ulusallık ilkelerinin yerini dünya adalarının sömürgelerde uyguladığı göstermelik «Pilot bölge örnek köy, halk eğitimi, kardeş köy. Dört K'cılık taslak program uygulamaları» gibi vozlaştırıcı yöntemler aldı

Tonguç: «Köylü övlesine canlandırılmalı ve suurlandırılma lı ki onu hiç bir kuvvet istismar edemesin. Köylü sakinlerine köle ve usak muamelesi yapılmasın Köylüler, suursuz ve bedava çalışan birer iş hayvanı haline getmesinler» diyordu Devrim «İktidarın sınıfsal niteliğini değiştirmek» ise tüm devrimci çalışmalar «Bizim köyün devleti yok mu» diye soran köy çocuğuna sağlam bir yanıt verici yönde olmalıdır.

Plastik Sanatlara Dadanan Pirinha'lar

SANAT TACİRLERİ.

Bunlar komprador sınıfından değillerdir. «Dahili» komiriciler, A.P. kuçukuçu'larıdır. Diğer soyguncu meslekdaşlarından ayrıntıları vardır; sanatçılık yaftaları.. Bu sıfata dört—elle sarılırlar, bu sayede kuçukuçu'luktan kurtulma çarelerini ararlar. Bir yandan süper — sanatçı, Ahmet Hamşi'm, deyimiyle «belây—ı dehâ» iddiasındadırlar .Diğer yandan sola dönük kimselerin yanında görünerek «ileri aydın» kişiliğine bürünmek isterler. Aslında bunlar, manda, öküz kanı yerine «tiftil» — çeşitli» hilekarlıklarla, için için paraal paraal diye feryad eden, millet hakkını, dost, akadaş, akraba hakkını içeden Pirinha'lardırl..» (1)

Bütün kasıntılı görünüşlerine, «cart—curt» etmelerine, şunu, bunu tehdit etmelerine rağmen cibiliyetsizliklerine ve suçluluklarına uygun düşen korkular ve evhamlar için de yaşarlar. Aldıkları yüzbinlik binalar başlarına yıkılacakmış gibi gelir. Edindikleri otomobillerin her an infilâk edeceğini sanırlar. Kaçırdıkları vergilerin bir gün kusturulacağını, gayrimeşru yollardan sahip oldukları servetlerin ellerinden alınacağını düşünürler. Rahatsızlıklarını, huzursuzluklarını gidermek ve olumlu işler yapmıklarını, ülkeye yarar getirecek davranışta olduklarını, belli kişilerin yanında solcu sloganları kullanarak onlardanmış gibi görünmeleri gibi saflamak için büyük gayret sarfederler. Saf ve temiz kişileri kandırarak kendi mali düzenbazlıklarını örtbas etmek için dernek kurma gibi olumlu atılımlara giriştikleri ri duygusunu uyandırmağa uğraşırlar; başarırlar da.. Öte yandan sağ kanadı da ihmal etmezler. AP'deki hemşerileri ve akrabaları eliyle gammazlık etme, çıkar sağlama yolunda her türlü «habaseti» irtikâp ederler.

Aslında bu Pirinha'ların bir çok çeşidi vardır; biz bu rada bir kaçının portresini çizmek istiyoruz:

a) Bir taraftan devlete kapılanıp istikballerini garanti altına alan boş pirinhalar, diğer yandan rüşvet, kodaman iltimas, baskı ile yarışmaları kendilerine çevirtirler, bil cümle yağlı—işleri kursaklarına indirirler, ve de bu işler de bir takım fakir öğrencilerini kullanmaktan utanmazlar. Hem herşeyi onlara yaptırırlar, hem de ellerine bir kaç yüz lira verip savuştururlar.

Bu tipler en korkunç olanlarıdır.

Bu yolda «meşruiyet» içinde, emeklerinin karşılığında normal yollardan para kazananlar da vardır tabii.. Onlar konumuzun dışındadır.

b) Bunların bir kısmı ise, mimarlara dalkavukluk eden, onların aşışları arasından çıkmayan ve bazı kendi cinsinden olanlarla hileli işler yaparak para kırışan, yalnız çıkar düşünen ve her türlü zillete katlanan soysuzlar dır. ki, günün birinde karakterleri gereği işbirliği yaptıkları mimarlara da kazık atarlar.

Aslında ressamların mimarlarla eşit koşullarda birlikte çalışmaları gayet normaldir. Nitekim bir dürüst mimar, ta erdemli ve tokgözlü ressamların olumlu sonuçlar veren çalışmalarına sık sık tanık olmaktayız.

c) Sanatı salt para kazanma aracı sayan, en küçük bir heyecan duymadan kartpostalları en kötü şekilde tuvale aktaran ve AP. kodamanlarının peşinde para vurgunculuğuna çıkan şarlatan çıkacılar da çoğalmağa başladı. Bunların içinde kadınların çoğunlukta olduğu dikkati çekiyor. Bir «vekâlet—i celileyi» biktırıp usandırdığından «resim almama» kararını verdirten, boyayı ilk defa çimento ya sokduğu palavrası ile vurgunlar, vuran, sanatı fahişeliğe araç olarak kullanan kişiler koleksiyonu geziyoruz.

Bütün bunların yanı sıra et—satmayan, dalkavukluk yapmayan, çıkar vadetmeyen kadın ya da erkek fakir, orta—halli ema gerçek sanatçılar da vardır elbette.

İşte günümüzün bütün yönleriyle başaşağı giden genel «sevk ve idare»nin açık tuttuğu kapılardan yararlanan pirinha'ların sadece bir kaç prototipini ortaya koyduk. Bu gidişat içinde «münferit» bir düzelmenin söz konusu olamıyacağı açıktır; altlı—üstlü sosyal ve ekonomik yapının değişeceği güne kadar..

(1) Pirinha, Latin Amerika'nın tatlı sularında yaşayan canavar sınıfından bir balık; bir mandayı on dakika da yiyip bitirirlermiş..

Fahir Aksoy

Filipinlerdeki Filipin tipi demokrasi sallanıyor!

Başkan MARCOS

Siyasi literatürümüze girmiş olan «Filipin tipi demokrasi», bilindiği üzere «cici demokrasi» ile özdeş olup, adını, sırtını Amerika'ya dayamış olan Filipinler'deki siyasal rejimden almaktadır.

Amerikan Newsweek dergisinin yazdığına göre, Filipinler'de ekonomik ve politik güç, 37 milyonluk nüfusun yüzde 1'ini oluşturan mutlu bir azınlığın elinde toplanmıştır. Sadece bu azınlığın onayından geçen adayların sandıktan çıkmasının mümkün olduğuna değinen Newsweek, ülkedeki büyük çoğunluğun yıllık gelirinin 100 dolar veya daha az olduğunu yazıyor.

Mutlu azınlık, gelir dağılımındaki bu denli bir adaletsizliğin doğurabileceği muhtemel toplumsal patlamaları göz önünde tutarak, başkent Manilla'da etrafı yüksek duvarlarla çevrili ve silâhlı özel muhafızların koruduğu bir mahallede ikamet ediyormuş.

1969'un Kasım ayında yapılan seçimlerde 11 milyon oydan 2 milyonunu alarak, ikinci bir dört yıllık dönem için sandıktan çıkmayı başaran Başbakan Marcos, yükselen fiyatlar ve artan işsizlik nedeniyle, yönetimine karşı giderek yoğunlaşan hoşnutsuzluğa bir çözüm getirebilmiş değil.

Son seçimlerde yapılan yolsuzluklar ve polisin gaddarca baskısına karşı ayaklanan gençler şimdiye dek beş ölü vermiş durumdalar. Gençleri tnfiale sevkeden bir diğer neden de, Başkan Marcos'un son seçimler sırasında devlet fonlarından ülkenin kalkınmasında kullanılabilecek 50 — 100 milyon doları «seçim gideri» olarak kullanması, buna karşılık, üniversite reformu için yalnızca 600 bin dolar ayırma isteyişi.

Newsweek son seçimleri Filipinler'in çeyrek yüzyıllık bağımsızlık tarihinde gördüğü en «kirli» seçim olarak nitelerken, Amerikan Time dergisi, seçimlerden çok kısa bir süre önce, binlerce köy muhtarının cebine 500'er dolar konularak devlet fonlarından, 50 milyon dolar harcandığını yazıyor.

Ve böylece «Amerikancı» Başkan Marcos, Amerikan dergilerinin de anlattığı bir çimde sandıktan çıkmış ve şimdi Filipinler halkının tepkisinin temsilcisi olarak ikinci bir darda oturuyor!...

o

Time dergisine göre :

KIBRIS'TA DURUM

Kıbrıs'da her geçen gün gittikçe artan tedhiş hareketleri, 19 aydır barış içinde bir arada yaşayabilmek için uygun bir çözüm yolu bulmaya çalışan Türk ve Rum Cemaati liderlerinin işini güçleştirmektedir.

Kıbrıs Türkleri her ne kadar iki yıldan beri Adanın Rum kesimlerine seyahat edebilmekte ve oralarda çalışabilmekteyse de ekonomik durumları gayet kötü olup, ta mamen teorik edilmiş bir hal de yaşamaktadırlar.

Kıbrıs Rumlarının ekonomik durumları ise, hayli iyi dir. Buna karşılık, Türk Cemaati, sayıları 20 bini bulan işsizi, Türk Hükümetinin her yıl verdiği 20 milyon dolarla desteklemeyebilmektedir.

Ada'da bugün için en ciddi sorunlardan biri de gizliden gizliye gelişen ve son tedhiş hareketlerinin de hızlandırabileceği iki cemaatin birbirinden ayrılması sürecidir. Kıbrıs Türk Cemaati lideri Rauf Denktaş bu konuda şunları söylemiştir: «Benim kuşağımın Kıbrıslıları hiç olmazsa birbirlerini tanırlar. Halbuki yeni kuşak, birbirlerinden tamamen uzak bir şekilde ayrı eğitim sistemleriyle yetiştirilmektedir.»

Makarios Hükümetinin baskısı karşısında terörist faaliyetlerini şimdilik durduran Ulusal Cephe, bazı gözlemcilerin belirttiklerine göre, gelecek İlkbahar veya Yaz ayla rında, Kıbrıs Türklerini hedef alan bir hamlenin içinde dedirler. Yine gözlemcilere göre, böyle bir saldırının ger çekleşmesi, büyük bir ihtimal le Türk ordusunun ada'yı istilâsına yol açabilecektir.

Batılı bir diplamatın bu konudaki görüşü şöyle: «1967 yılında Türklerin Kıbrıs'a müdahalesini engelleyen unsur uluslararası baskı olmuştu. Ama bu kez, onları durdurmaya kimsenin gücü yetmeye cektir.»

EOKA HORTLADI!.

Kıbrıs'ta tedhiş hareketlerine girişen Rum Ulusal Cephe Teşkilâtının bir lideri, Fransız Figaro gazetesine çaptığı bir açıklamada hare ketin amaçlarını şöyle açıkla yor:

«Şiddete başvuruyorsak ve bir gün insanları öldürmeye teşebbüs edeceksek, Kıbrıslı Rumların esas gayesi olan, Ada'nın Yunanistan'a bağlan masına başka bir yoldan ula şmadığımızdandır. Biz, Enosis için çalışıyoruz, bir sa manlar EOKA için çalıştığı mız gibi. Zaten teşkilâtımız EOKA'nın ta kendisidir.»

«Biz, hiçbir zaman bağımsız olmayı istemedik, zaten İngilizlerle de bunun için dö rüşmedik, amacımız Enosis'i kurmaktı. Bu, bağımsızlığı kuran Makarios'tur. O, bizim bunun sadece bir zaman için o'duğunu söylerken Makarios 'a inandık, fakat artık bize ya ıan söylediğini biliyoruz.»

«Bizim için Enosis'ten vaz geçmek söz konusu değildir. Enosis için binlerce insan öl meye hazırdır.»

Kıbrıs Milli Muhafız Teşkilâtı Başkanı General Elias Geranikis de, Enosis'in gerekirse zorla uygulanacağını söylemiştir. Bu, ulusal cephe yaygaralarından çok daha ciddiye alınması gereken bir tutumdur

---

Almanya ve Avrupanın Güvenliği

Avrupanın geleceği ve Türkiye açısından değerlendirmeler

ibrahim çamlı

SON NATO TOPLANTISI

Geçen sayımızda da belirtildiği gibi, Moskova Bildirisinin yayınlandığı 4 Aralık 1969 tarihinde, dünya politikası, Avrupa sorununun çözümlenmesi ve dünya barışının büyük ölçüde güvenik altına alınması bakımından en olumlu noktasına varmıştı .Oysa, siyasi konjonktürün bütün elverişliliğine, Doğu Bloku'nun bunca avansına ve Avrupa kamu oyunun baskısına rağmen, Nato'nun Moskova Bildirisinden bir gün sonra mütad Bakanlar Konseyi bil dirisi yayınlara yayınladığı Batı—Doğu İlişkileri Deklarasyonu, tüm tahminlerin aksine olumsuz çıktı. Gerçi, Nato ilk defa Avrupa Güvenlik Konferansı fikrini resmen benimsiyordu, Fakat, Prag Toplantısında konferans tarihi olarak getirilen teklife, bir mukabil tek lifle bile olsun, karşılık verilmiyordu. Prag Bildirisi Avrupa Konferansından önce ikili ve daha fazla temaslardan söz etmişti. Nato bu alanda da her hangi somut bir program getirmiyor du. Nato Deklarasyonu, 1968 Reykjavik ve 1969 Washington toplantılarında ele alınan karşılıklı askeri güçlerde dengeli indirim projesini, bu kez, Avrupa Konferansı'na bir çeşit önşart gibi öne sürüyordu. Oysa, Sovyetlerin bu sorunu nükleer silâhlar dahil genel bir silâhsızlanmanın çerçevesi içinde düşündükleri biliniyordu (1) Bu gö rüş Moskova Bildirisinde de tekrarlanmıştı. Nato, silâhsızlanma sorununun Prag'da teklif edilen gündeme üçüncü bir madde olarak eklenmesini tek lif edebilir ve böylece Avrupanın kolektif güvenliği konusunda daha uzlaşıcı bir tutuma girebilirdi. Tersine, taktik nükleer silâhlar Nato stratejisinin de ön plana getirilmekle yangına körükle gidiliyordu. Sözün kısası Avrupa Konferansı işi yokuşa sürülmüştü. Bu sonuç, Amerikan Dışişleri Bakanı Rogers'in Nato Toplantısından sonra verdiği demeçlerden de anlaşıldığı gibi, Amerika'nın eseri idi. Amerika, Anglo — Sakson yakını İngiltere ve Türkiye, Portekiz ve Yunanistan gibi özgelişmiş müttefikleriyle, bir kez daha, Avrupa Kıtasındaki nüfuzunu azaltacak gerçek bir Avrupa anlaşmasına karşı çıkmıştı (2). Ancak olaylar, Avrupa güvenliği nin, herşeye rağmen, bu kere temel den gelen bir lâme ile, Almanya sorunun çözülmesi sonunda gerçekleşeceğini, göstermekteydi

OSTPOLİTİK

Nato Toplantısında, Doğu — Batı arası yumuşamayı daha ileri aşamalara getirmek isteyenler arasında (Polonya basınındaki övgülerin de doğruladığı gibi) Batı Almanya ön planda geliyor du. Nitekim, yeni Batı Almanya reisi ile Doğu Devletleri arasında Amerika' nın ve diğer Nato üyelerinin inisiyatifi dışında sür'atli bir diplomatik alış ve riş başlamıştı. Sovyetler, daha Brandt iktidara gelmeden, Eylül ayında, Batı' Almanya'ya, iki devlet ilişkilerinde kuvvet kullanılmasının reddi konusunda görüşme teklif etmişlerdi. 15 Kasım'da yeni Başbakan Brandt, Sovyet teklifine olumlu cevap verdi. Bu arada Batı Almanya Hükümeti, Sovyetlerin Irak'a özerinde durduğu Nükleer Silâh ların Yayılmasını Önleyen Anlaşmayı imzalayacağını ilân etmiş ve Brandt 28 Ekim'de Bundestag'da hükümet programını açıklarken ilk kez iki ayrı Alman Devletlerinin varlığını kabul etmişti .Alman — Sovyet görüşmeleri Nato Toplantısından 3 gün sonra, Brandt'ın teklif etmiş olduğu tarihte, 8 Aralık'da başladı. Su anda, ön müzakerelar başarı ile (Dış İşleri Bakanı Scheel'in ifadesi) sonuçlanmış olup, Brandt'ın şahsi dostu müsteşar Egon Bahr'ın da katıldığı görüşmelerin ikinci dönemi açılmıştır. (3) Diğer yandan Brandt, 25 Kasım'da, Polonya'ya, iki ülke arasında mevcut tüm ihtilâfli sorunların görüşülmesini teklif etmiş ti. Bu, Batı Almanya ile Polonya arasında ilk diplomatik karşılaşma olacak tı. Polonya 23 Aralık'da olumlu cevap verdi. Görüşmeler 5 Şubat'da başladı. İki gün süren ve «yararlı» olarak nitelenen tik temaslardan sonra görüşmelere Mart'da devam edilecektir. Polonyalılar Batı Almanya — Polonya görüşmelerinde Oder—Neisse Hattının Batı Almanya tarafından tanınmasını ön şart olarak ileri sürmekteydiler. Bunun bugüne dek bir handikap yaratığına dair işaret yoktur.

DOĞU ALMANYA PROBLEMİ

Bütün bu gelişmelerin ortasında Doğu Almanya bir problem gibi dur maktaydı. Doğu Almanya'nın Stalin döneminden kalma inatçı lideri Ulbricht, Batı Almanya ile ilişki kurmak için Brandt'ın iki devlet formülünü yeterli saymıyor, diplomatik tanınma üzerinde direniyordu. Ulbricht'i daha yumuşak bir tutuma sokmak için Doğu Bloku içinde çetin bir çalışma yapıldığı gelen haberlerden anlaşılmıştır. Batı Almanya ile yakınlaşmayı ve gerekirse diplomatik ilişkiler kurmayı Doğu Alman müttefiğine rağmen yürütmekte ısrarlı görünen Polonya'nın çabalarına Sovyetler de katılmıştı. Nitekim, 6 Aralık tarihli Le Monde'a göre, Moskova Bildirisinde Batı Almanya hakkında olumlu dil kullanan pasaj, Ulbricht' in direnmesine karşı, Sovyet baskısı ile konmuştu. Bu bildirinin yayınlan masından bir kaç gün sonra, 7 Aralık' ta, Pravda, Batı Almanya ile ilişkiler de esas olan mevcut hudutların tanınmasıdır demekle, diplomatik tanınma meselesini ikinci plana atıyordu. Buna rağmen Ulbricht, 15 Aralıkta Batı Almanya Devlet Başkanı Heineman'a gönderdiği planda, iki devlet arası ilişkilerde diplomatik tanınmayı asgari şart sayıyordu. Sovyetler şimdi bir yandan Moskova Bildirisinde de olduğu gibi Ulbricht'in diplomatik tanınma tezini resmi tutumları olarak desteklerken ,diğer yandan, Le Monde'un Moskova muhabiri Alain Jacob'un işaret ettiği gibi (30 Aralık tarihli bir Sovyet — Macar bildirisinde kullanılan «Eşit ilişkiler» formülünü öne sürerek Ulbricht'i Bonn ile hiç olmazsa bir önte masa itmeye çalışmaktadır.

Bu çabalar semere vermişe benze mektedir. 19 Ocak'ta düzenlediği basın konferansında Ulbricht, diplomatik tanınma isteğini bir kez daha tekrarlarken, bunu, Batı Almanya ile konuşmanın şartı saymamış ve dialogun kapılarını açık tutmuştur. Şimdi, bu durumdan cesaret alan Batı Almanya, Doğu Almanya'ya karşılıklı kuvvet kullanmanın reddi konusunda görüşme teklif etmiştir.

Ulbricht'in sonunda Batı Almanya ile masaya oturacağı açıktır. Sovyetler Brandt yönetimindeki Batı Almanya ile Doğu Bloku arasında yakınlaşma politikasında ısrarlıdırlar. Bunu tüm Avrupa sorununun çözümü için gerekli saydıkları gibi, Siberya — Batı Almanya arasında, döşenecek tabii gaz boru hattı malzemesi için açılacak 6,5 milyar liralık Alman kredisinin işleme si bakımından da önemli görmektedirler. Boru hattının kurulması tamamlandıktan sonra 1973'te ve Sovyetlerin sevk edeceği tabii gazla malen ödenecektir. Endüstrisinin yenilenmesi için Alman malzemesine ihtiyacı olan Polonya da aynı çizgidedir. Macaristan Batı Almanya ile rahat bir alışveriş içindedir. Bulgaristan Sovyet politikasını yakından izleyen bir ülkedir, Sovyetlerin dışında Batı Almanya ile diplomatik ilişkileri olan tek Doğu Devleti Romanya için zaten mesele yok tur. Ve nihayet karşı devrim tehlikesi ni veya böyle bir tehlikenin vehimleri nl erkasında bırakmış olan Çekoslovak ya, kapılarını tekrar Batı Almanya'ya açmak üzeredir.

DOGAL SONUÇ: İKİ AYRI ALMANYA VE AVRUPA KOLLEKTİF GÜVENLİĞİ

Brandt, Doğu Almanya'nın diplomatik tanınmasına yanaşmamakla, ülkesi nin Almanya konusunda diğer Batı devletleri ile paylaştığı resmi tezin teorik bütünlüğünü korumaya çalışmaktadır. Bu tutum, İki Ayrı Alman Devleti formülünün ortaya atılması ile diplomatik nezaketten ileri bir anlam taşıma maktadır. 14 Ocak tarihli Bundestag konuşmasında Brandt, iki Almanya arasında ergeç dialoğ kurulacaktır demiş ti. Batı Almanya halkının % 74 ünün desteklediği (Ster'in anketi) böyle bir dialog, iniş ve çıkışlarıyle gelişecek ve bir gün görülecektir ki, iki Almanya arasında iki ayrı devletin normal yaşantısı kurulmuştur. Ve o zaman havada lüzumsuz bir yaprak gibi sallanan diplomatik tanıma belgesi, belirsiz bir dal galanışla inecek ve Doğu Almanyanın üstüne konacaktır.

İki ayrı Almanya gerçeği yavaş ya vaş Avrupa siyasi çoğrafyasının bir parçası olmak üzeredir. Öte yandan, Almanya sorununda önemli gelişmelerin, Avrupadaki 3. Kuvvetlerin de etkisi ile, ergeç Avrupa Konferansının toplanmasına yol açacağı açıktır. Bu, Avrupa Konferansında başarının büyük ölçüde iki Almanya'nın karşılıklı anlaşmasına bağlı olduğunu söyleyen Brandt'ın dagörüşüdür .Bundan sonra bir Avrupa Kollektif Güvenlik Sisteminin kurulması kalmaktadır. Bu da, Avrupa politikasında, yepyeni bir dönemin açılması demektir. Romanya, Polonya ve Macaristan'la imzalanan konsolosluk antlaşmalarından sonra, İspanyol Dışişleri Bakanı Lopez Bravo'nun İspanya İç Savaşından beri ilk İspanyol bakanı olarak Moskova'ya gitmesi ve Yunan Cuntası'nın bile Doğu'ya açılma politikasına girmesi, bu dönemin işaretleri olarak belirmektedir. Denilebilir ki, iki Almanya'nın veya Alman Konfederasyonunun diğer Avrupa Devletleri ile beraber yerini alacağı tüm Avrupayı kapsayan bir güvenlik sisteminin kurulması, bugün, dünya konjonktürünün doğal sonucu gibi gözükmektedir.

Ancak, olayların, yazıldıkları kolay likla gelişmedikleri bellidir. Tarihsel a kış, çelişkileri ile uzun ve zahmetli bir serüvendir. Nitekim, Atlantiğin ikı kıyısındaki tutucu kuvvetler yeni bir Avrupa statüsünün tüm karşısındadır lar. Brandt Koalisyonunun parlamento daki çoğunluğu yok denecek kadar az dır. Oysa Kiesinger, iki ayrı Alman devleti formülünü şiddetle reddet mektedir. Gerici Alman çevrelerinin sert sözcüsü Strauss ,soğuk savaş günlerinin klâsik formülünü ortaya atmış ve Almanya için dörtlü konferans teklif etmiştir. Springer Basını ağır toplarını Brandt'a çevirmiştir, Ve nihayet, Almanya'yı kendi askeri ittifakına alamadıkça, Avrupa ile birlikte bölünmüş bırakmakta fayda uman Batı Avrupa'daki sonsuz yatırımları ile Amerika vardır.

VE TÜRKİYE..

DEVRİM'in yayın hayatına girdiği günden bu yana, dünya politikasının Türk Dış politikası için ön planda say dığımız bazı sorunlarını, genellikle aktüaliteyi izlemek ve bu konulara değin Türkiye'deki görüşleri eleştirmek suretiyle, incelemeye çalıştık. Son konumuz olan Avrupa'nın güvenliği üzerinde olağanın üstünde durmamızın, sorunun dünya konjonktüründeki önemli yeri yanısıra, başka bir sebebi vardır. Amerikanın Üçüncü Dünya'daki yayılma politikası, Vietnam Savaşının dramatik haberleri ve CIA darbelerinde ki skandal havası ile Türk okuyucusunun bilinçinde az çok yer etmiştir. Bu na karşılık ,Avrupa'daki Amerika, okuyucu bir yana, Türk politikacılarının bü yük çoğunluğunun kafasında hâlâ Sovyet tehlikesi karşısındaki koruyucu mekle olarak belirmektedir. Bu durum kü çümsenmeyecek önemdedir .Zira, bir taraftan Türk dış politikasının Avrupa içi ve dışı tüm kararları Türkiye'nin Amerika ile Nato içindeki ittifakına dayanırken, diğer taraftan bu politikanın eleştirilmesi de, bir iki istisna hariç ittifakın uygulanması düzeyinde kalmakta ve hiç bi rzaman temel nedene inmemektedir. İşte son yazılar, Çekoslovakya'nın işgaliyle büsbütün yoğunlaşan yanlış bir birikimi, mümkün olduğu kadar dağıtmak amacıyle, esaslara gidilerek uzun tutulmuştur .

EGEVİT'İN SÖZLERİ

Bu birikim inanılmayacak ölçüde dir, Affairist, biraz kasaba önyargisi, biraz da Teksas kültürü ile şartlandırılmış iktidar çevrelerinden söz açmıyoruz. Fakat, Halk Partisi'nin genç yöneticisinin, Nato'da değil, Varşova Paktı üyesi, Romanya'nın tutumu ve duru mu ortada iken, «Nato'dan çıkarsak Çekoslovakya gibi işgala uğrarız» demesine na denir? Ve daha 1958 de Senatör Fulbright, «Finlandiya'dan çekilen, Avusturya ile barış antlaşması imzalayan, Üçüncü Dünya'ya ideolojik neydenlere dayanmayan yardımlarına bulunan Rusya'nın olumlu tekliflerinden» söz etmişken (20 Haziran, 1958) ve bugün dünya basını Sovyetlerin Alman ya konusundaki olumlu tutumlarına ait haberler yayımlarken, Sovyetlerin katı bir politika izlediğini iddia eden usta dış politika yorumcusu için ne de nebilir? veya, bırakın bugünkü hükümetin bile yakınında olduğu Sovyet Ortadoğu politikasını bir tarafa, Türkiye' nin sağladığı kara bağlarına lüzum göstermeyen, stratejik imkânlar orta da iken, tecrübeli bir dış politika uzmanının Türkiye Sovyetler ile Ortadoğu arasında bir Batı setidir gibi sözleri nasıl karşılanır?. Bu davranışlar adeta bir ön yargının ötesinde, devamlı bir birikimin doğurduğu reflekaler gibidir.

NATO İÇİNDE TÜRKİYE

Yukarıdakilere benzer örnekler aşılmayacak kadar çoktur. Bunlar bir bir sıralamaya çalışmaktansa, dünya politikası ve Türkiye'ye değgin bu gün ne kadar ortaya çıkarılan gerçekleri, Devrim'deki son yazılarımızdan da fay dalanarak ufak bir değerlendirmeler tablosu haline sokmakta fayda vardır. Şöyleki:

1 — Sovyetler İkinci Dünya Savaşından sonra elde ettikleri stratejik ve ideolojik mevkileri ile Üçüncü Dünya'nın yararlarına işleyen tarafsızlığını muhafaza çabası ve problemleri içinde dirler. Yani, statükoyu korumaktadır lar. Tasvibine imkân olmamakla bera ber blok içi bir hareket olan Çekoslovakya'nın işgali, bu değerlendirmeyi değiştirmemektedir.

2 — Amerika ,gerek sanayileşmiş Batı Avrupa, gerek az gelişmiş Asya kıyılarındaki yatırımı ve ekyanuslar ötesi bir yayılma içinde dir. Bu yayılma bugün olayların zoru ile bir toparlanma dönemine girmiştir.

3 — Dünya konjonktürünün bu temel çizgileri karşısında, Nato içinde ki Türkiye'nin durumunu iki açıdan değerlendirmek gerekir: 1) Türkiye'nin bu ittifakta olma sebebi: 2) ittifakın Türkiye için getirdiği sonuçlar:

a) Türkiye'nin kesin olarak Batı'ya yönelmesi, 1945 Sovyet talepleri ile başlar, Oysa bu istekler Türkiye' nin kendi gücüyle itilmiş, 1946'da arızi bir kredi antlaşması dışında, Amerikan desteği ancak iyi yıl sonra gelmiştir. 1948 de Yugoslavya'nın Kominform'a karşı koyabilmesi, Finlandiya'nın bir Sovyet müdahalesi olmadan rejimine istediği yönü verebilmesi ,Sovyetlerin bu tarihten sonra kesin olarak statüko yu korumaya kararlı olduklarını gösteren olaylardır. Ve ayni yıl Sovyetler Türkiye karşısında bir çekilme yaparak o zamanki elçileri Lavrişef yoluyla bir yakınlaşma aramışlardır. Bütün bunlara rağmen Türkiye 1951 de Nato'ya girmiştir. Yani, Türkiye'nin Nato'daki varlığının dayanağı yoktur.

b) Türkiye'nin Nato'da olması, bü yük kısmı tekrar kaynağına dönen ve Türkiye'nin azgelişmişliğini temelde sürdüren yardımlar almak ve zaman zaman Amerika'nın kışkırtmış olduğu politikasına alet olmaktan başka işe yarama mıştır. Keldi ki ,Türkiye'nin Nato'da ol ması, 12 Temmuz 1947 tarihli antlaşmanın da sonucu olarak Kıbrıs ve Ege' de hareket serbestliğinden yoksun kalmasına, ayrıca, Nato'nun Esnek Mukabele Stratejisi ile fede edilebilme ve kaynaşık askeri sistemi ile de otomatikman çıkarları dışında maceralara sürüklenebilme durumuna gelmesine sebep olmuştur.

«İkili Antlaşmalar»a gelince, bun lar asıl anlamları ile, Nato kaynaşık sistemi nin (diğer Nato üyelerinin de tabi olduğu) doğal ve ayrılmaz sonuçları dır. Bunlardan kurtulmak için ya en azından Danimarka'nın statüsüne gir mek veya Fransa gibi Nato askeri teşkilâtından çıkmak gerekirdir. Tadilleri esasta hiç bir şey değiştirmez Türkiye'nin Amerika ile Nato dışında İmzaladığı 1947 Yardım veya 1959 «Dolaylı Saldırı» antlaşmaları gibi bağlantılar ise, Türkiye'nin Nato'daki durumunu le aşan bağımlılığının sonuçlarıdır.

4 — Ve nihayet Avrupa: Avrupa Türkiye'yi sadece jeopolitik açıdan ilgilendirmektedir. İktisadi entegrasyonu ve Ortak Pazarı ile Avrupa Türkiye'nin yapısı dışındadır. Servan — Schreiber' in de şimdi bir tröstler topluluğu ola rak adlandırdığı Avrupa Ekonomik Topluluğu içinde Türkiye bir kurtlar inin de kuzudan farksızdır. Türkiye sosyo —ekonomik yapısı ile Üçüncü Dünya' nın tarafsız ve devrimci kuvvetleriyle bir yandadır. Türkiye'nin çıkarı, bir taraftan Avrupa'da bir kollektif güven lik sisteminin kurulmasına, diğer yan dan Orta Doğu ve Akdeniz'in tarafsızlaştırılmasına çalışmaktadır.

Bu esasları böylece tesbit ettikten sonra, ödevimize, araştırma dozu biraz daha ekside olan normal yorumlarla devam edeceğiz. Bunlara bir süre sonra başlanacaktır.

---

(1) Bu vesile ile yaygın bir ön yargının düzeltilmesi gerekiidir. Türk okuyucusunun bugüne dek kafasına yerleştirilen inanç, Amerika'nın silâhsızlanma yaratlar olduğu, fakat bunun Sovyetler dememe yanaşmadıkları için gerçekleştirilemediğidir. Oysa, silahsızlanma konusundaki gerçek, 1962 den beri Cenevre'de toplantılar yapmakta olan 17 devlet Silâhsızlanma Konferansında da belirdiği şekilde, birkaç sayısıla sudur: Sovyetler, nükleer silâhlar dahil, tüm silahların kesinlikle bitirtilecek bir tarihe kadar sür'atle imha edilmesini, Amerikalılar ise, bunun aşamalar halinde ve konvansiyonel silâhlara öncelik tanımak suretiyle yapılmasını istemektedirler. Sovyetler silâhların imhası işleminde kontrolü kabul etmekte, ancak Amerikalıların bu kontrolün imha edilmeyen silâhlara da taşınıl edilmesi tehlikine karşı koymaktadır. Sovyetler, Amerikan tek liflinin güvenliklerini tehlikeye sokacağı kanısındadırlar. Bu konuda Amerikalıların da kendi güvenlikleri bakımından haklı oldukları taraflar vardır. Ancak ,Sovyetlerin denetimin karşısında oldukları iddiası gerçekten uzaktır.

(2) Fransa da Avrupa Konferansı fikrine karşı çıkmıştı. Ancak bu tutum, konferansın Avrupa'daki blokları daha da katılaştıracağı kanısından ileri gelmiyordu. Nitekim Fransa soğuk savaş'ın karşısında olduğunu, Nato bildirisinde ki Akdeniz paşalı ile ilgili olarak bu denizi stratejik bir sorun saymadığı yolundaki açıklamasiyle belli etmiştir.

(7—8 Aralık tarihli Le Monde).

(3) 9 Şubat tarihli Newsweek'e göre, Sovyetlerin ısrarı ile bir hafta önce alınmak suretiyle.

ÖNCE ÇAĞLAYANGİL KONUŞSUN!..

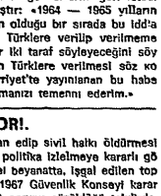

Yunanistan'ın CIA yetiştirmesi Başbekanı Papadopulos'un konuşma ve yazılarını toplayan «İnandıklarımız» adlı «eser»inin üçüncü ve dördüncü ciltleri yayınlandı, Papadopulos, bu kitapta büyük bir kehanette bulunarak dünyanın geleceğinin Akdeniz bölgesinde çizileceğini ileri sürüyor: «Yunanistan, daima özgürlük ve bağımsızlık için savaşmış bir ülkedir. Bağımsızlık, bizim için kutsaldır. Sovyet filosunun Akdeniz'de bulunması, yalnız Yunanistan'ın değil, diğer bazı ülkelerin de toprak bütünlüğünü tehlikeye düşürmektedir. Kanımca, dünyanın geleceği, önümüzdeki yirmi yıl içinde bu bölgede belli olacaktır.»

Dördüncü ciltte ise, Cuntanın lideri, «Kıbrıs sorunu çıkmaz da mı?» denilince «Çağlayangil önce konuşsun» demektedir: «Sorunuzu ancak Bay Çağlayangil bu konuda olumsuz birşey söyledikten sonra cevaplandırabilirim.. Ben şahsen bu konuda bir çıkmaza girildiğine inanmamaktayım.»

Yunan Başbekanı, Türkiye'nin bazı Ege adalarını geri istediği iddiasını da şöyle cevaplandırmıştır: «1964 — 1965 yıllarında Türk — Yunan ilişkilerinin gergin olduğu bir sırada bu iddia ortaya atılmıştı. O zaman adaların Türklere verilip verilmemesi bir tartışma konusu olmuştu. Her iki taraf söyleyeceğini söylemiş, yazacağını yazmıştır. Adaların Türklere verilmesi söz konusu değildir. Yeni Gazete ve Hürriyet'te yayınlanan bu haberi, sizin de aynı kaynaktan almış olmanızı temenni ederim.»

ABD.'DE EKONOMİ DURAKLIYOR

Wall Street'te hisse senetlerinin düşmekte devam etmesi, büyük endişe yaratmıştır. 1969 yılı için de düşüş % 15'i buluyor. Dünya İmparatoru IBM'in geçmiş yılı kârları yüzde 30 civarında artış göstere rirken, 1969'da artış yüzde 7'den ibaret. Bu nedenle hisse senetlerinin fiyatı 390'dan 350 dolara kadar düştü.

İktisatçılar duruma farklı teşhisler koyuyorlar. Nixon'un yakınlarından Prof Friedman'a göre, durum nâzik: «En azından 1960—1961 durgunluğu kadar şiddetli bir durgunluğa doğru yüzde 90 ihtimalle gidiyoruz. Yüzde 40 ihtimalle durgunluk, 1957 — 1958'deki gibi bir daha da şiddetli olabilir. O tarihte işsizlik, faal nüfusun yüzde 8'ine ulaşmıştı.»

NÂSIR, ABD'YI SUÇLUYOR!.

İsrail'in Ebu Zabal'ı bombardıman edip sivil halkı öldürmesi ne rağmen, Başkan Nâsir ölçülü bir politika izlelmeye kararlı gö zükiyor. Le Monde'a verdiği son özel beyanatta, işgal edilen toprakların tahliyesini öngören Kasım 1967 Güvenlik Konseyi kararlarına uyduğu ve Filistin mültecileri sorunu çözüldüğü takdirde, İsrail'e devamlı bir barış kurulabileceğini söylüyor. Oysa, Suriye ve Cezayir gibi Arap devletleri, Filistinlilerin «mülteci» olarak tanınmasını istiyorlar. Filistin komandoları İsrail-yerine çok mil letli bir devlet kurulması için çarpışıyorlar. Nâsir ise, Birleşmiş Milletler 1948 kararına uygun biçimde, mültecilere vatanlarına dönme ve da tazminat alma tercihini tanıyan bir çözümü yeterli sayıyor.

İsrail, böyle bir anlaşmaya karşı, işgale son vermeden müzakere istiyor. İsrail'e göre, ateş kesilecek ve karşılıklı müzakerelere başlanacaktır. Hatta «ateş kes»te bile İsrail, kendi hava kuvvetlerine son vermeden önce, Mısır'ın Süveyş Kanalı civarındaki çatışmaları durdurmasını ileri sürüyor. Bütün bunlar, İsrail'in kuvvet mevkilerden bir barış empoze etmek arzusunu sür dürdüğünü gösteriyor. ABD de İsrail'i desteklıyor. Bu nedenle Nâsir, Dört Büyükler'in Orta Doğu sorununa bir çözüm getirebileceği konusunda ümitsiz. Bu soruya Nâsir'in cevabı şöyle: «Böyle bir çözüme artık inanmıyorum. ABD bir engelleme politikası izliyor. Dışişleri Bakanı Rogers'in açıkladığı Amerikan tutumu, tamamen İsrail görüşünü benimsemiştir Telaviv'e ağır bombardıman uçaklarının verilişi. Washington'un, Arap direnmesinin İsrail tarafından kırılmasını istediğinin kanıtıdır. Amerikalılar, 1965'ten beri Mısır rejimini devirme çârelerini araştırıyorlar. Stratejik hedefleri, özellikle geçen yılki Sudan ve Libya devrimlerinden sonra, bütün ilerici Arap rejimlerinin düşürülmesidir. Bu politikanın aracı olarak İsrail'den yararlanmaktadırlar.

YAĞMA EDİLEN MİLYONLAR!

(Başı S. 1'de)

döneme geçişin zor ve hazırlıksız günlerinde böyle bir kanun gerekli sayılabilirdi. Fakat o zamanlar dahi, araştırma yaptırma serbestisinin her zaman isabetle kullanıldığı söylenemez.

Demirel döneminde ise, 340 sayılı kanun, amaçlarından tamamen saptırılmıştır. 1968 yılında uygulanmasına geçilen «proje ihaleciliği» adlı bir yeni buluşla, devlet kadrosu tarafından hiçbir ek harcama gerekmeden yapılabilecek araştırmalar özel şirket ve kişilere verilerek, «ülfe» dağıtımına yönelinmiştir. Hatta dostlara gelir sağlamak amacıyla, hiçbir işe yaramayan ve ihtiyaç duyulmayan araştırmalar icat edilmektedir. Örneğin, 9 bin lira bedel ile Mustafa Sabri Sözeri'ye verilen «İmam Hatip Okulları» araştırması bunlardan biridir. 200 bin lira bedelli «Helikopter ve küçük uçak imali» projesinin de Erbakan'ın seçimi giderlerine katkı olduğu söylenmektedir.

400 milyonluk fon, 1968 — 1972 döneminde dağıtılacaktır. Bu amaçla Planlama Bütçesine 1968'de 39,5, 1969'da 49,6 ve 1970'te 70 milyon lira ödenek konmuştur. Geri kalan 240 milyon, önümüzdeki yıllarda kullanılacaktır.

TORPİLLİYE ARAŞTIRMA

Bu kârlı ve hiçbir sermaye gerektirmeyen proje araştırmacılığı işi için, derhal **birkaç kişinin bir araya gelmesi** ile, yine hiç sermaye gerektirmeyen şirketler kurulmuş ve iyi fiyatlı araştırmaları kapmak isteyenler, Planlama'nın kapısını aşındırmaya başlamışlardır. Hâlen Planlama'da büyük bir gizlilik içinde çalışan ve **proje ihalelerini** yapmakla yükümlü olan, **direkt olarak Müsteşar Turgut Özal'a bağlı ve başında Müsteşarın kardeşi Yusuf Bozkurt Özal bulunan Araştırma Grubu ise,** hiçbir esasa dayalı olmadan ese, dosta devletin milyonlarını yağdırmaya başlamıştır. **Projeler, hiçbir kıstas öngörülmeden, konuları ve fiyatları hiç kimseye duyurulmadan** büyük bir gizlilik içinde değerlendirilmekte ve kimlerin Planlama'da görevli kimsefer, araştırma projesi almanın şartlarını öğrenmek isteyenlere «**Tek şart, torpilli olmaktır**» şeklinde cevap vermekte sakınca görmemişlerdir. Aslında bu cevabı veren görevliler, çok haklıdırlar. Çünkü 1968 yılı programının 113. sayfasında aynen «Ayrıca, projecilik faliyetlerinin geliştirilmesi amacıyla proje ihale usulüne dair esaslı bir kararname ile daha açık ve etkin bir şekilde tesbit edilmiş bulunmaktadır» denilmesine rağmen, böyle bir kararname maalesef yoktur, var gibi gösterilmiştir. Bunun sonucu olarak da, böyle kârlı işleri dağıtmak için tek çıkar yol kalmıştır. O da torpil dir. Planlama, bu yolu kullanmaktadır. Çıkartılmamış bu kararnamenin, programda çıkartılmış gibi gösterilmesinin nedenleri ise bilinmemektedir.

GİZLİ VE KEYFİ

Devlet Planlama Teşkilâtının elindeki yetkiye dayanarak bol para ile sağa sola oğ dittiği araştırma projeleri gizli dir. Hiçbir vatandaş ya da yetkili, Planlama'ya gidip bugüne dek hangi araştırmaların kimlere, kaç paraya ve neye dayanarak yaptırıldığını öğrenemez. Bundan sonra hangi araştırmaların kimlere ve kaç lira ödenerek yaptırılacağı da elbette «devlet sırrı» dir! Bir başka devlet sırrı da yaptırılması milyonlara mal olan bu araştırmaların hangi «bilimsel kurul» tarafından seçildiğidir.

340 sayılı kanuna dayanarak bir takım araştırmaları özel kişilere ve şirketlere veren Devlet Planlama Teşkilâtı, bu konuda gerçekten sorumsuzca ve iyi niyetten uzak olarak davranmıştır. Milyonlarca lira tutarındaki araştırmalar, hiçbir kimseye ya da kuruluşa duyurulmadan elaltından dağıtılmıştır. Oysa, böyle bir durumda, en azından eklenecek olan, araştırmanın konusunun, ücretinin ne kadar zamanda yapıla cağının hiç değilse basın yoluyla kamuoyuna duyurulması, böylece daha sağlam bir tercih yapılmasının sağlanması olmalı idi. Bir başka nokta da, Müsteşarın kardeşinin başkanlığındaki Araştırma Grubu'nun araştırma konularını hiçbir bilimsel nedene dayandırmadan tesbit etmesidir. Hiçbir araştırma konusunda Planlama'da ilgili sektörde görevli uzmanların fikirleri sorulmuş değildir. Çok ilginç ve nedenleri anlaşılamayan bir başka nokta da, araştırma metinlerinin bitirilip Planlama'ya teslîminden sonra da gizli tutulmasıdır. Bu bitirilmiş araştırmaları, Planlama uzmanları bile okuyamazlar!

Aslında devletin en seçkin kuruluşlarından biri olması gereken Devlet Planlama Teşkilâtı hakkında, yukarıda belirttiğimiz nedenlerden ötürü, kulaktan kulağa söylentiler dolaşmaya başlamış ve çoğunda gerçek payı olan bu söylentiler, Planlama Teşkilâtının kamuoyunda ve özellik le aydınlar arasında itibarını geniş ölçüde kırmıştır.

ULUFE'DEN YARARLANAN ŞİRKETLER

1968 ve 1969 yıllarında karşılığında büyük paralar ödenen ve aslında çoğu devletin kendi kuruluşları ve elemanları tarafından yapılabilecek araştırmaları, konularını, yapıcılarını ve ücretlerini belirterek aşağıdaki tablo ile açıklıyoruz :

IŞI ALAN	KONU	UCRET (TL)
Economics İnt.	Tabii gazdan kimyevi madde imali	559.000
Economics İnt.	Türk gıda sanayiinde yatırım imkânları	670.000
Litton	K. Menderes havzası etüdü	1.362.000
Ayyıldız	Dökümhaneler fizibilite etüdü	429.000
Ayyıldız	Demir—Çelik araştırması	854.000
Ayyıldız	Pres tesisleri etüdü	175.000
Ayyıldız	ABD'ye yapılacak ihracatın araştırılması	717.000
Metag	Zamantı bölgesi Çinko — Kurşun etüdü	10.700.000
Metag	Banaz ve Gebze civa sahası etüdü	550.000
Bechtel	Irak'tan Türkiye'ye tabii gaz nakli	2.338.000
Bechtel	Çukurova bölgesel kalkınma planı	4.378.000
Chemical Cons.	Türkiye'de frurfural imali	317.000
Chemical Cons.	Türkiye'de boron imali	794.000
Tempo	Güney Doğu'da yatırım araştırması	1.498.000
N. D. Lea	Basra — Akdeniz ulaştırma etüdü	890.000
B. R. G. M.	Yeraltı suyu geliştirme projesi	769.000
Stolberg	Zamantı bölgesi çinko — kurşun etüdü	2.977.000
Trundle	Otomotiv endüstrisi	381.000
Alaçam	Türkiye'de asbest sahaları etüdü	1.230.000
Alaçam	Türkiye'de asbest tesis etüdü	3.314.000
Alaçam	Türkiye'de mermer sahaları etüdü	4.500.000
Basico	Taze meyva ve sebze ihracı	520.000
Tüdaş	Taze meyva ve sebze ihracı	60.000
Mim Kollektif	Demir — Çelik	60.000
Mim Kollektif	Otomotiv Endüstrisi	20.000
Sada	Türkiye'nin gübre ihracatı	100.000
Sada	Türkiye'de hayvan yemi ihtiyacı	175.000
Del — Monte	Konserve sanayiinin geliştirilmesi	454.000
C. N. Harwood	Otomotiv endüstrisi	213.000
Ensa	R.C.D. ülkelerinde su türbini etüdü	245.000
Chemico	Bandırmada boraks, borik asit	423.000
Chemico	Türkiye'nin on yıllık petrol ürünleri arz ve talebi	1.438.000
Tekser	İzmir ulaşım etüdü	568.000
Tümaş	Türkiye'de gübre, cam, meyva, sebze, nakliye, elektronik bilgi etüdleri	2.000.000
Esi	Altın araştırması	373.000
Sand — B	Mardin bölgesinde asfalt depositlerinin işletilmesi	71.000
Sema	Stok kontrolun Sümerbank'a tatbiki	423.000
Dilek İnşaat	İstatistik donelerin komputere aktarılması	6.750

KİŞİLERE DAĞITILAN PARALAR

Şirketlere yüklü paralar ödenerek yaptırılan araştırmalar, yukarıda açıklandıkları gibi, Planlama Teşkilâtının kamuoyunda ve özellikle aydınlar arasında itibarını geniş ölçüde kırmıştır.

IŞI ALAN	KONU	UCRET (TL)
Cevdet Kösemen	Basınçlı kaplar, kazanlar	40.000
A. Rumeli	Yüksek gerilim izalatör	15.000
Tuğrul Ansay	Anonim Şirketlerle ilgili araştırma	26.000
M. Sabri Sözeri	İmam Hatip Okulları ile ilgili araştırma	9.000
Rüçhan Işık	Yeni açılacak üniversiteler	15.000
Mustafa Tosun	Proje Planlaması hakkındaki bir kitabın DPT'ye devri	10.000
M. Renksizbulut	1967 ithalatının dağılımı	15.000
M. Renksizbulut	1967 ithalatının kullanılış verine göre dağılımı	25.000
Kudret Mavitan	Helikopter ve küçük uçak imali	200.000
Kenan Bulutoğlu	Sanayide maliyet unsuru vasıtalı vergiler ve bunların dağılımı	128.000
Hüseyin Yeğin	Yaş meyva — sebze ihracını geliştirme	60.000
Prof. Şakir Berki	Toprak Hukukunun ince lenmesi	15.000
Ayhan Şenyuva	İhracat kredisi sigortası	6.000
Saim Kendir	İstatistik güvenilirlik eşiği fizibilite etüdü	1.000
Prof. Orhan Tuna	Türkiye'de toplu iş sözlemelerinin tesirleri	55.000
Hüseyin Karaca	Elektronik hesap merkezinde proje değerlendirilmesi	6.300
Nail Asaf	Kıbrıs'a ihracat, Kıbrıs'tan ithalat	4.500
Mr. Ole Hejweg	Türkiye'nin Güney sahillerinin kalkınması	2.270.000
Hasan Ekici	Güney Akdeniz sahil şeridinde sondaj ve jeolojik etüd	115.000
Saim Budin	Zamantı Çakılpınar galerisinin açılması	225.000
Ayhan Çilingiroğlu	Türkiye'de gıda maddeleri ihracatının geliştirilmesi	40.000
Nurkut İnan	Kooperatifçilik araştırması	5.000

LİSTELERDE GÖZE ÇARPANLAR

Yukarıdaki listelerde ilk anda göze çarpan, bâzı araştırma konularının ikî, hatta üç defa ayrı kişî ve şirketlere değişik ücretlerle verilmiş olmasıdır. Örneğin, Zamantı bölgesi çinko — kurşun etüdü adlı araştırma 10 milyon 700 bin lira ödenerek Metag şirketine, 2 milyon 977 bin lira ödenerek Stolberg şirketine verilmiştir. Yaş meyva ve sebze ihracı konulu araştırma ise, Basico'ya 520 bin, Hüseyin Yeğin'e 60 bin, Tüdaş'a 60 bin liraya verilmiştir Tüdaş ise, zaten meyva ve sebze ihracı için kurulmuş bir özel şirkettir. Görevini yapması için bir özel şirkete devlet kesesinden 60 bin lira ödenmesi, gerçekten ilginç ve nedenlerinin kamuoyunca mutlaka bilinmesi gereken bir konudur. Yine otomotiv endüstrisi ile ilgili bir araştırma Trundle şirketine 381 bin, Mim Kollektif'e 20 bin, C. N. Harwood'a 213 bin liraya verilmiştir.

Listelerde göze çarpan bir başka yön de, araştırmaları alan yabancı firmaların bolluğudur. Aslında sâdece adı yabancı olan, araştırmaları Türk personele yaptıran bu yabancı şirketlerin aldıkları parsların ne kadarını yurt dışına döviz olarak transfer ettiklerinin de açıklanması gerekir.

Araştırma konularında en büyük paralar, madencilik konularına ödenmiştir. Elinde her yönden yeterli ve değerli teknik adamlar bulunan, yeterli bir kuruluşa sahip Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü ile Etibank bir kenara bırakılmış, fertlerin ve özel şirketlerin ve zengin edâlmeleri için milyonlar ödenmiştir.

Özel kişilere verilen araştırmalar arasında çok ilgi çekici olanlara rastlanmaktadır. Koskoca bir Milli Eğitim Bakanlığı binlerce görevlisi ile var iken, İmam Hatip Okulları için 9 bin lira bir özel kişiye ödenmiştir. Devlet kayıtlarında tümü mevcut olan 1967 yılı ithalâtımızın da 40 bin lira ödeyerek dağılımı ni öğrenmek, devletimize bir faz pahalıya gelmiştir. Özellikle Türkiye'nin Kıbrıs'a ihracatı ve Kıbrıs'tan ithalâtı nın sonuçları, bu iş için para ödemeye değecek kadar ilginçtir! Ayrıca Güney sahille rimizin kalkınması için bize araştırma yapmak lutfunda bulunan Danimarkalı mimar Mr Ole Helweg'e ödenen 2 milyon 270 bin lira para, anasının südü kadar helâldir! Bechtel firmasına 4 milyon 378 bin liraya Çukurova bölgesel kalkınma planı konulu araştırma üzerinde Devlet Planlama Teşkilâtı ilk kurul duğu günden beri kendi olanaklarıyla araştırmalar yapmıştır. Bu konu da bütün gerekli veriler toplanmış, araştırmanın sonuna yaklaşılmış, fakat bu işle uğraşan grup bugünkü yönetici ler tarafından dağıtılmıştır. Daha sonra ise, konu. 4 milyondan fazla parayla altı ayda bitirilmek üzere Bechtel'e verilmiştir. 60 bin liralık sebze meyva araştırmasını alan Hüseyin Yeğin, Çukonam adlı sebze ihracatı yapmak için kurulmuş bir şirketin or tağıdır. Böylece, yine devlet parasıyla yaptırılan bir araştırma, özel bir şirkete yaraycaktır. 55 bin liralık Toplu iş sözleşmeleri konulu araştırmayı yapan Orhan Tuna ise, Sosyal Planlama Daresi Başkanı olan ve bugün lerde profesörlük tezini tesli edilerek fakültede dönme si beklenen Doç. Nevzat Yalçıntaş'ın kürsü profesörü dür! 1 milyon 220 bin liralık araştırma alan Economics Int adlı yabancı şirketin Türkiye'de sâdece bir elema nı vardır, bürosu bile yoktur.

Necmettin Erbakan da, Büte çe ve Plân Karma Komisyonunda şu iddiayı ortaya atmıştır : «Bir kısım yabancı uzmanlarla yapılan sohbet toplantısı notları, yabancı bir uzman tarafından derlenerek, Hükümete 1,5 milyon liraya araştırma adı altında satılmıştır!»

Son günlerin ünlü kişisi bir günlük rektör Mustafa Parlar ise, yabancı mühendislerin yaptığı Keban projesinde ki hataların, bize 1 milyar liraya patladığını ileri sürmektedir. Parlar'ın sözleri şöyledir : «Keban barajı projesini yabancı mühendisler yapmaktadır. Bu mühendislerin projede yaptığı bir hatadan dolayı, barajın maliyeti tam 1 milyar lira artmıştır.» Ayrıca inşaattaki geçikmenin, yeni baraj arın yapımını gerektirmesi ve elektrik enerjisi sıkıntısı yaratması, milyarlarla ifade edilecek kayıplardır.

Şüphesiz araştırma ve projeler hazırlama, zorunlu ve geliştirilmesi gerekli bir iştir. Bu konuda, yabancı firmaların yardımına da zaman zaman ihtiyaç duyulabilir. Ama, görüldüğü üzere, araştırmacı hatkın çok, bir ulufecilik söz konusudur.

SONUÇ

Bu durumda, Devlet Planlama Teşkilâtından beklenen de, araştırmaların kimlere ve neye dayanarak verildiğinin, ücretlerin ve konuların hangi kıstaslara göre tesbit edildiğinin araştırma konularının kimlere ve nasıl duyurulduğunun açıklanması olacaktır. Planlamanın bunları açıklaması, elbette olanak dışıdır. Altı ay sürecek Çukurova projesi için 4 milyondan fazla parayı ödeyen, mukavele imzalandıktan beşgün sonra teslim aldığı projeye para ödeyen DPT yetkililerine, büyük ücretler karşılığında verilen ve gizli listesi yukarıda açıklanan araştırmaların çoğunun devletin olanaklarıyla, hiç para ödemeden yaptırılabileceğini duyurmak, bizim için bir görevdir.

Hatırlı kişileri zengin etmek için büyük bir gizlilik içinde çağrılan bu milyonlar, fakir Türk toplumuna yüzlerce, binlerce okul, hastahane, fabrika, konut gibi tesisler için harcanması gereken milyonlardır. Bu yüz milyonların hesabı, hiç şüphe yok, bir gün sorulacaktır.

Orta Doğu Mütevelli Heyeti yumuşadı!..

(Başı S. 1'de)

Bu şartlarda mütevelliler, Rektör vekilliğine seçtikleri Erdal İnönü'yü, seçim usulünü değiştirerek rektörlüğe getireceklerdir. Fakat bu kadar yeterli değildir. Mütevelli sistemi tamamen kaldırılmalıdır. Nitekim, mütevellilerden Ege Üniversitesi Rektörü Mustafa Uluöz, «Bunalımın, giderilmesinin tek çıkar yolunun mütevelli heyeti sisteminin kaldırılması» olduğunu söylemiştir. SBF öğretim üyeleri bir bildiri yayınlayarak ODTU'ne özerklik tanınmasını istemişlerdir. Gerçekten Amerika'dan aktarma mütevellilik sistemi, Türkiye şartlarında komik bir sistemdir. Şöyle ki, Üniversite dışından ve çoğu komprador kapitalizm çevrelerden gelen mütevelliler, Eğitim Bakanının tekliflî ile Bakanlar Kurulu tarafından seçilmektedir. Hükümet kendine yakın kişileri mütevelli yapmaktadır. Böyle bir heyet, rektörü tayin etmektedir, Rektörlük, bir süreyle sınırlı değildir. Mütevellilerin rektörü, 4 fakültenin dekanları ile bu fakültelere bağlı 14 bölümün başkanları

Demirel kardeşler

(Başı S. 1'de)

Evlerine gittim. Kendilerine bir yardımım olup olmayacağını sordum. Yardım teklifi mi memnuniyetle kabul ettiler. Beraber toplantıya geldik. Toplantıya getirilen dosyalar fazla olduğundan bunların bir kısmını salona kadar taşıdım» diye kendini savunmaktaydı. Oysa Şevket Demirel, basın toplantısında, «Anadolu Ajansı Müdürü bir memurdur. Arkadaş ötü tes bir etsin. İlgili organlara teslim etsin» diye gayretkeş Onuk'u fena halde harcıyordu. Aslında A.A. Müdürünün gay retkeşliğinin şaşılacak bir yanı yoktu. Bir iki gün önce Başbakanlığa giden Şevket Demirel, küçük dağları beraberinde aşılayıp kapıdan çıkmış, bakanları üç adım geri sinden yürütmüştü. Otomobil de dekasılarak orta yere kulmuş, Bakan Seyfi Öztürk'ü şoför mahalline oturtmuştur. Isparta'nın diktatörü diye bilinen Şevket, Ankara'da da «bakanlar üstü» idi. Bu çalımla basın toplantısına geldi. Bir cuval inciri berbat ede rek, hayatının ilk ve belki de son basın toplantısını yaptı. Basın toplantısı doğrusu çok aydınlatıcı ve doğrulayıcı oldu. Toplantıdan birkaç eğlenceli dirici noktayı kaydetmekle yetineceğiz :

Soru — Serveti nizin miktarını açıklayabilir misiniz? Siz ve şirketleriniz şimdiye kadar ne vergi ödedi?

Cevap — Başbakanın bir serveti yoktur. Başbakan 4500 lira ile bugün Başbakanlık memur maaşı ile çalışan bir memurdur.

Soru — 26 milyon değil de, 19 milyon kredi aldık diyorsunuz. Bu gazetenin yazmayı unuttuğu başka krediler var mı?

Cevap — Onları siz tetkik edin, tekrar çıkarın basına.

oru — Başbakanın bir serveti yoktur, dediniz?

Cevap — Başbakanın otur duğu ev, yıkılmadan önce mirasyet parasıyla yaptığı ta sarruftan alınmıştır. Ben de memurdum, o da memurdu. O evi yıktık, şimdi yeni bir ev yaptık.

Süleyman Bey, memur maaşıyla, 4 katlı lüks bir binanın üçte bir hissesine dahil oluyor ve 4500 lira başbakan maaşıyla bu 4 katlı koca apartmanda kırkanaat yaşıyordu.

Şevket Demirel'in anlattığı bu hikâyeyi gazetelerde okuyan hanımlar, «Ayol, 4500 lira Nazmiyanım'ın ayakkabı ve şapka parasına yetmez» diye bayramda bol bol eğlendiler. İki CHP milletvekili ise, Süleyman Demirel'in Yüce Divan'a sevkedilmesini istediler. Gazeteciler de, Demirellere 87 milyon lira servet biçen Günaydın gazetesinin çok mu hafazakâr bir tahmin yaptığını düşünerek toplantıdan ayrıldılar Gerçekten Şevket ve Hacı kardeşler, basın toplantısında yalnızca «şecaat» ar zetmişlerdi... ... ...

UTANÇ TABLOSU

(Başı S. 1'de)

muşlardı. Kalkınma planları, «Hizmet kesimlerinin yavaş, tarım ve sanayiin hız'ı gelişmesi şart» diye yazıyordu, ama gerçekte bunun tam tersi oluyordu

Kısaca, yüzde 7'ye yakın kalkınma hızı iddiası, son yıllar da bir aldatmacadan ibarettı. Türkiye kalkınmıyor, yerinde sayıyordu. Hizmet kesimi'nin aşırı genişlemesi, gelecekte kalkınmayı çok daha güçleştirecekti.

AMERİKALI PROFESÖRÜN TABLOSU

Oysa çağımız, bir kalkınma çağı idi. Metodlarını ister beğenelim, ister beğenmiyelim, Türkiye'nin dün bir eyaleti olan Bulgaristan, bugün Bülent Ecevit'in de belirttiği üzere, kısa sürede kalkınmış bir ülkeydi. Enver Paşa'nın Turan hayalleriyle ayaklandırmaya gittiği Türkistan, dün ortaçağ sultanlarının okuma — yazma bilen insan'arın kellesini uçurduğu bir diyardı. Bugün Türkistan bir sanayi ülkesiydi. Amerikalı profesör Charles K. Wilber'in North Carolina Üniversitesi Kitabevi tarafından yayınlanan eserinden alınan aşağıdaki mukayeseli rakamlar. Türk milliyetçileri için bir utanç tablosuydu:

KALKINMANIN PARASAL OLMAYAN ÖLÇÜLERİ

Ülkeler	Yetişkinler okuma — yazma oranı	20 binin üstündeki şehirlerde yaşayan nüfus (%)	Orta ve yüksek öğretimde nüfus (%)	Adam başına elektrik üretimi (Kwh)	100 bin kişiye düşen doktor sayısı
Sovyet Türkistanı					
1926 — 28'den önce	16	9,3	0,16	4	17,4
1960 — 62'de	87	27,8	5,46	820	139,1
Kolombiya					
1960 — 62'de	62	22,4	1,88	259	41,3
Hindistan					
1960 — 62'de	24	11,9	2,34	51	17,4
Türkiye					
1960 — 62'de	30	14,5	2,00	99	34,4

Rakamlar acıdır, ama dün gerici emirlerin yönetimindeki Turan ülkesinin, ana vatan Türkiye'yi kat kat geride bıraktığını göstermektedir.

ÖZBEKİSTAN MUCİZESİ..

Mayıs 1969'da Le Monde gazetesinde yayınlanan uzun bir incelemede, araştırmın yüzde 80'i çöl ve dağ olan 11 milyon nüfuslu Özbekistan hakkında şu bilgi verilmektedir: «100 bin Türk ve müslüman uzman, nehirleri tara aktarak çölün manzarasını değiştirmişlerdir. Çöl, bugün pamuk tarlaları, sebze ve meyve bahçeleri, pirinç tarlaları ile bezenmiştir. Maden zenginlikleri değerlendirilmiştir .Özbekistan'ın kimya kombinası, dünyanın en önemli kuruluşlarından biridir. Ordinatör ve elektronik sanayi tesisleri, IBM'e rakip olabilecek güçtedir. Bu ufak ülkede, 1179 fabrika ve 80 bin traktör vardır.»

Le Monde yazarı, Özbekistan kalkınmasını, «Çağdaş tarih ve Kaliforniya dahi böyle bir dönüşüme sahne olmadı» diye açıklamaktadır. Özbekistan etiketini taşıyan sınai mamüller. 64 Asya ve Afrika ülkesinde satılmaktadır. 3 bin kadar Özbek teknisyeni, 70 ezgelişmiş ülkede entegre sanayi tesisleri ku rulmasında yardımcı olmaktadır. Ufak Özbekistan'da 116 bilim sel dergînin yıllık tirajı 25 milyonu bulmaktadır. Okuma — yazma sorunu çözülmüştür. 11 milyon nüfusun üçte biri, yani 3,5 milyon kişi okullarda bulunmatadır. Le Monde, bir «Özbekistan Mucizesi»nden söz etmektedir.

KİM KİMİ KURTARACAK?.

Turan ülkesi, «çöllerî mönbit ovalar hâline getirirken, bir Türkiye'yi çölleştirmekle meşgulüz. Verimli Söke ovası dahi çoraklaşmaktadır. Böyle Türkiye, bu yıl açığı önlemek için buğday dilenciliği yapmaktadır. Sanayi diye kurulan deme — çatma tesisler, hattâ bir, hem maalesef, yeden, çoğunda teknik bilgi ve uzmanlık dışarıya bağlıdır. Yeterî kadar dış borç alınamadığından, herşeyi ile dışarıya bağlı birçok sanayi tesisi kapılarını kapama, ya da faaliyetini kısma durumunda bulunmaktadır.

Vaktimizi «esir Türkleri kurtarma» edebiyatı ile geçirirken, çok korkulur ki, Türkiye, ekonomik ve teknik yardım için Özbekistan'ın kapısını çalmak durumunda kalsın..

Demirel'li, Demirel'siz, koalisyonlu, koalisyonsuz yeni bir hükümetin kurulması, bu utanç tablosunda en ufak bir değişiklik yapacak değildir. Tutucu güçlerin «cici demokrasi»si, sapladığı bataklıkta, çırpındıkça batmaya mahkûmdur. Oysa bu gün geri kalmış bir ülkenin 20—25 yıl zarfında kalkınması ve çağdaş uygarlık düzeyine ulaşması mümkündür. Devrim, her şeyden önce bunun için gereklidir.

Tüccarlar övünüyor:

(Başı S. 1'de)

rülen görüşlerin Sunay'ın ve gerekçesinde de yer alma sıydı. Sayın büyük tüccarları mız, muhtırlarıyla ilk kez Sosyal Adalet ve Anayasa sa vunuculuğu yapmaktaydıları Onlara göre, Gider Vergisi oranlarını yükseltmek husu sunda Hükümete yetki verilmesi Anayasaya aykırıydı. Oysa ayni çevreler, vergi almak için değil de, özel sektöre ulûfe dağıtmak için çıkarılan 99 sayılı yetki kanununu Anayasa'ya çok uygun bulmuşlardı. Bizzat Osmanağaoğlu, yet ki kanunun bazı maddelerinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptalî üzerine, Yüksek Mahkeme kararından özel sektörcülerin duyduğu hoş nutsuzluğu belirten bir beyanat vermişti.

Özel teşebbüsçülerimizin hele vergi adaletinden ve sosyal adaletten söz edişlerini tebes sümsüz izlemek mümkün değildi. Planlı dönem geçince, daha 1961'de sosyal adalet ve kalkınma gereklerine uygun köklü bir vergi reformu ya pılması şartı, Devlet Planlama Teşkilatı bu yolda geniş hazırlıklar yapmıştı. Ama özel sektörcülerimiz buna şiddetle karşı çıkmışlar ve İnönü Hükümetlerini, ciddî vergi reformunu gerçekleştirmekten vazgeçirmişlerdi. De mirel Hükümetleri ise, böyle bir niyet dahi göstermemiş, özel teşebbüsçülerimizin arzu ladıkları «Ulûfe dağıtımı» po litikasını izlemiştı. Ama şimdi enflasyonist politikanın bedelini ödemek zamanı gel mişti. Antienflasyonist politika gereği, bu yıl 2 milyar lira nın üstünde vergi alınması gerekliydi. Tüccar ağaları vergilendirilmek istense bile, bu verginin gelirleri, ancak gelecek yıl Hazineye girebilir di. 1961'de köklü bir vergi reformu yapmaya gidemeyen, hattâ Milli Birlik Hükümetince yapılanları bozan hükümetlerin halen adaletsiz vasıflı vergileri arttırmaktan başka çâreleri yoktu. Hükümete Gider Vegisi oranlarını arttırmaya yetki veren kanun bu nedenle gerekliydi.

İstikrar politikası ve yeni vergiler şüphesiz, ekonomide sarsıntılar yaratacaktı. Ama enflasyonla mücadele şarttı. u yapılmazsa, ilerîde çok daha sert tedbirler almak kaçınılmaz olacaktı. Bugün geçirilmek istenen tedbirler, asında kapitalistlerin sınıf olarak çıkarına uygundu. Ama vermeye değil, almaya alışmış kapitalistlerimiz, uzun vâdeli çıkarları açısından bir fedakârlığa hazır değildiler. Bu nedenle, bindikleri dalı keştiklerinin farkında olma dan Gider Vergisi Kanununu Sunay'a veto ettirdiler. Böylece, miyop kapitalistlerimiz, yeni bir sorumsuzluk örneği verdiler ve ülkenin kalkınma sında ciddî bir rol oynayamı yacaklarını bir kez daha kanıtladılar. Başkan Sunay da, konu Anayasa ve Sosyal Adalet açısından sunulunca, şüphesiz iyi niyetle, istikrar politikasının baltalanmasına yardımcı oldu.

Chrysler'de Lokavt

(Başı S. 1'de)

kını bir sendikacının yöneti mindedir.

Chrysler, yüksek ücret politikası izlemektedir. İşçilerin saat ücretleri 5,5 lira civarında idi. Otomobil — İş ile yapılan son görüşmelerde Chrysler, saat ücretini 7 lira 7,5 liraya çıkarmayı kabul etmiştir. Fakat 48 saat yerine 40 saat çalışılmasını ya da 8 saat farkının ayrıca ödenmesini ve işçi çıkarılmasında sendikanın müsaadesinin alınmasını öngören sendika teklifle rini şirket reddetmiştir. Şirket, «azgelişmiş ülkelerde 40 saat çalışma olmaz. Öbür firmaları da düşünmeliyiz» demektedir. Bunun üzerine, Otomobil — İş grev kararı almış, fakat bunu resmen uygulamamıştır. Ama iş yerinde imalât durmuş, işçiler dışarıya mal çıkartılmasını önlemişlerdir. Chrysler, üç hafta kadar bu duruma ses çıkarmamış, olayın gazetelere sızmasını önlemeye çalışmıştır. Sonunda lokavt kararı almıştır. 630 işçinin çalıştığı fabrika, tamamen boşaltılmıştır. Fabrika jandarma kordonu altında bulunmaktadır, giriş — çıkış yasaklanmıştır.

Otomobil — İş ve bağlı bulunduğu Metal — İş Federasyonu ile Chrysler arasındaki mücadele devam etmektedir. Federasyon başkanı Özdemir oğlu, «Elimiz emperyalistlerin yakasında» demiştir. Başkan Yardımcısı Battaş, fabrika çevresindeki askerlerin çekilmesini istemiştir : «Askeri her gün karşımızda görmek, bizi utandırmaktadır. Türkiye'de işverenin ayrı, işçilerin ayrı bir ordusu olamaz. Türk Ordusu, bütün Türk milleti nindir.»

Gecekondu Dramı!

Bir yandan Hazinenin arazisine bâzı AP'li senatör, **belediye ve ilçi genel** meclis üyeleri gece kondular yapıp satarken, **öte yandan AP'li Bele diye** karda kışta gecekonduları yıkıp yoksulu **sokak ortasında bırakır.** Varlıklarının 1 milyar liralık vergi kaçakçılığı karşısında susan yasa lar, dar gelirlinin evini başına yıkmak için ko nuşur.

Gecekondular ülkemizdeki sınıf ayrımının somut bir örneğidir.

Gecekondularda oturanların çoğunluğu iş çi ,memur ve resmî dairelerde müstahdemlik yapan topraksız köylülerdir. Ekonomik koşul lar köylüyü kente işçi ve memurları da kentin dışına itmiştir. **Ankara Atatürk Sanatoryumu Sosyal Servisi'nin Kuşcağız Gecekondu Mahal lesinde** 305 aile arasında yaptığı anket sonuç larına göre gecekondularda oturanların yüzde 49,74'ü işçi yüzde 47,73'ü ise memurdur. İstan bul Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kürsüsü'nün İstranca, Rami ve Nişantaşında 7500 nüfuslu bir gecekondu böl gesinde yaptığı anket sonuçları da gecekondu larda oturanların çoğunluğunun fabrika işçisi olduğunu ortaya koymuştur. Bu anketler iki büyük kent merkezinde (eski payitaht ve yeni başkentte) halkın beşikten mezara kadar yok sulluk içinde eri yip gittiğini açıkça gösterme tedir.

ANKARA'NIN TAŞINA BAK

Dört yandan gecekondularla kuşatılmış tır başkent: Dikmen, Abidinpaşa, Tuzluçayır, Mamak, Etimesut, Kuşcağız.. Kuşcağız Keçiö rende, Atatürk Sanatoryumunun yakınında. İlk gecekonduyu 1956 — 57 yıllarında şimdi Çankı rıda görevli olan bir polis kurmuş. Bu 3 bin evlı mahallede halen 12 bin kişi oturuyor. Ankete gö re oturanların yüzde 97,74'ü işçiler ve memur lar. Atatürk Sanatoryumu iki anket yapmış. Birinci anket 458 aileyi kapsamaktadır, ikinci anket ise 305 aile arasında yapılmıştır. Birinci ankete göre Kuşcağız'da oturan her 458 ailenin 110'unun aylık geliri 350 liranın altındadır. aile başına ortalama 293, birey başına ise ayda 56 lira düşmektedir. Geliri 750 liranın üstünde 82

Pek çok gecekondude bu bile yok!

aile vardır, bu ailelerin **ortalama** aylık gelirleri 997, birey başına düşen **aylık** gelir ise 150 lira dır. Genel olarak ise 458 ailenin ortalama aylık geliri 533, birey başına düşen gelir 95 liradır. Ay rı mahallede yapılan ikinci ankete göre gece konduda oturanların yüzde 79'unun aylık gelir leri 300—499 lira arasındadır. Ailelerin yüzde 68'i 5—8 bireylik olduğuna göre birey başına ayda 66,6 lria düşmektedir.

AİLELERİN ÇALIŞMA YERLERİNE GÖRE DURUMLARI (1969)

Durum	Aile sayısı	Yüzde
İşçi	198	49,74
Memur	190	47,73
Serbest	4	1,00
Cevapsız	6	1,50
Toplam	398	99,97

458 AİLENİN AYLIK GELİR DURUMU (TL).

Aylık gelir	Aile sayısı	Toplam aylık gelir	Aile başına gelir	Kişi başına gelir
Genel	458	244421	533	95
750 Tl'den çok	82	81870	997	150
350 Tl'den az	110	32251	293	56

251 AİLENİN AYLIK GELİR DURUMU (1969)

GELİR	AİLE	
(TL).	Sayı	Yüzde
100—199	4	1,31
200—299	6	1,96
300—399	61	20,00
400—499	180	59,01
Toplam	251	82,28

AT MI, ADAM MI?

Görüldüğü gibi birey başına düşen gelir bir hayli düşük, 56—65 lira arasında. Koca baş kentte bir insan — en iyimser görüşle — ayda 95 lirayla, yiyecek, giyecek, ısınacak, hattâ ev kirası bile verecek. Zira gecekondularda oturan ların bir kısmı da ev kirası ödemektedir. Oy sa CENTO'nun 1965'te Türkiye, İran ve Pakis tanda yaptığı ve düzenleyicileri arasında bir Türk temsilcisinin de bulunduğu (Ziraat Yük Müh. Hüseyin Derman) seminer sonuçlarına göre, bir atın günlük gideri Konyada 11, Eskişe hirde 10, Bursada 9,9 liradır. Başkentteki ge cekondularda ise birey başına günde 320 kuruş düşmektedir. Kaldıkan Türkiye'de, Başkentte yaşayan birey ,derebeyinin ahırındaki at kadar bile ulusal gelirden payını alamamaktadır. Ama Devlet İstatistik Enstitüsünün düzenlediği ulu sal gelir tablolarının dili başka konuşur. Top la işbirlikçi kompradorun, tefecinin, derebeyi nin, vurguncunun gelirini, böl toplam nüfusa, işte sana birey başına düşen ulusal gelir.. Aile de bir tek kişi çalışıyor, bütün yük babanın üs tünde.

ODALAR

Evlerin yüzde 51'i iki odalı. yüzde 80,65'in, banyosu, yüzde 61,66 sının mutfağı yok. Ye mekler küçük bir teneke sobanın ölgün ısısında pişiriliyor, çocuk çoluk teneke leğenlerde yıka nıyor. Gecekonduların yüzde 45,82 sinde 4—6 kişi bir odada yatıyor. Evlerin yüzde 80,32 sin de septik çukur yok, pislik sadece basit bir çu kura gidiyor çok kötü kokuyor sokaklar bu yüzden. Bazan insan dışklarının kokusuna hay van fışkılarının kokusu da katılıyor, zira gece kondularda yakacağın her türlüne rastlarsınız, tezeğe bile.. Evlerin arasında yol yoktur, bu yüzden de belediyenin arabaları girip çukurla rı temizleyemez. Bazı gecekondu larının ise hiç yüzmarası yok, açığa yapıyorlar o işi..

KUŞCAGIZ MAHALESİNDEKİ EVLERİN ODA DURUMU (1969)

Oda Durumu	Ev Sayısı	Yüzde
1 odalı	37	12,13
2 odalı	156	51,14
3 odalı	82	26,88
4 odalı	18	5,90
5 odalı	12	3,93

KUŞCAGIZ MAHALLESİNİN EV İÇİ, MUTFAK — BANYO DURUMU (1969)

Şimdiki Durumu	Mutfak Sayı	Yüzde	Banyo Sayı	Yüzde
Var	117	38.33	57	18.68
Yok	188	61.66	246	80.65
Cevapsız	—	—	2.	0.65
Toplam	305	99.99	305	99.98

KUŞCAGIZ MAHALLESİ KANALİZASYON, LAĞIM DURUMU (1969)

Şimdiki durum	sayı	Yüzde
Septik	30	9,83
Çukur	245	80,32
Kanal	20	6,56
Açık	10	3,27
Toplam	305	99,98

ÇOCUKLARINIZI YİYİN

Anket yapılan 458 ailenin 264'ünün evine et giriyor, 190 aile hiç et yiyemiyor. Et yiyenlere gelince, aylık geliri 350 liradan düşük ailelerde birey başına günlük et tüketimi kemikler de dahil 7 gm. Geliri 750 liranın üstünde ailelerde ise günde birey başına 23 gm. kadar et tüketil mektedir. Birey başına düşen günlük genel orta lama 16,43 gm. Oysa bir insan sağlığı için gerek li olan ve birey başına düşen günlük et mikta rı ABD'de 273, Kanada'da 233, Batı Almanya'da 182, İsviçre, İsveç ve Danimarka'da 174, Avustur ya'da 175, Hollandada 151, Norveçte 149, Fransa'

Gecekondu'da banyo böyle olur!

da 106 gramdır. Türkiye'den az et tüketen ancak Pakistan, Libya Gana, Hindistan gibi birkaç ül ke vardır. İngiliz bilim adamı yıllarca sömür dükleri Hintlilere, hayvansal protein ihtiyaçları nı karşılamaları için çocuklarını yemelerini ö nermektedir. Bize gelince, şimdilik söz konusu olan Amerikanın kurtlu süt tozu üretim artık larının tüketilmesi. Memurlar da dahil, gece kondularda oturanların sofralarında hep buğ daygiller yer almaktadır. Çok yoksulun açığı yanında karnını hamurişiyle doyuran yoksulun bu gizli açığı besleme beslenmecilerin kalemin de «yetersiz beslenme», «eksik beslenme», «yan lış beslenme» gibi adlar almakta ve nedeni eği timsizliğe, bilgisizliğe bağlanmaktadır.

458 EVİN ET ALMA DURUMU

	Ev sayısı	Yüzde
Et alınan	268	58,50
Et alınmayan	190	41,50
Hiç hayvani protein almayan	94	20.70

268 EVE HAFTADA GİREN ET MİKTARI CETVELİ

Haftada Et (Gram)	Ev sayısı	Yüzde
100 — 200	68	25.37
500	40	14,96
1000	88	32,8
1000'den çok	68	25,37

YÜKSEK—ALÇAK GELİR MUKAYESESİ

	Aylık 750 Tl'den çok	Aylık 350 Tl'den az
Aile sayısı	82	110
Şahıs sayısı	544	573
Aile başı şahıs	6,6	5,2
Et alınan ev	67	35
Balık alınan ev	43	16
Yoğurt alınan ev	58	43
Süt alınan ev	32	16
Yumurta alınan ev	43	28

GÜNLÜK HAYVANİ GIDA VE EKMEK DURUMU (KİŞİ BAŞINA GRAM OLARAK)

Gıda Cinsi	Genel		Geliri 750 Tl'den çok		Geliri 750 Tl'den az	
	Miktar	Hayvani Protein	Mik tar	Hayvani Protein	Mik tar	Hayvani Protein
Et	16,43	329	28	7	7	1,75
Balık	99,	29	14	3.5	23	0,16
Yoğurt	20.8	1,04	31,7	1,58	8,8	0,44
Süt	15	0,6	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Yumurta	4.8	0,72	6.8	1,02	2,5	0,37
Toplam	66,93	8,55	103,8	14,03	29,6	3,08
Ekmek	625	48,75	601	46,87	693	5306

1 ÖĞRENCİYE 3 DAKİKA

Bir ilkokulu, bir de ortaokulu var Kuşcağ.zın. Her iki okul müdürü de gecekonduda otu ruyor. İlkokulun adı Cemal Gürsel İlkokulu. Mahallenin AP ileri gelenleri okulun adını değiş tirmek için bir hayli uğraşmışlar ama çabaları olumlu sonuçlanmamış. İlkokulun 5 öğretmeni de gecekonduda oturuyor, beşi de Köy Enstitü sü çıkışlı. Evlerinin bazı kısımlarını Köy Enstü tüsünden aldıkları esinle kendileri yapmışlar. İlkokulun toplam olarak 13 öğretmeni var. İlk okulun bütün odalarını dersane yapmışlar, a ma yine de ihtiyacı karşılamıyor, üçlü öğretim yapılıyor bu yüzden ve bir öğrenciye günde 3 dakika düşüyor. Anne ve babalar öğretim yö nünden çocuklarıyla ilgilenemediklerinden ya kındılar. İki nedeni var bunun. Kente bir hayli uzak mahalle. Baba ya da anne gün ışımadan evden çıkmak zorunda. Sabah 6,30 sularında çı kıp akşam geç vakit dönüyorlar eve. Yorgunlar. Üstelik, zor atıyorlar kendilerini yatağa. Eği tim sistemi de sakat. Çocuk, Amerikan çocukla rı gibi kendi araştıracakmış.. Ana baba bilmi yor ki öğretsin. Bozuk düzen, bozuk eğitim.

«KREŞ KOMÜNİSTLİKTİR»

Her ailenin en az dört çocuğu var. Yoksul luk yüzünden bakamıyorlar çocuklarına. Yüzde 91,80'i bir kreş yapılmasını istiyor. Ankette ki kreş istiyor musunuz sorusuna mahallenin AP' ileri gelenleri bir hayli bozulmuş, ankette görev alan öğretmenleri «kreş komünistliktir, siz ko minizm propagandası yapıyorsunuz» diye teh dit etmişler

BEBEK ÜLEŞEN KUZGUNLAR

Çocuk beslenmesi yönünden yapılan bu an ketlerin sonuçları başkentteki çocukların bes lenme yönünden acınacak bir durumda olduk larını resmen ortaya koymaktadır. Anket değer lendirme raporunun tartışma bölümünde şu satırlar yer almaktadır: **«...Çocuğun yaşı küçül dükçe hayvani protein nisbetinin yükselmesi icab eder. Bu noktadan hareket edersek sonucu cetvelde görüldüğü gibi günde ortalama 8,95 g. hayvani protein alan bu çocuklar bariz bir pro tein eksikliği içindedirler.** Geliri 750 liranın üs tünde olan aileler dahi günlük ortalama 14.03 gram proteinle yine eksiklik içindedirler ve ge liri 350 liranın altında olanlar ise günlük şahıs başı 3.08 gram proteinle acıklı bir durumdadır lar. Gelir artışı ile eve giren hayvani protein artışını dikkate alırsak, eksikliğin giderilmesi için evvela ailelerin gelirini artırma yolları aran malıdır. Aile içinde daha çok ferdin çalışması teşvik edilmelidir.»

Halkın protein eksikliği, gizli açlığı bile sö mürücü mama firmaları elinde bir kazanç ko nusu olmuş, piyasayı besin değeri olmayan ma malar doldurmuştur. Geri kalmış ülkelerde sö mürücü daha beşikten başlamaktadır. Bu ger çek sağlık kurumlarının raporlarında bile açık ça yer almaktadır: **«...Propaganda gücü ile hal ka çok faydalı diye tanıtılan, aslında undan baş ka birşey olmayan mamalar hakkında halk u yarılmalıdır** ve buraya sarfedilen para süt yo ğurt gibi hayvanî gıda alınına kanalize edilme lidir. Bu mamaların Sağlık Bakanlığından ruh satılı olduğu sloganı propagandalarda kullandırılı

Gecekondularda yaşayanların yarıya yakını işçi ve geri kalanı da memur... Aralarında Silâhlı Kuvvetler mensubu olanlar da var..

mamalı, şayet bazı kanun boşluklarından istifa de edilerek alınmış ruhsatlar varsa iptal edil me çareleri aranmalıdır.»

İSTANBUL'A GELİNCE...

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kürsüsü çocuk sağlığı yönünden İstranca ,Rami, Nişantaşındaki 7500 nüfusun bir gecekondu bölgesinde ve nüfusunu Bulgaristandan gelen Türk göçmenlerinin mey dana getirdiği 3 bin kişilik bir köyde araştırma lar yapmış, bu araştırmalar sonunda gecekon dudaki yurttaşın köyden daha çetin hayat ko şulları karşısında kaldığı ortaya çıkmıştır. An ket sonuçlarını okuyalım: Çoğunluğun mesleği; gecekonduda oturanların fabrika işçiliği, köyler de oturanların odunculuk, Birey başına hafta da ortalama gelir; gecekonduda 30. köyde 20 lira. Ortalama aile nüfusu; gecekonduda 4,8, köyde 6.2 Septik çukuru olan mesken gecekon duda da köyde çok az İçilen suların analizi; her ik ünitede de içilecek nitelikte değil. Haf tada şahıs başına et; gecekonduda 18. köyde 32 gm. Haftada şahıs başına süt: gecekonduda 0,150. köyde 9.580 litre Haftaoa şahıs başına yu murta, gecekonduda 0.8, köyde 1.5 adet. Tahra n a y ı b e s i n m a d e s i o l a rak kullanana aile oranı gecekonduda yüzde 48. köyde yüzde 92. Süt yumurta veya yoğurt katılmasıyla tarhana yiyen aile oranı gecekon duda yüzde 24.5 köyde yüzde 66,2 Anketin «Anket Sonuçları: Aile Beslenmesi» bölümünde ge cekondu ve köylerin besin sefaleti bir kez da ha tekrarlanmaktadır: «... görüldüğü gibi şa hıs başına istihlâk edilen et, süt ve yumurta gi bi hayvansal pprroteinli besinler bakımından ge cekondu bölgesi ailesi köye kıyasla daha kötü durumdadır. Mamafih köy ailelerinin beslenme şekli de protein bakımından ileri yetersizlik göstermektedir. Köyde mevcut süt az istihlâk edilmekte, yumurtaların hemen hepsi şehre sa tılmaktadır.» Ankara Atatürk Sanatoryumu Ço cuk Hastahanesi gibi İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinin Çocuk Sağlığı Kürsüsü de piyasa daki Arı ve Paro mamalarının çoğunlukla şe ker ve nişasta karışımı olduğu ve protein ve di

Gecekonduda ders böyle çalışılır!

ğer besin maddeleri bakımından çok yetersiz bulunduğunu resmen açıklamaktadır. Aynı an ketlerden gecekonduda doğan dört çocuktan bi rinin öldüğü de görülmektedir. Özetleyecek o lursak:

— Gecekonduların çoğunluğu iki odalıdır, mutfak, banyo yoktur, bir odada 4—6 kişi yat maktadır.

— Birey başına düşen gelir Ankara gecekon dularında ayda 95, İstanbulda 120 liradır.

— Gecekondularda oturanlar çoğunluk işçi ailelerdir, köy çıkışlıdırlar.

— Ankara gecekondularında her 458 evden 190'ına hiç et girmiyor. et alan ailelerde ise bi rey başına düşen günlük et tutarı Ankarada 7 ilâ 16,43 gramdır. İstanbul gecekondularında bi rey başına düşen günlük et tutarı 2.5 gramdır. Gecekondularda yaşayanlar Hindistandakinden bile daha az tüketmektedirler. (Doğu Hindistan da FAO'nun istatistiklerine göre günde 14 gram et tüketilmektedir.)

— Hayvansal protein eksikliği yüzünden ge cekonduda doğan her dört çocuktan biri ölmek tedir, yaşayanlar ise gelişimini tamamlayama maktadır.

— Gecekondu her türlü sağlık koşullarının dan yoksundur, belediye hizmetleri yapılmamak tadır, ilköğretim bile yetersizdir, bir öğrenciye üç dakika düşmektedir.

— Yoksul yurttaşın çocuğu da kendisi gibi daha beşikte sömürülmektedir, piyasada besin gücü olmayan mamalar satılmakta, Sağlık Ba kanlığı verdiği ruhsatlarla bu sömürüye alet olmaktadır.

GECEKONDU AĞALARI

Bir de gecekondu ağaları var. Bunlar hazi ne arsalarını parselleyip üstüne gecekondu yap tırarak satmaktadırlar. Bu ağaların içinde se natör vardır, İl genel meclisi üyesi vardır, bele diye encümeni üyesi vardır, hacısı vardır, ho cası vardır...

Gecekondu yoksul köylüden, fabrika işçi sinden, öğretmeni, polisi, toplum polisiyle me murdan, milletvekilinden, yazardan assubay ve subaydan tutun da gecekondu yaptırıp kiraya veren ama kendisi apartman katında oturan po lis komiserine kadar her türlü garipliklerin kay naştığı bir ünite. Her yerde olduğu gibi yoksul lukla sömürü yan yana yürümektedir. Köylerde olduğu gibi gecekondularda da halk çıkarcı po litikacıların boyunduruğu altındadır. Çokluk köy kökenli olan bu insanlar iki gözlü barınağı nı yürümek endişesi içinde ölü bir sessizliğe gö müşlerdir.

Erdoğan Alkan